

Lik boginje
pravde

b i l t e n

sudske prakse
Vrhovnog suda
Federacije
Bosne i
Hercegovine

broj 1-2

**Sarajevo,
januar-decembar 2013.
siječanj-prosinac 2013.**

BILTEN SUDSKE PRAKSE
VRHOVNI SUD FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
OSNIVAČ:

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine,
Sarajevo, Valtera Perića 15

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Predsjednik suda **AMIR JAGANJAC**

UREĐUJE:

ODJELJENJE ZA PRAĆENJE I
PROUČAVANJE SUDSKE PRAKSE

Amir JAGANJAC
Malik HADŽIOMERAGIĆ
mr Ljiljana FILIPOVIĆ
Zdravka GREBO-JEVTIĆ
Goran NEZIROVIĆ
Radenko BLAGOJEVIĆ
Milan PAVLIĆ
Zdenko ETEROVIĆ

ISPRAVKA: u Biltenu sudske prakse Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine 1-2 za 2012. godinu pogrešno je navedeno prezime člana odjeljenja za praćenje i proučavanje sudske prakse ovog suda, sudije Filipović mr Ljiljane. Ovom prilikom ispravljamo navedenu grešku i izvinjavamo se sudiji Filipović mr Ljiljani

Glavni i odgovorni urednik
Amir Jaganjac

IZDAVAČ:

Javno preduzeće
Novinsko-izdavačka organizacija
Službeni list Bosne i Hercegovine
Sarajevo, Džemala Bijedića 39.

ZA IZDAVAČA: Dragan PRUSINA, direktor

S A D R Ž A J

KRIVIČNO PRAVO

- sudske odluke

GRAĐANSKO PRAVO

- sudske odluke

UPRAVNO PRAVO

- sudske odluke

ABECEDNI STVARNI REGISTAR

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

- za krivično pravo
- za građansko pravo
- za upravno pravo

KRIVIČNO PRAVO

KRIVIČNI ZAKON FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

1.

Okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća

Član 49. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

PRILIKOM ODMJERAVANJA KAZNE ZA UČINJENO KRIVIČNO DJELO SPOLNI ODNOŠAJ SA DJETETOM IZ ČLANA 207. STAV 1. KZ FBiH OPTUŽENOM SE NE MOŽE KAO OLAKŠAVAJUĆA OKOLNOST CIJENITI, NAVODNA INICIJATIVA OŠTEĆENE ZA VRŠENJE SPOLNOG ODNOŠAJA SA OPTUŽENIM, JER SE PROPISIVANJE NAVEDENOG KRIVIČNOG DJELA SPOLNOG ODNOŠAJA S DJETETOM KAO KRIVIČNOG DJELA ZASNIVA NA KRIVIČNOPRAVNOM STANOVIŠTU DA DIJETE, S OBZIROM NA SVOJ UZRAST I DOSTIGNUTU SOCIJALNU I EMOCIONALNU ZRELOST, NIJE SPOSOBNO DONIJETI SLOBODNU ODLUKU U POGLEDU VRŠENJA SPOLNOG ODNOŠAJA ILI S NJOM IZJEDNAČENE SPOLNE RADNJE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 010458 13 Kž 3 od 31.07.2013. godine).

2.

Izricanje optuženom mjere oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

Član 114. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

MJERA ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KRIVIČNIM DJELOM MOŽE SE OPTUŽENOM IZREĆI PRESUDOM KOJOM SE ON OGLAŠAVA KRIVIM ZA UČINJENJE ODREĐENOG KRIVIČNOG DJELA SAMO UKOLIKO JE U ČINJENIČNOM OPISU TOG DJELA U IZRECI PRESUDE NAVEDENO DA JE NJGOVIM UČINJENJEM OPTUŽENI PRIBAVIO IMOVINSKU KORIST.

Iz obrazloženja:

Oduzimanje protupravno stečene imovine je utemeljeno na odredbi člana 114. KZ FBiH. Po stavu prvom navedene odredbe niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom. Ista odredba u stavu 2. propisuje da će se takva korist oduzeti sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je kazneno djelo učinjeno i pod uvjetima iz tog zakona. U članu 115. stav 1. KZ FBiH je propisano da će se učinitelju oduzeti novac, predmeti od vrijednosti i svaka druga imovinska korist koja je pribaljena kaznenim djelom, a ako oduzimanje nije moguće učinitelj će se obvezati na isplatu novčanog iznosa srazmjerno pribavljenoj imovinskoj koristi. Dalje je ovom odredbom propisano da se imovinska korist pribavljena kaznenim djelom može oduzeti i od osobe na koju je prenesena bez naknade ili sa naknadom koja ne odgovara stvarnoj vrijednosti ako je ona znala ili mogla znati da je imovinska korist pribavljena kaznenim djelom. Citirana zakonska rješenja predstavljaju osnov u kojima se sud nužno mora kretati prilikom odlučivanja o prijedlogu za oduzimanje imovinske koristi koja je pribavljena kriminalnom djelatnošću optuženih.

Iz navedenih odredaba proizlazi da primjena mjere oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom pretpostavlja utvrđenje da je izvršenim kaznenim djelom takva korist doista pribavljena. Međutim, izreka pobijane presude ne sadrži takvo utvrđenje, niti je takvu tvrdnju sadržavao opis djela u optužnici. Naime, u opisu djela je sadržana konstacija da je optuženi J.Č. organizirao grupu ljudi radi vršenja kaznenog djela neovlaštena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga iz člana 238. stv 2. u vezi sa stavom 1. KZ FBiH, sve radi sticanja protupravne imovinske koristi, ali isti ne sadrži naznaku da je ovaj i ostali optuženi i stekao, odnosno da su stekli imovinsku korist činjenjem tog kaznenog djela, a na ovaj nedostatak je osnovano ukazano žalbama branitelja optuženih Z.Č. i E.J.. Stoga, u konkretnom slučaju nije ispunjen uvjet za izricanje mjere oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom iz člana 114. KZ FBiH. Izricanje navedene mjere se stoga ukazuje kao povreda kaznenog zakona iz člana 313. točka e) ZKP FBiH učinjena na štetu optuženih. Upravo iz navedenog razloga je ovaj sud djelimičnim uvažavanjem žalbi branitelja optuženih Z.Č. i E.J., a povodom tih žalbi i žalbi branitelja optuženih J.Č., S.J., A.A., E.H. i N.A., a na osnovu člana 321. ZKP FBiH, po službenoj dužnosti i u odnosu i na ove optužene pobijanu presudu preinačio i ukinuo odluku o oduzimanju imovinske koristi pribavljenim kaznenim djelom od optuženih J.Č. S.R., Z.Č., A. A., E.H., E.J. i N.A..

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 007924 12 Kž 8 od 22.05.2013. godine)

3.

Način i postupak oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

Član 115. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

MJEROM ODUZIMANJA IMOVINSKE KORISTI PRIBAVLJENE KRIVIČNIM DJELOM OD OPTUŽENOG SE NE MOŽE ODUZETI IMOVINA KOJA SE NE NALAZI U NJEGOVOJ VLASNIŠTVU NEGO U VLASNIŠTVU DRUGIH OSOBA.

AKO SE RADI O OSOBAMA KOJE SU VLASNIŠTVO NA TOJ IMOVINI STEKLE TAKO ŠTO IM JE OPTUŽENI PRENIO IMOVINSKU KORIST PRIBAVLJENU KRIVIČNIM DJELOM, TA SE IMOVINA OD TIH OSOBA MOŽE ODUZETI AKO IM JE PRENESENA BEZ NAKNADE ILI UZ NAKNADU KOJA NE ODGOVARA STVARNOJ VRIJEDNOSTI I AKO SU ONE ZNALE ILI MOGLE ZNATI DA JE IMOVINSKA KORIST PRIBAVLJENA KRIVIČNIM DJELOM. U PROTIVNOM, OD OPTUŽENOG ĆE SE ODUZETI NOVČANA VRIJEDNOST IMOVINSKE KORISTI KOJU JE PRIBAVIO KRIVIČNIM DJELOM.

OSIM TOGA, DA BI SE OD OSOBA NA KOJE JE OPTUŽENI PRENIO IMOVINSKU KORIST PRIBAVLJENU KRIVIČNIM DJELOM ONA ODUZELA POTREBNO JE DA TE OSOBE BUDU POZVANE I SASLUŠANE NA GLAVNOM PRETRESU I POUČENE DA SU OVLAŠTENE DA U VEZI SA UTVRĐIVANJEM IMOVINSKE KORISTI PREDLAŽU DOKAZE I POSTAVLJAJU PITANJA OPTUŽENOM, SVJEDOCIAM I VJEŠTACIMA.

Iz obrazloženja:

Pored ranije navedenog propusta pobijana presuda u dijelu u kojem je odlučeno o oduzimanju imovinske koristi ima i druge nedostatke na koje ovaj sud nalazi za potrebnim ukazati. Prvenstveno treba istaći činjenicu da se prvostupanjskom presudom od optuženih oduzima imovina koja nije njihovo vlasništvo. Tako se od optuženog J. Č. oduzima imovina čiji su vlasnici njego otac F. Č. te srodnici J. i S. S.. Kada je u pitanju ovaj optuženik od njega je oduzet i motor koji je prema priloženoj dokumentaciji registriran na N. B.. Istovjetan princip je primjenjen i prilikom oduzimanja imovine od ostalih optuženika. Od optuženog Z. Č. je oduzeto vozilo koje je registrirano na njegovu sestru S. K., od optuženog S. R. putničko motorno vozilo marke „Golf „ registrirano na I. B., od optuženog E. H. motorno vozilo marke „BMW 525“ registrirano na A. P., dok je od optuženog E. J. oduzet motocikl marke „canuni“ bez navođenja tko je stvarni vlasnik istog. Od optuženih A. i N. A. se oduzimaju dva vozila koja su registrirana na N. A.. U konkretnom slučaju predmetna imovina se isključivo mogla oduzeti od vlasnika iste i to F. Č., S. i J. S., N. B., I. B., S. K., A. P. i N. A., a sve pod uvjetima propisanim odredbom člana 115. KZ FBiH. Ujedno je potrebno istaći da u postupku koji je prethodio donošenju pobijane presude u odnosu na sve vlasnike oduzete imovine u potpunosti nije primjenjena ni odredba člana 414. ZKP FBiH. Iz navedene odredbe proizlazi obveza suda da u situacijama kada u obzir dolazi oduzimanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom, osobu na koju je imovinska korist prenesena pozove na glavni pretres, te da joj omogućiti predlaganje dokaza i dopustiti postavljanje pitanja optuženom, svjedocima i vještacima. Iz stanja spisa predmeta proizlazi da je S. S. vlasnik putničkog motornog vozila marke „Peugeot“ 307 registarskih oznaka ... koje je presudom oduzeto od optuženog J. Č.. Imenovani se na glavnom pretresu nije izjašnjavao o prijedlogu kantonalne tužiteljice za oduzimanje imovine stečene izvršenjem kaznenog djela. Ostale osobe od kojih je imovina oduzeta su ispitane u svojstvu svjedoka ali iz raspravnih zapisnika proizlazi da im od strane suda nije predočeno koja to prava u postupku imaju sukladno odredbi člana 414. ranije navedenog zakona.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 007924 12 Kž 8 od 22.05.2013. godine)

4.

Neovlašćeno držanje vatrenog oružja, municije ili eksplozivne materije**Član 371. stav 1. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine**

RADNJA IZVRŠENJA KRIVIČNOG DJELA NEDOZVOLJNO DRŽANJE ORUŽJA ILI EKSPLOZIVNIH MATERIJAMA IZ ČLANA 371. STAV 1. KZ FBiH JE ODREĐENA ALTERNATIVNO ALI SVE ALTERNATIVNO ODREĐENE RADNJE NE PREDSTAVLJAJU RADNJE UČINJENJA TOG KRIVIČNOG DJELA POD ISTIM UVJETIMA. DOK IZRADA, PREPRAVKA, PRODAJA, NABAVKA ILI RAZMJENA VATRENOG ORUŽJA PREDSTAVLJAJU RADNJE UČINJENJA OVOG KRIVIČNOG DJELA UVIJEK KAD SU ONE PREDUZETE NEOVLAŠĆENO, NEOVLAŠĆENO DRŽANJE VATRENOG ORUŽJA, MUNICIJE ILI EKSPLOZIVNE MATERIJAMA PREDSTAVLJA RADNJU UČINJENJA OVOG KRIVIČNOG DJELA SAMO KADA SE RADI O VATRENOM ORUŽJU, MUNICIJI ILI EKSPLOZIVNIM MATERIJAMA ČIJA NABAVKA GRAĐANIMA UOPĆE NIJE DOZVOLJENA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 007924 12 Kž 8 od 22.05.2013. godine).

**ZAKON O KRIVIČNOM POSTUPKU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

5.

Odbrana optuženog kao dokaz**Član 6. stav 3. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine**

ISKLUČIVA JE STVAR ODLUKE ODNOSNO IZBORA OPTUŽENOG U KOJEM ĆE SVOJSTVU DATI ISKAZ O ČINJENICAMA (DA LI U SVOJSTVU OPTUŽENOG KAO SVJEDOKA ILI SAMO U SVOJSTVU OPTUŽENOG). BUDUĆI DA SE OPTUŽENI OPREDIJELIO I NA GLAVNOM PRETRESU PRED PRVOSTEPENIM SUDOM IZNIIO SAMO SVOJU ODBRANU I TOM PRILIKOM DAO SVOJ ISKAZ O ČINJENICAMA, TAKAV NJEGOV ISKAZ JE IZVOR SAZNANJA O ČINJENICAMA I IMA KARAKTER DOKAZA.

Iz obrazloženja:

Iz zapisnika o glavnom pretresu održanom pred prvostepenim sudom dana 26.10.2010. godine vidljivo je da je optuženi dao svoju odbranu i tako dao svoj iskaz o činjenicama. Optuženi je na tom glavnom pretresu ispitan od strane njegovog branitelja, a nije ispitan od strane tužitelja i sudije iako su oni, protivno navodu iz žalbe, imali pravo postavljati pitanja optuženom ali optuženi ne bi bio dužan odgovarati na ta pitanja. Sve to jasno proizilazi iz odredbe člana 6. stav 3. ZKP FBiH, prema kojoj optuženi nije dužan iznijeti svoju odbranu niti

odgovarati na postavljena pitanja, što, suprotno, podrazumijeva da optuženi ima pravo iznijeti svoju odbranu a da sud, tužitelj i branitelj imaju pravo postavljati mu pitanja. Stoga se nepostavljanje pitanja optuženom od strane tužitelja i suda u konkretnom slučaju može tumačiti samo kao njihov stav prema potrebi njihovog ispitivanja optuženog.

Budući da je optuženi na glavnom pretresu pred prvostepenim sudom iznio svoju odbranu i tom prilikom dao svoj iskaz o činjenicama, njegov iskaz je izvor saznanja o činjenicama i ima karakter dokaza. S obzirom na to, neosnovano se žalbom branitelja ističe da je drugostepeni sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka kada je takav iskaz optuženog, bez obzira što optuženi nije saslušan kao svjedok, smatrao dokazom o odlučnim činjenicama i taj dokaz cijenio pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima te na osnovu toga izveo svoje činjenične zaključke pa, na taj način, zasnovao svoju presudu i na tom iskazu optuženog.

S tim u vezi, ovaj sud nalazi neophodnim ukazati na nepravilnost stava drugostepenog suda, iznesenog na pretresu održanom pred tim sudom dana 27.06.2012. godine, prema kojem optuženi, na glavnom pretresu pred prvostepenim sudom odnosno na pretresu pred drugostepenim sudom, iskaz o činjenicama može dati samo u svojstvu svjedoka a da je davanje iskaza o činjenicama isključivo u svojstvu optuženog institut koji je postojao u našem procesnom zakonodavstvu samo do donošenja izmjena zakona kojima je uvedena mogućnost saslušanja optuženog kao svjedoka. Na nepravilnost takvog stava drugostepenog suda, osim ranije pomenute odredbe člana 6. stav 3. ZKP FBiH, jasno ukazuju i odredbe člana 6. stav 2. ZKP FBiH, kojom je propisano da se optuženom mora omogućiti da se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznese sve činjenice i dokaze koji mu idu u korist, zatim, člana 274. stav 1. ZKP FBiH, prema kojoj je sudija odnosno predsjednik vijeća dužan na glavnom pretresu upozoriti optuženog da može iznositi činjenice i predlagati dokaze u svoju korist, te člana 274. stav 2. ZKP FBiH, prema kojoj je davanje iskaza u svojstvu svjedoka samo jedna mogućnost za optuženog a ne, s obzirom na prethodno navedene odredbe, i jedini mogući oblik davanja iskaza o činjenicama od strane optuženog. Stoga je isključivo stvar odluke odnosno izbora optuženog u kojem svojstvu će dati iskaz o činjenicama (da li u svojstvu optuženog kao svjedoka ili samo u svojstvu optuženog). Međutim, njegov iskaz o činjenicama kao izvor njihovog saznanja, u svakom slučaju predstavlja dokaz u krivičnom postupku.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 K 059937 12 Kžž 2 od 17.10.2012. godine)

6.

Zasnivanje presude na nezakonitom dokazu

Član 11. stav 2. i član 312. stav 1. tačka i) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

POŠTO JE SVJEDOK M.M. NA MJESTO DOGAĐAJA PRISTUPIO KAO OVLAŠTENA SLUŽBENA OSOBA I IZJAVU OD BUDUĆEG OPTUŽENOG NIJE PRIBAVIO U SKLADU SA ČLANOM 92. ZKP FBiH, ONDA OVAJ SVJEDOK PRILIKOM

ISPITIVANJA NA GLAVNOM PRETRESU PRED PRVOSTEPENIM SUDOM SE NIJE MOGAO IZJAŠNJAVATI O TOME ŠTA MU JE KAO OVLAŠTENJOJ OSOBI, POVODOM PREDMETNOG DOGAĐAJA REKAO BUDUĆI OPTUŽENI, JER SE TAKVIM SVJEDOČENJEM POSTUPA SUPROTNO ODREDBI ČLANA 234. STAV 3. ZKP FBiH. SLJEDSTVENO TOME, ISKAZ SVJEDOKA M.M. SA ZAPISNIKA O GLAVNOM PRETRESU ODRŽANOM PRED PRVOSTEPENIM SUDOM U DIJELU U KOJEM SE ON IZJAŠNJAVAO O SADRŽINI ONOGA ŠTA MU JE POVODOM PREDMETNOG DOGAĐAJA REKAO BUDUĆI OPTUŽENI SE IMA SMATRATI NEZAKONITIM DOKAZOM, TE SE NA NJEMU, U SKLADU SA ČLANOM 11. STAV 2. ZKP FBiH, NIJE MOGLA ZASNOVATI ODLUKA SUDA.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 234. stav 1. ZKP FBiH, propisano je da ovlaštene službene osobe mogu, radi izvršenja zadataka iz člana 233. tog zakona, između ostalog, prikupljati potrebne izjave od osoba. Odredbom člana 234. stav 3. ZKP FBiH propisano je pak da će, prilikom prikupljanja izjava od osoba, ovlaštena službena osoba postupiti u skladu sa članom 92. tog zakona odnosno u skladu sa članom 100. tog zakona i, u tom slučaju, zapisnici o prikupljenim izjavama se mogu upotrijebiti kao dokazi u krivičnom postupku. Dakle, ZKP FBiH propisuje tačno određene uvjete pod kojima se zapisnici o izjavama koje je ovlaštena službena osoba prikupila od budućeg optuženog mogu upotrijebiti kao dokaz u krivičnom postupku, pa, sljedstveno tome, i uvjete pod kojima se sudska odluka može zasnovati na tim izjavama.

U konkretnom slučaju, svjedok M.M, iako je na mjesto događaja pristupio kao ovlaštena službena osoba, izjavu od budućeg optuženog nije pribavio u skladu sa članom 92. ZKP FBiH. Stoga se ovaj svjedok prilikom ispitivanja na glavnom pretresu pred prvostepenim sudom nije mogao izjašnjavati o tome šta mu je kao ovlaštenoj službenoj osobi, povodom predmetnog događaja, rekao budući optuženi R.I. jer se takvim svjedočenjem izigrava odredba člana 234. stav 3. ZKP FBiH. Sljedstveno tome, iskaz svjedoka M.M sa zapisnika o glavnom pretresu održanom pred prvostepenim sudom, u dijelu u kojem se on izjašnjavao o sadržini onoga šta mu je povodom predmetnog događaja rekao budući optuženi R.I., se ima smatrati nezakonitim dokazom, te se na njemu, u skladu sa članom 11. stav 2. ZKP FBiH, nije mogla zasnovati odluka suda.

Kako je odredbom člana 312. stav 1. tačka i) ZKP FBiH propisano da bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama tog zakona ne može zasnivati presuda, pri čemu zakon postojanje te bitne povrede odredaba krivičnog postupka ne ograničava samo na slučajeve u kojima bez tog dokaza ne bi bila donesena ista presuda, osnovano se žalbom optuženog R.I. drugostepena presuda pobija zbog navedene bitne povrede odredaba krivičnog postupka.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 58 0 K 059937 12 Kžž od 16.05.2012. godine)

7.

Trajanje posebnih istražnih radnji**Član 132. stav 3. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine**

BUDUĆI DA U ČLANU 132. STAV 3. GOVORI O UKUPNOM NAJDUŽEM TRAJANJU POJEDNIH POSEBNIH ISTRAŽNIH RADNJI I PRI TOM ODREĐUJE DA ONO ZA POSEBNU ISTRAŽNU RADNJU NADZOR I TEHNIČKO SNIMANJE TELEKOMUNIKACIJA IZ ČLANA 130. STAV 2. TAČKA A) TOG ZAKONA IZNOSI ŠEST MJESECI, PRI RAČUNANJU UKUPNOG TRAJANJA TE MJERE UZIMA SE U OBZIR VRIJEME NJENOG STVARNOG TRAJANJA U SKLADU SA SVIM NAREDBAMA O NJENOM ODREĐIVANJU I NJENOM OBUSTAVLJANJU, A NE SAMO UKUPAN PROTEK VREMENA OD PRVE NAREDBE O NJENOM ODREĐIVANJU DO NJENOG KONAČNOG OBUSTAVLJANJA.

Iz obrazloženja:

Žalbom branitelja optuženog J. Č. je dalje ukazano i na činjenicu da su u postupku koji je prethodio donošenju pobijane presude pribavljeni nezakoniti dokazi te da su isti korišteni prilikom odlučivanja o krivnji optuženih. Konkretno se radi o dokazima do kojih se došlo provođenjem posebne istražne radnje nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija u odnosu na J. Č., S. R., A. A., Z. Č., V. G., E. H. i E. J.. Po stavu branitelja nezakoniti su svi dokazi koji se odnose na presretnute razgovore po naredbi Kantonalnog suda u Tuzli broj 003-Kpp-11-000026 od 15.09.2011. godine. Ovaj žalbeni prigovor je neosnovan... Ocjena zakonitosti dokaza koji su pribavljeni provođenjem ranije navedene posebne istražne radnje nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija se ne može vršiti na način kako se to navodi u žalbi branitelja optuženog J. Č.. Prilikom isticanja nezakonitosti pribavljenih dokaza ovaj branitelj je u žalbi pogrešno ukazao da navedena posebna istražna radnja može trajati najduže 6 mjeseci i to promatrano u odnosu na dan kada je od strane nadležnog suda izdana prva naredba kojom je njeno provođenje dopušteno. U odredbi člana 132. stav 3. ZKP FBiH propisuje da posebna istražna radnja nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija može trajati najduže do mjesec dana, da se iz posebno važnih razloga na obrazloženi prijedlog tužitelja može produžiti za još mjesec dana, te da ista ukupno najduže može trajati 6 mjeseci. Iz ovako koncipirane odredbe nesporno proizlazi da se u slučaju postojanja više naredbi kojima je odobreno provođenje ove posebne istražne radnje pojedinačna vremena iz istih mogu sabirati te da su zakoniti svi dokazi pribavljeni u vremenskom periodu od ukupno šest mjeseci zbrojeno po svim izdatim naredbama. Naredbom od 03.08.2011. godine je obustavljena primjena posebne istražne radnje nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija u odnosu na optužene J. Č., A. A., S. R., Z. Č., V. G. te E. H. i ista je, do donošenja naredbe čija se zakonitost osporava žalbom branitelja optuženog J. Č., prema navedenim optuženicima provedena u vremenskom periodu čije je ukupno trajanje kraće od 5 mjeseci. Po naredbi od 15.09.2012. godine je postupano do 29.09.2011. godine kada su zbog pritvaranja optuženih njenim provođenjem prikupljeni zadnji dokazi (presretnuti razgovori i SMS poruke), u danim okolnostima je očigledno da primjena predmetne posebne istražne radnje nije trajala ukupno duže od 6 mjeseci, te da ni dokazi pribavljeni njenim provođenjem nisu nezakoniti. Korištenjem dokaza koji su pribavljeni po naredbi Kantonalnog suda u Tuzli od 15.09.2011. godine taj sud nije počinio bitnu povredu

odredaba kaznenog postupka iz člana 312. stav 1. točka i) ZKP FBiH na koju je ukazano žalbom branitelja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 007924 12 Kž 8 od 22.05.2013. godine)

8.

Izricanje mjera zabrane

Član 140a. stav 2. u vezi sa stavom 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

OSUMNJIČENOM ODNOSNO OPTUŽENOM, NA OSNOVU ČLANA 140a. STAV 1. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, MOŽE SE IZREĆI JEDNA ILI VIŠE MJERA ZABRANE PREDVIĐENIH U TOJ ZAKONSKOJ ODREDBI, A, NA OSNOVU STAVA 2. ČLANA 140a. ISTOG ZAKONA, MJERE ZABRANE NAVEDENE U PRETHODNOJ ZAKONSKOJ ODREDBI MOGU SE IZREĆI I UZ ZABRANU NAPUŠTANJA BORAVIŠTA ILI ZABRANU PUTOVANJA IZ ČLANA 140. ZKP FBiH, ALI JE SUD PRI TOME DUŽAN DA VODI RAČUNA O SADRŽINI I SVRSI MJERA ZABRANE KOJE NAMJERAVA IZREĆI KAKO BI SE ONE MOGLE IZVRŠITI BEZ MEĐUSOBNOG ISKLJUČIVANJA.

Iz obrazloženja:

Iz stanja spisa predmeta proizlazi da je Kantonalno tužiteljstvo ... svojim pismenim podneskom broj T03 0 KT 0032073 13 od 30.08.2013. godine predložilo produženje pritvora prema osumnjičenima A. Č., A. B., E. T., D. M. i Z. Đ. za još dva mjeseca i to iz razloga koji su propisani odredbom člana 146. stav 1. točka b), c) i d) Zakona o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (ZKP FBiH). Od strane prvostupanjskog suda predmetni prijedlog nije prihvaćen nego su ranije navedenim osumnjičenicima po službenoj dužnosti umjesto mjere pritvora izrečene mjere zabrane. U konkretnom slučaju se radi o mjerama: zabrana napuštanja boravišta, zabrana sastajanja sa određenim osobama, te naredba osumnjičenima da se povremeno javljaju određenom državnom tijelu. Kada je u pitanju mjera zabrana napuštanja boravišta istom je određeno da osumnjičeni moraju boraviti u svojim domovima u T. i da se ne smiju udaljavati van granica općine T.. Ovako izrečena mjera sadrži naloge osumnjičenicima koji se međusobno isključuju. Doista ostaje nejasno na koji način osumnjičeni trebaju postupati prilikom izvršavanja naloga iz pobijanog rješenja, odnosno da li je njihovo kretanje ograničeno isključivo na vlastiti dom (kuću) ili se mogu kretati na cijelom području općine T.. Ako je kretanje osumnjičenih izrečenom mjerom ograničeno isključivo na njihov dom onda im nije bilo trebalo izreći i mjeru zabrane međusobnog sastajanja u kojoj se dodatno određuje da jedan drugom ne smiju prilaziti na udaljenost manju od 300 metara. Očigledno je da ovakvim utvrđivanjem obveza osumnjičenih u provođenju izrečene mjere zabrane napuštanja boravišta ista nije jasno određena, da su utvrđene obveze međusobno kontradiktorne, te da su naložene obveze po svom sadržaju nepodobne za izvršenje. Prilikom izricanja ranije navedenih mjera prvostupanjski sud je nužno morao preciznije odrediti na koji

način se ista ima izvršiti, odnosno konkretno navesti da li su osumnjičeni isključivo dužni boraviti u vlastitoj kući ili im je dopušteno kretanje na cijelom području općine T..

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 03 0 K 011261 13 Kž od 16.09.2013. godine)

9.

Izricanje mjera zabrane napuštanja boravišta i zabrane putovanja

Član 140b. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

SUD MOŽE, NA OSNOVU ČLANA 140b. STAV 2. ZKP FBIH, KADA ODLUČUJE O PRITVORU, IZREĆI PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI MJERU ZABRANE NAPUŠTANJA BORAVIŠTA, ZABRANU PUTOVANJA I OSTALE MJERE ZABRANE, UMJESTO ODREĐIVANJA ILI PRODUŽENJA PRITVORA. S OBZIROM NA ODREDBU ČLANA 140. STAV 1. ZKP FBiH, KOJOM SE PROPISUJE DA SUD MOŽE IZREĆI MJERU ZABRANE NAPUŠTANJA BORAVIŠTA ILI MJERU ZABRANE PUTOVANJA AKO POSTOJE OKOLNOSTI KOJE UKAZUJU DA BI OSUMNJIČENI ILI OPTUŽENI MOGAO POBJEĆI, SAKRITI SE, OTIĆI U NEPOZNATO MJESTO ILI U INOZEMSTVO, OČITO JE DA SU NAVEDENE MJERE ZABRANE ZAMJENA ZA PRITVOR PO OSNOVU IZ ČLANA 146. STAV 1. TAČKA a) ZKP FBIH. STOGA SE TE MJERE ZABRANE MOGU IZREĆI SAMO AKO POSTOJE RAZLOZI ZA PRITVOR IZ NAVEDENOG ZAKONSKOG OSNOVA A SUD SMATRA DA BI SE ISTA SVRHA MOGLA OSTVARITI I OVIM MJERAMA ZABRANE KAO BLAŽIM MJERAMA U ODNOSU NA PRITVOR.

Iz obrazloženja:

Opravdano je žalbom kantonalnog tužitelja dalje ukazano i na bitnu povredu odredaba kaznenog postupka koja je počinjena na način da je izreka osporene presude suprotna njenom obrazloženju. Prema navedenoj izreci osumnjičenima A.Č., A.B., E.T., D.M. i Z.Đ. je mjera pritvora zamijenjena mjerama zabrane. Između ostalih mjera izrečena je i mjera zabrane napuštanja boravišta. Ovu mjeru je sukladno odredbi člana 140. stav 1. ZKP FBIH moguće izreći isključivo u situaciji kada postoje okolnosti koje ukazuju da bi osumnjičeni mogao pobjeći, sakriti se, te otići u nepoznato mjesto ili inozemstvo. Pravilna primjena ove odredbe podrazumijeva da sud koji odlučuje o zamjeni mjere pritvora mjerom zabrane napuštanja boravišta, prije donošenja takve odluke, na pouzdan način treba utvrditi da li je pritvor prethodno određen ili ga je potrebno odrediti zbog postojanja opasnosti od bijega osumnjičenog ili optuženog. Kada je u pitanju konkretan slučaj takvo utvrđenje je izostalo. Osumnjičenima pritvor prvobitno nije određen temeljem posebnog pritvorskog razloga iz člana 146. stav 1. točka a) ranije navedenog zakona, niti je iz tog razloga predloženo produženje pritvora, zbog čega se u odnosu na njih mjera pritvora nije ni mogla zamijeniti ranije navedenom mjerom zabrane na način kako je to učinjeno u osporenom rješenju. Pogrešno, dakle, prvostupanjski sud u obrazloženju svog rješenja navodi da mjera zabrane napuštanja boravišta iz izreke pobijanog rješenja svoje utemeljenje ima u odredbi člana 140. stav 1. ZKP FBiH.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 03 0 K 011261 13 Kž od 16.09.2013. godine)

10.

Mjere zabrane kao zamjena za pritvor

Član 140b. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

BUDUĆI DA ODREDBA MJERE ZABRANE KAO ZAMJENA ZA PRITVOR PROPISUJE DA SUD, KADA ODLUČUJE O PRITVORU, MOŽE IZREĆI ZABRANU NAPUŠTANJA BORAVIŠTA, ZABRANU PUTOVANJA I OSTALE MJERE ZABRANE PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI, UMJESTO ODREĐIVANJA ILI PRODUŽENJA PRITVORA, TO ZNAČI DA JE IZRICANJE OVIH MJERA ZABRANE MOGUĆE SAMO KADA SUD NAĐE DA POSTOJE OKOLNOSTI ZBOG KOJIH JE MOGUĆE ODREDITI ILI PRODUŽITI PRITVOR ALI DA SE ISTA SVRHA KOJA SE ŽELI POSTIĆI ODREĐIVANJEM ILI PRODUŽENJEM PRITVORA MOŽE OSTVARITI IZRICANJEM OSUMNJIČENOM ILI OPTUŽENOM MJERA ZABRANE.

Iz obrazloženja:

Bitna povreda odredaba kaznenog postupka je počinjena i zbog toga jer u obrazloženju osporenog rješenja nisu navedeni razlozi zbog čega nije prihvaćen prijedlog kantonalnog tužitelja za produženje pritvora u odnosu na sve osumnjičenike i to temeljem posebnih pritvorskih osnova iz člana 146. stav 1. točka b), c) i d) ZKP FBiH. Da je produženje pritvora svim osumnjičenima predloženo iz ranije navedenih pritvorskih osnova proizlazi iz pismenog podneska Kantonalnog tužiteljstva Tuzlanskog kantona broj T03 0 KT 0032073 13 od 30.08.2013. godine. U predmetnom prijedlogu posebni pritvorski razlozi su pojedinačno navedeni i obrazloženi. Po nalaženju prvostupanijskog suda prisustvo osumnjičenih u predmetnom kaznenom postupku se može osigurati mjerama zabrane i nije neophodno radi ostvarenja te svrhe njihovo daljnje zadržavanje u pritvoru i to iz razloga jer iz činjeničnog opisa naredbe o provođenju istrage proizlazi da su osumnjičeni djelovali u sastavu organizirane grupe od polovine aprila mjeseca 2013. godine do 25.07.2013. godine (3 mjeseca i 10 dana) i da su opisane četiri prodaje amfetamina u ukupnoj količini od 15 grama u vrijednosti od 230,00 KM. Osnov za zamjenu mjere pritvora mjerama zabrane je po pobijanom rješenju odredba člana 137. stav 2. ZKP FBiH.

Opravdano je u žalbi kantonalnog tužitelja ukazano da u obrazloženju pobijanog rješenja nisu dati razlozi zbog čega prvostupanijski sud smatra da djelo opisano u naredbi o provođenju istrage nije počinjeno u vanrednim okolnostima, zbog čega iz načina počinjenja i posljedica kaznenog djela ne proizlazi da se radi o posebno teškom djelu, te zbog čega nije opravdana ocjena iz prijedloga za produženje pritvora da će puštanje osumnjičenih na slobodu rezultirati narušavanjem javnog reda. U predmetnom obrazloženju nisu dati ni razlozi zbog čega se ne prihvaća stav kantonalnog tužitelja da na strani svih osumnjičenika postoji posebni pritvorski razlog vezan za opasnost od ponavljanja djela, kao ni razlozi za ocjenu po kojoj bi osumnjičeni u slučaju puštanja na slobodu ometali istragu na način da bi utjecali na svjedoke. Pobijano rješenje doista ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama. Osim toga, iz obrazloženja

osporenog rješenja proizlazi da je ono doneseno na osnovu člana 140.b stav 2. ZKP FBiH, pa pošto je tom odredbom propisano, da kada odlučuje o pritvoru sud može izreći zabranu napuštanja boravišta, zabranu putovanja i ostale mjere zabrane po službenoj dužnosti, umjesto određivanja ili produžavanja pritvora, nejasno je na osnovu čega prvostupanjski sud nalazi da su ispunjeni uvjeti za izricanje navedenih mjera zabrane ako ne postoje neki od osnova za pritvor na koji je ukazao tužitelj u svom prijedlogu niti se vidi iz kojih razloga su te mjere zabrane određene, odnosno radi ostvarenja koje svrhe se iste izriču. Ovim propustima prvostupanjski sud je počinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz člana 312. stav 1. točka k) ZKP FBiH zbog koje je žalbu kantonalnog tužitelja iz Tuzle nužno bilo uvažiti, osporeno rješenje ukinuti, te predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno odlučivanje.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 03 0 K 011261 13 Kž od 16.09.2013. godine)

11.

Odluka o imovinskopravnom zahtjevu

Član 212. stav 3. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

POŠTO OŠTEĆENI U KRIVIČNOM POSTUPKU NIJE PODNIO PRIJEDLOG ZA OSTVARIVANJE IMOVINSKOPRAVNOG ZAHTJEVA, PRVOSTEPENI SUD JE POGRIJEŠIO KADA JE NA OSNOVU ČLANA 212. STAV 3. ZKP FBiH DONIO ODLUKU DA SE OŠTEĆENI SA IMOVINSKOPRAVNIM ZAHTJEVOM UPUĆUJE NA PARNIČNI POSTUPAK, RADI ČEGA JE DRUGOSTEPENI SUD DJELIMIČNIM UVAŽENJEM ŽALBE BRANITELJA OPTUŽENOG TAKVU ODLUKU UKINUO.

Iz obrazloženja:

Pobijajući prvostepenu presudu branitelj optuženog u žalbi osporava i pravilnost odluke prvostepenog suda o upućivanju oštećene kladionice s imovinskopravnim zahtjevom na parnični postupak. U vezi s tim branitelj u žalbi navodi da prvostepeni sud nije imao razloga da tako postupi s obzirom da oštećeni imovinskopravni zahtjev nije ni postavio.

Ovi žalbeni navodi branitelja optuženog su osnovani.

Iz izreke pobijane presude proizilazi da je oštećena kladionica, na osnovu člana 212. stav 3. ZKP FBiH, sa imovinskopravnim zahtjevom upućena na parnični postupak. U obrazloženju prvostepene presude, u vezi s ovom odlukom suda, nisu navedeni nikakvi razlozi već je samo konstatirano, da je pored ostalih svjedoka, saslušan i oštećeni A.I., te da je oštećena kladionica, temeljem citiranog zakonskog propisa, sa imovinskopravnim zahtjevom upućena na parnicu.

Međutim, iz zapisnika o glavnom pretresu održanom na prvostepenom sudu proizilazi da je navod u pobijanoj presudi da je saslušan kao svjedok i oštećeni A.I. netačan, a u spisu ne postoji niti bilo kakav drugi dokaz iz koga bi proizilazilo da se oštećeni A.I. uopće izjašnjavao o predmetnom događaju odnosno o imovinskopravnom zahtjevu. Kako se takva odluka o

upućivanju na parnični postupak oštećenog sa imovinskopravnim zahtjevom može donijeti samo ako je oštećeni postavio takav zahtjev, a što u konkretnom predmetu oštećeni nije učinio, onda je nesporno da takva odluka u prvostepenoj presudi ne može egzistirati.

Iz navedenog razloga, ovaj sud je u tom pogledu djelimično uvažio žalbu branitelja optuženog i pobijanu presudu preinačio u odluci o imovinskopravnom zahtjevu tako što je tu odluku ukinuo.

S obzirom na sve navedeno ovaj sud je, na osnovu člana 329. ZKP FBiH, donio presudu kao u izreci.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 07 0 K 008174 13 Kž 2 od 02.10.2013. godine)

12.

Dokazi suda

Član 276. stav 2. tačka 3) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

INICIJATIVA ZA DOKAZIVANJE ODLUČNIH ČINJENICA NA GLAVNOM PRETRESU PRIMARNO PRIPADA STRANKAMA, ALI JE I SUD OVLAŠTEN DA IZVODI DOKAZE KOJE STRANKE NISU PREDLOŽILE, ALI SAMO ONDA AKO SMATRA DA JE NJHOVO IZVOĐENJE BILO POTREBNO. RADI TOGA, NE STOJE ŽALBENI PRIGOVORI BRANITELJA DA JE ČINJENIČNO STANJE OSTALO NEPOTPUNO UTVRĐENO ŠTO SUD PO VLASTITOJ INICIJATIVI NIJE ODREDIO I IZVRŠIO REKONSTRUKCIJU DOGAĐAJA NA LICU MJESTA I PROVEO VJEŠTAČENJE PO VJEŠTAKU VOJNE STRUKE.

Iz obrazloženja:

Ne stoje ni žalbeni prigovori o tome da je činjenično stanje nepotpuno utvrđeno zbog toga što prvostepeni sud nije izvršio rekonstrukciju događaja na licu mjesta učinjenja krivičnog djela, odnosno zbog toga što nije provedeno vještačenje po vještaku vojne struke.

U vezi s tim valja podsjetiti da se dokazni postupak prema odredbama ZKP FBiH realizira kroz sučeljavanje dvije suprotstavljene stranke koje izvode svoje dokaze i imaju punu dokaznu inicijativu, pa taj postupak primarno ima adversarni karakter. Pri tome naravno i sud ima mogućnost da naredi izvođenje određenih dokaza ukoliko to nalazi neophodnim za rasvjetljavanje odlučnih činjenica u pravcu čijeg utvrđivanja su izostali prijedlozi, odnosno, dokazi stranaka, ali odgovornost za izvođenje dokaza s ciljem dokazivanja vlastitih teza, primarno počiva na strankama.

U konkretnom slučaju, prvostepeni je sud izveo određene dokaze odbrane, a odbio je prijedlog odbrane za izvođenje dokaza saslušanjem doktora (o čemu je prethodno bilo više riječi), ali se ne vidi i da je odbrana tokom prvostepenog postupka stavljala prijedloge za izvođenje dokaza vršenjem rekonstrukcije na licu mjesta niti vještačenjem po vještaku vojne

struke i da je te prijedloge prvostepeni sud (neosnovano) odbio, niti se žalbom na takvo što ukazuje, nego se odgovornost za neizvođenje ovih dokaza želi prebaciti na prvostepeni sud. Međutim, propust stranaka da predlože i izvedu dokaze s ciljem dokazivanja vlastitih tvrdnji, ne može se pripisivati niti suprotnoj stranci niti sudećem vijeću, pa se ne može uspjeti ni sa žalbenim prigovorom da je činjenično stanje ostalo nepotpuno utvrđeno zbog toga što sud, po vlastitoj inicijativi, nije proveo određene dokaze. Dakle, prvostepeni je sud u konkretnom slučaju našao da je činjenično stanje, temeljem izvedenih dokaza optužbe i odbrane, rasvijetljeno u onoj mjeri koja mu je dovoljna za donošenje konačne odluke, pa kako su o tome u pobijanoj presudi izneseni sasvim određeni, jasni i uvjerljivi razlozi, onda nije postojala nikakva obaveza suda da po službenoj dužnosti izvodi i neke dodatne dokaze. Stoga se propust odbrane da predloži vršenje rekonstrukcije, odnosno vještačenje po vještaku vojne struke, jedino može pripisati propustu branitelja, a nikako sudećem vijeću, iz čega slijedi da suprotni žalbeni prigovori branitelja optuženog nemaju utemeljenja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 07 0 K 007131 12 Kž od 30.05.2013. godine).

13.

Zasnivanje presude na iskazima iz istrage

Član 288. stav 1. i član 296. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

DIJELOVI ISKAZA SVJEDOKA SA ZAPISNIKA IZ ISTRAGE KOJI SU IM, U SKLADU SA ČLANOM 288. STAV 1. ZKP FBiH, PREDOČAVANI TOKOM NJHOVOG ISPITIVANJA NA GLAVNOM PRETRESU I TAKO IM DATA MOGUĆNOST DA IH OBJASNE ILI POBIJU, PREDSTAVLJAJU DOKAZE IZVEDENE NA GLAVNOM PRETRESU, PA SE STOGA NA NJIMA, U SKLADU SA ČLANOM 296. STAV 1. ZKP FBiH, MOŽE ZASNIVATI PRESUDA.

Iz obrazloženja:

Upravo suprotno tvrdnji iz žalbe, prvostupanjski sud je u provedenom postupku dosljedno primijenio odredbu člana 288. stav 1. važećeg procesnog zakona, a na način da je svjedocima koji su očigledno mijenjali iskaze date u ranijoj fazi postupka omogućio da tu izmjenu pojasne. Predočavanje iskaza koje su svjedoci dali u istrazi (isto obavljeno od strane tužiteljice) ne predstavlja povredu ranije navedene odredbe, jer ista na izričit način propisuje da su iskazi dati u istrazi dopušteni kao dokaz na glavnom pretresu i da mogu biti korišteni prilikom direktnog ili unakrsnog ispitivanja ili pobijanja iznesenih navoda ili u odgovoru na pobijanje, nakon čega se isti prilažu kao dokazni materijal ili za dodatno ispitivanje. U navedenim slučajevima osobi koja svjedoči, a koja je dijelom ili u potpunosti izmijenila svoj iskaz, daje se mogućnost da objasni ili pobije iskaz koji je prethodno dala... Dio predloženih (čitanih) iskaza jesu dokaz koji je iznesen na glavnom pretresu pa su se isti kao takvi potpuno zakonito mogli koristiti prilikom odlučivanja o krivnji optuženih, zbog čega nije povrijeđena ni odredba člana 296. stav 1. važećeg procesnog zakona, pa se suprotni žalbeni prigovori branitelja u cjelosti pokazuju neutemeljenim.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 007924 12 Kž 8 od 22.05.2013. godine)

14.

Razlozi za izuzeće

Član 312. stav 1. tačka b) Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

AKO JE SPORAZUM O PRIZNANJU KRIVNJE PODNESEN NA GLAVNOM PRETRESU PRED PRVOSTEPENIM SUDOM, GDJE SE SUDEĆE VIJEĆE RAZMATRAJUĆI SPORAZUM NEPOSREDNO UPOZNALO SA PRIZNANJEM I USLOVIMA PRIZNANJA KRIVNJE OPTUŽENOG, A POTOM TAJ SPORAZUM ODBACILO ONDA NIJE MOGLO NASTAVITI SUĐENJE, VEĆ SE MORALO IZUZETI, JER SE U TOM SLUČAJU RADI O OKOLNOSTI KOJA IZAZIVA RAZUMNU SUMNJU U NEPRISTRASNOST SUDIJE ODNOSNO VIJEĆA. KAKO NIJE POSTUPLJENO U SMISLU NAPRIJED NAVEDENOG PRVOSTEPENI SUD JE POČINIO BITNU POVREDU ODREDBA PROCESNOG ZAKONA IZ ČLANA 312. STAV 1. TAČKA b) ZKP FBiH, ZBOG KOJE JE PRVOSTEPENA PRESUDA UKINUTA.

Iz obrazloženja:

U vezi bitnih povreda optuženi u žalbi posebno ističe da je prvostepeni sud nastavljaajući suđenje u istom sastavu, a nakon što je razmatralo i odbilo sporazum o priznanju krivnje, koji je optuženi zaključio sa tužiteljstvom, počinio bitnu povredu, jer se sudeće vijeće neposredno upoznao sa njegovim priznanjem krivice i uslovima priznanja što po mišljenju optuženog izaziva razumnu sumnju u nepristrasnost vijeća, zbog čega se to vijeće moralo izuzeti. U vezi s ovim optuženi konkretno ne navodi koja je procesna povreda počinjena, šta više, ovu povredu procesnog zakona miješa sa povredom prava na odbranu optuženog, iako u žalbi navodi da je na taj način prvostepeni sud povrijedio odredbu člana 246. stav 6. ZKP FBiH, koja pored ostalog propisuje, da se sporazum o priznanju krivnje, koji je sud odbacio ne može koristiti kao dokaz u krivičnom postupku, a što je prvostepeni sud, kako optuženi navodi u žalbi, ipak učinio. Naime, kako navodi žalitelj, ovaj sporazum o priznanju krivnje prvostepeni sud navodi u svojoj presudi, iako ga po žalitelju ne bi smio niti spomenuti, a kada je prvostepeni sud odbio kao neosnovan prijedlog odbrane za novim finansijskim vještačenjem, to po mišljenju optuženog čini, jer je već na osnovu tog sporazuma stekao uvjerenje o njegovoj krivnji, u čemu optuženi vidi povredu prava na odbranu.

Ovi žalbeni navodi optuženog su djelimično osnovani. Naime, iz obrazloženja pobijane presude proizilazi, da je prvostepeni sud, u okviru hronološkog prikaza toka postupka pred tim sudom, protiv optuženog, naveo da su optuženi i kantonalno tužiteljstvo dana 09.03.2009. godine zaključili sporazum o priznanju krivnje optuženog koji sporazum, kako se navodi u obrazloženju pobijane presude, prvostepeni sud nije mogao prihvatiti iz razloga, jer predložena krivično pravna sankcija nije bila u skladu sa odredbama materijalnog zakona KZ FBiH, navodeći konkretno s kojim odredbama KZ FBiH je sporazum bio u suprotnosti.

Objašnjavajući zatim, koje činjenice i okolnosti je našao utvrđenim i iz kojih razloga, odnosno zbog čega nije kao vjerodostojne prihvatio tvrdnje i dokaze odbrane, prvostepeni sud daje razloge (koji u ovoj odluci nisu bili predmet preispitivanja), s tim da se pri tom ovaj sporazum niti ne koristi kao dokaz, a optuženi izuzev paušalnih tvrdnji, da je osuđujuća presuda donijeta pod uplivom sporazuma koji je vijeće razmatralo, za te svoje tvrdnje ne iznosi nikakve konkretne razloge. U vezi sa ovim prigovorom optuženog potrebno je istaći da niti član 246. ZKP FBiH, a niti bilo koja druga procesna odredba, ne propisuje da se sudije koje su razmatrale sporazum moraju izuzeti iz suđenja optuženom. Međutim, ovaj sud nalazi, da kada se sporazum o priznanju krivnje podnese na glavnom pretresu, a što je bio i konkretni slučaj, gdje se sudeće vijeće razmatrajući sporazum neposredno upoznao sa priznanjem i uslovima priznanja krivnje optuženog, da bi nakon toga nastavilo sa glavnim pretresom odnosno suđenjem optuženom, iako se moralo izuzeti, jer se u tom slučaju radi o okolnosti koja izaziva razumnju sumnju u nepristrasnost sudije/a odnosno sudećeg vijeća, s čime je prvostepeni sud počinio bitnu povredu odredaba procesnog zakona iz člana 312. stav 1. tačka b) ZKP FBiH. Dakle, izuzeće sudećeg vijeća prostepenog suda u konkretnom slučaju bilo bi u skladu i sa sa odredbom člana 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, pravo na pošteno suđenje, koja pored ostalog propisuje da svako, u konkretnom slučaju optuženi, ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično ispita njegov slučaj.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 04 0 K 000479 10 Kž od 09.03.2011. godine)

15.

Zasnivanje presude na dokazu koji nije izveden na glavnom pretresu

Član 312. stav 2. u vezi sa članom 296. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

POŠTO JE PRVOSTEPENI SUD UTVRĐENJE ODLUČNIH ČINJENICA ZASNOVAO NA PODACIMA IZ UGOVORA, KOJI NA GLAVNOM PRETRESU PRED TIM SUDOM NIJE PROČITAN, TAKVO POSTUPANJE JE BILO SUPROTNO ČLANU 296. STAV 1. ZKP FBiH I PREDSTAVLJA POVREDU ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA U TOKU PRETRESA I KAKO JE TA POVREDA MOGLA BITI OD UTJECAJA NA ZAKONITO I PRAVILNO DONOŠENJE PRESUDE TIME JE TAJ SUD UČINIO BITNU POVREDU ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ ČLANA 312. STAV 2. ZKP FBiH.

Iz obrazloženja:

Pobijajući prvostepenu presudu zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, optuženi u žalbi, između ostalog, ističe da se u obrazloženju pobijane presude prvostepeni sud poziva na dokaz koji nije izveden na pretresu. Ovaj žalbeni navod optuženog je osnovan. Naime, iz obrazloženja pobijane presude proizilazi da se bitna činjenična utvrđenja suda zasnivaju na podacima iz ugovora koji je zaključen između Federalnog ministarstva odbrane sa jedne strane i preduzeća sa druge strane (pri čemu se u obrazloženju presude ne navodi određeno kada je predmetni ugovor zaključen niti sa tačno kojim preduzećima). Međutim, iz

zapisnika o pretresu održanom pred prvostepenim sudom, pa ni iz obrazloženja pobijane presude, ne proizilazi da je prvostepeni sud na pretresu koji je prethodio donošenju pobijane presude izvršio uvid u ugovor zaključen između Federalnog ministarstva odbrane sa jedne strane i preduzeća sa druge strane. Zasnivanjem svoje presude na podacima iz tog ugovora, prvostepeni sud je povrijedio odredbu člana 296. stav 1. ZKP FBiH kojom je propisano da sud zasniva presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu. Imajući u vidu da je prvostepeni sud utvrđenje odlučnih činjenica u ovoj krivičnopravnoj stvari zasnivao na podacima iz tog ugovora, koji na pretresu pred tim sudom nije pročitao, ovaj sud nalazi da je takvo postupanje suprotno članu 296. stav 1. ZKP FBiH predstavljalo povredu odredaba krivičnog postupka u toku pretresa i da je ta povreda mogla biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude, te da je time taj sud učinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 312. stav 2. ZKP FBiH.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 070-0-Kžž-08-000004 od 08.04.2009. godine)

16.

Povreda krivičnog zakona prilikom izricanja jedinstvene kazne

Član 313. tačka e) Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

SUD JE POGRIJEŠIO KADA JE PRILIKOM NEPRAVOG PONAVLJANJA KRIVIČNOG POSTUPKA IZ PRAVOMOĆNIH PRESUDA PREUZE POJEDINAČNO IZREČENE KAZNE KAO UTVRĐENE I TO: JEDNU KAZNU ZATVORA OD JEDNE GODINE I ŠEST MJESECI A IZ DRUGE KAZNU ZATVORA OD ČETIRI MJESECA I OSUĐENOG OSUDIO NA JEDINSTVENU KAZNU ZATVORA OD JEDNE GODINE I ČETIRI MJESECA. OVO RADI TOGA, JER JE U OVOM SLUČAJU IZREČENA JEDINSTVENA KAZNA ZATVORA MANJA OD POJEDINAČNO UTVRĐENE KAZNE ZATVORA OD JEDNE GODINE I ŠEST MJESECI, IAKO JE U ODREDBI ČLANA 54. STAV 2. TAČKA b) KZ FBiH PROPISANO DA JEDINSTVENA KAZNA ZATVORA MORA BITI VEĆA OD SVAKE POJEDINE UTVRĐENE KAZNE ZATVORA. TIME JE SUD KAKO JE TO PRAVILNO UKAZAO TUŽITELJ U SVOJOJ ŽALBI, U KORIST OSUĐENOG UČINIO POVREDU KRIVIČNOG ZAKONA IZ ČLANA 313. TAČKA e) KZ FBiH, JER JE ODLUKOM O KAZNI PREKORAČIO OVLAŠTENJA KOJA IMA PO ZAKONU.

Iz obrazloženja:

Iz izreke i obrazloženja pobijane presude proizilazi da je ona donesena na osnovu člana 340a. stav 1. ZKP FBiH tj. u postupku nepravog ponavljanja krivičnog postupka. Tom presudom, bez ponavljanja krivičnog postupka, preinačene su u pogledu odluke o kazni pravosnažna presuda Kantonalnog suda u Tuzli broj 03 0 K 006574 11 K od 01.04.2011. godine, kojom je optuženi osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine i 6 (šest) mjeseci i pravosnažna presuda Općinskog suda u Živinicama broj 33 0 K 031826 11 K od 29.04.2011. godine, kojom je optuženi osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 4 (četiri) mjeseca jer je prvostepeni sud našao da je u dvjema presudama protiv istog osuđenog pravosnažno

izrečeno više kazni, a nisu primijenjene odredbe o odmjeravanju jedinstvene kazne za djela u sticaju. Slijedom toga je prvostepeni sud, kako se navodi u prvostepenoj presudi, uz primjenu člana 54. stav 1. tačka b) KZ FBiH, osuđenog osudio na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine i 4 (četiri) mjeseca.

Međutim, odredbom člana 54. stav 1. KZ FBiH propisano je da će sud, ako je učinitelj jednom radnjom ili s više radnji učinio više krivičnih djela za koja mu se istovremeno sudi, najprije utvrditi kazne za svako od tih krivičnih djela, pa da će, potom, za sva krivična djela izreći jedinstvenu kaznu dugotrajnog zatvora, jedinstvenu kaznu zatvora ili jedinstvenu novčanu kaznu. Pravila izricanja jedinstvene kazne propisana su odredbama člana 54. stav 2. KZ FBiH, pa je tako tačkom b) navedene zakonske odredbe propisano da, ako je za krivična djela u stjecaju sud utvrdio kazne zatvora, jedinstvena kazna zatvora mora biti veća od svake pojedine utvrđene kazne, ali ne smije dostignuti zbir utvrđenih kazni niti preći 20 godina. To znači da je u konkretnom slučaju jedinstvena kazna koja je osuđenom izrečena u postupku nepravog ponavljanja krivičnog postupka morala biti veća od kazne od 1 (jedne) godine i 6 (šest) mjeseci ali nije smjela dostići 1 (jednu) godinu i 10 (deset) mjeseci. Budući da je pobijanom presudom osuđenom izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine i 4 (četiri) mjeseca, očito je da se osnovano žalbom kantonalnog tužitelja ističe da je na taj način povrijeđena odredba člana 54. stav 2. tačka b) KZ FBiH. Stoga ovaj sud nalazi da je time prvostepeni sud učinio povredu krivičnog zakona iz člana 313. tačka e) KZ FBiH jer je odlukom o kazni prekoračio ovlaštenja koja ima po zakonu.

Iz navedenog razloga je ovaj sud, na osnovu člana 329. ZKP FBiH, uvažavanjem žalbe kantonalnog tužitelja donio presudu kojom je preinačio prvostepenu presudu u odluci o kazni, tako što je osuđenom, uz primjenu člana 54. stav 2. tačka b) KZ FBiH, izrekao jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine i 8 (osam) mjeseci.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 006574 13 Kž 2 od 04.09.2013. godine).

17.

Nepravo ponavljanje krivičnog postupka

Član 340a). stav 2. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

PRVOSTEPENI SUD JE POGRIJEŠIO KADA JE RJEŠENJEM ODBIO ZAHTJEV OSUĐENOG ZA NEPRAVO PONAVLJANJE KRIVIČNOG POSTUPKA SAMO ZBOG TOGA ŠTO JE OSUĐENI VEĆ IZDRŽAO JEDNU OD DVIJE KAZNE ZATVORA, KOJE SU MU IZREČENE PRAVOMOĆNIM PRESUDAMA. OVO ZBOG TOGA, ŠTO U SMISLU ČLANA 340a. ZKP FBiH ZA IZRICANJE JEDINSTVENE KAZNE ZATVORA NIJE BITNO DA LI JE OSUĐENI JEDNU OD TE DVIJE KAZNE IZ PRAVOMOĆIH PRESUDA IZDRŽAO (U POTPUNOSTI ILI DJELIMIČNO), VEĆ DA LI SU U VRIJEME IZRICANJA NEKE OD TIH PRESUDA POSTOJALI UVJETI ZA PRIMJENU ODREDABA O ODMJERAVANJU KAZNE ZA DJELA UČINJENA U STICAJU, A DA ONE NISU PRIMJENJENE.

Iz obrazloženja:

Iz spisa predmeta i obrazloženja pobijanog rješenja proizilazi da se zahtjev osuđenog za nepravu ponavljanje krivičnog postupka odnosio na presudu Kantonalnog suda u Sarajevu broj 09 0 K 010152 10 K od 13.12.2010. godine, koja je postala pravosnažna 23.03.2011. godine i kojom je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i šest mjeseci i presudu Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 K 182012 11 K od 16.05.2011. godine, koja je postala pravosnažna dana 23.06.2011. godine i kojom je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od četiri mjeseca.

Iz obrazloženja pobijanog rješenja proizilazi da je zahtjev osuđenog za nepravu ponavljanje krivičnih postupaka okončanih navedenim presudama odbijen zbog toga što je optuženi već izdržao kaznu zatvora izrečenu pomenutom presudom Općinskog suda u Sarajevu.

Pobijajući žalbom navedeno rješenje optuženi ističe da su mu u dvije presude pravomoćne izrečene kazne zatvora, te da traži da mu se izrekne jedinstvena kazna po tim dvjema presude.

Odredbom člana 340a. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (ZKP FBiH) propisano je da se pravosnažna presuda može preinačiti i bez ponavljanja krivičnog postupka ako je u dvjema presudama ili u više presuda protiv istog osuđenika pravosnažno izrečeno više kazni a nisu primijenjene odredbe o odmjeravanju jedinstvene kazne za djela u stjecaju. Dakle, za primjenu instituta nepravu ponavljanje krivičnog postupka, osim postojanja više presuda kojima je protiv istog osuđenika pravosnažno izrečeno više kazni, zakon zahtijeva samo da su prilikom izricanja neke od tih presuda postojali uvjeti za primjenu odredaba o odmjeravanju jedinstvene kazne u stjecaju a da one nisu primijenjene. Zakon, naime, kao poseban uvjet ne traži da pravosnažno izrečene kazne zatvora u više presuda nisu izdržane.

Kako je prvostepeni sud zahtjev osuđenog za nepravu ponavljanje krivičnog postupka odbio samo sa argumentacijom da je osuđeni već izdržao zatvorsku kaznu po presudi Općinskog suda u Sarajevu, bez osvrta na to da li su u vrijeme izricanja neke od navedenih presuda postojali razlozi za primjenu pravila o odmjeravanju kazne za djela učinjena u stjecaju, ovaj sud nalazi da postoji sumnja u pogledu pravilnosti zaključka prvostepenog suda da se nisu ispunili zakonski uvjeti za nepravu ponavljanje krivičnog postupka u smislu člana 340a. ZKP FBiH, te je, iz tog razloga, na osnovu člana 337. stav 3. ZKP FBiH, donio rješenje kojim je žalbu osuđenog uvažio, pobijano rješenje ukinuo i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje kako bi se nakon svestrane ocjene svih relevantnih okolnosti mogla donijeti pravilna i na zakonu osnovana odluka.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj 09 0 K 010152 11 Kž 3 od 21.11.2011. godine).

18.

Utvrđivanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom učinjenim od strane više saizvršitelja

Član 415. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine

AKO SE NE MOŽE UTVRDITI IZNOS IMOVINSKE KORISTI KOJU JE PRIBAVIO SVAKI OD SAIZVRŠITELJA U UČINJENJU KRIVIČNOG DJELA, SUD ĆE, U SKLADU SA ČLANOM 415. ZAKONA O KRIVIČNOM POSTUPKU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE, UTVRDITI PO SLOBODNOJ OCJENI IZNOS IMOVINSKE KORISTI KOJI JE PRIBAVIO SVAKI OD NJIH I POJEDINAČNO ODUZETI OD SVAKOG OD SAIZVRŠITELJA TAKO UTVRĐENI IZNOS IMOVINSKE KORISTI.

Iz obrazloženja:

Pored navedenog, pobijanom presudom su od optuženih A. A. i N. A. oduzeti: putničko motorno vozilo marke „Golf“ 1 K, registarske oznaka ..., te putničko motorno vozilo marke „Passat“ VI, regisarske oznake ..., oba vozila registrirana na ime N. A., od optuženih J. Č., E. H. i E. J. je oduzet novac u iznosu od 1.600,00 KM, pa ovaj sud i u ovom slučaju nalazi za potrebnim ukazati da se imovinska korist oduzima pojedinačno od svakog optuženog u iznosu koji je realno pribavio, a tek ako bi to utvrđivanje bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama ili sa znatnim odugovlačenjem postupka, onda se iznos pribavljene imovinske koristi u skladu sa članom 415 ZKP FBiH za svakog optuženog utvrđuje po slobodnoj ocjeni.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 K 007924 12 Kž 8 od 22.05.2013. godine)

GRADANSKO PRAVO

19.

Načelni stav zauzet na Proširenoj općoj sjednici održanoj 30.07.2013. godine

ODLUKE DONESENE U UPRAVNOM POSTUPKU, A KOJE GLASE NA ODREĐENO NOVČANO POTRAŽIVANJE, SPROVODE SE PO PRAVILIMA IZVRŠNE PROCEDURE, UKOLIKO NIJE DRUGAČIJE ODREĐENO (ČLAN 23. STAV 1. TAČKA 2. U VEZI SA ČLANOM 24. STAV 2. ZAKONA O IZVRŠNOM POSTUPKU).

SAGLASNO NAVEDENOM RJEŠENJA KANTONALNIH SLUŽBI ZA ZAPOSŁJAVANJE O UTVRĐIVANJU PRAVA NA NOVČANU NAKNADU NEZAPOSLENIM DEMOBILISANIM BRANIOCI MA ZA VRIJEME NEZAPOSLENOSTI PREDSTAVLJAJU IZVRŠNE ISPRAVE KOJE SE IZVRŠAVAJU U SUDSKOM IZVRŠNOM POSTUPKU.

IZVRŠENJE NA REVALORIZOVANI GLAVNI DUG, ODNOSNO GLAVNI DUG USKLAĐEN SA PORASTOM VISINE PROSJEČNE PLAĆE, MOŽE SE SPROVESTI SAMO ONDA UKOLIKO JE TAKAV ZAHTJEV (USKLAĐIVANJE POTRAŽIVANJA) DOSUĐEN U IZVRŠNOJ ISPRAVI, PRI ČEMU NIJE BITNO DA LI JE ZA ODGOVARAJUĆI VREMENSKI PERIOD REVALORIZACIJA, ODNOSNO USKLAĐIVANJE BILA PROPISANA ZAKONOM ILI NE.

OVO STO GA, JER IZVRŠNI SUD NEMA TZV. KOGNICIJSKA OVLAŠTENJA I NE MOŽE PREUZIMATI OVLAŠTENJA PARNIČNOG SUDA ILI UPRAVNOG ORGANA DA ODLUČUJE O POSTOJANJU I VISINI ODREĐENOG PRAVA, O KOME NIJE ODLUČENO IZVRŠNOM ISPRAVOM, PA SE TAKO NE MOŽE UPUŠTATI NI U RJEŠAVANJE PRAVNOG PITANJA DA LI DEMOBILISANOM BRANIOCU PRIPADA PRAVO NA USKLAĐIVANJE NOVČANOG IZNOSA, UTVRĐENOG U IZVRŠNOJ ISPRAVI, SA PORASTOM PROSJEČNE PLAĆE U FEDERACIJI BIH.

STVARNO PRAVO

20.

Član 32. Zakona o vlasničkopравnim odnosima

KAO ZAKONIT OSNOV ZA STICANJE VLASNIŠTVA DOSJELOŠĆU NE MOŽE SE SMATRATI KUPOPRODAJNI UGOVOR KOJI JE ZBOG NEDOSTATKA OVJERE POTPISA UGOVORAČA NIŠTAV.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 P 045867 13 Rev od 25.07.2013. godine).

21.

Član 32. Zakona o vlasničkopравnim odnosima
Paragraf 1500. Austrijskog građanskog zakona (OGZ)

STEČENO PRAVO VLASNIŠTVA DOSJELOŠĆU NA NEKRETNINI PRIJE UPISANOG ZALOŽNOG PRAVA – HIPOTEKA NE MOŽE OSUJETITI PRAVA ZALOŽNOG POVJERIOCA KOJI JE, OSLANJAJUĆI SE NA NAČELO POVJERENJA U ZEMLJIŠNE KNJIGE, PRIBAVIO SEBI TAKVO PRAVO JOŠ PRIJE NEGO JE PRAVO VLASNIŠTVA DOSJELOŠĆU BILO UKNJIŽENO.

Iz obrazloženja

Predmet spora u ovoj parnici jeste zahtjev za utvrđenje prava vlasništva dosjelošću, da se utvrdi ništavom hipoteka upisana u zemljišnoj knjizi na nekretninama prvotuženog, koje su inače predmet spora, a koja hipoteka je upisana u korist drugotuženog kao založnog povjerioca.

Nižestepeni sudovi su utvrdili da su tužitelj i prvotuženi dana 04.10.1991. godine zaključili ugovor o kupoprodaji nekretnina, koje u naravi predstavljaju kuću sa dvorištem, da je tužitelj tog dana najkasnije ušao u posjed ovih nekretnina, da je u cijelosti isplatio prvotuženom kupoprodajnu cijenu, da na predmetnom ugovoru potpisi ugovornih strana nisu ovjereni kod nadležnog suda, da je na predmetnim nekretninama kao zemljišnoknjižni vlasnik sa dijelom 1/1 upisan prvotuženi, da je na osnovu rješenja Općinskog suda u Velikoj Kladaši broj IP-111/02 od 17.09.2002. godine osigurano potraživanje povjerioca, sada tužene banke prema dužniku, sada trećetuženom preduzeću po osnovu ugovora o dugoročnom kreditu, da je predmet zaloge (hipoteke) bila nekretnina koja je predmet spora, da je dana 26.08.2005. godine doneseno rješenje o izvršenju na predmetnim nekretninama.

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja pravilno je primijenjeno materijalno pravo, kojeg čini odredba člana 32. Zakona o vlasničko pravim odnosima¹, kada je usvojen tužbeni zahtjev za utvrđenje da je tužitelj dosjelošću stekao pravo vlasništva na predmetnim nekretninama jer ima zakonit i savjestan posjed kroz period od 10 godina.

Međutim, osnovan je prigovor pogrešne primjene materijalnog prava u dijelu kojim je usvojen tužbeni zahtjev da se kao pravno nevaljana briše uknjižba založnog prava – hipoteke na predmetnim nekretninama u korist tužene banke, u vrijeme kada je njezin zemljišnoknjižni vlasnik bio prvotuženi.

Prema pravnom stavu drugostepenog suda ova hipoteka je pravno nevaljana iz razloga što se ne može založiti tuđa nekretnina jer pod hipoteku se može dati samo vlastita stvar. Budući da je tužitelj pravo vlasništva dosjelošću stekao 05.10.2001. godine, a hipoteka na istim nekretninama zasnovana 2002. godine, proizilazi da ista nije zasnovana na nekretnini u vlasništvu prvotuženog, neovisno što je on u tom trenutku bio njezin zemljišnoknjižni vlasnik.

Ovakav pravni stav drugostepenog suda, po mišljenju ovog suda, nije pravilan polazeći od načela povjerenja u zemljišne knjige, sadržanog u pravnom pravilu iz paragrafa 1500.

¹ Službene novine FBiH br. 6/98 i 29/03

Austrijskog građanskog zakonika (dalje OGZ), a koje je u naš pravni sistem uvedeno tek stupanjem na snagu Zakona o zemljišnim knjigama², sa primjenom od 29.11.2003. godine – član 9. ovog zakona, kojim je u stavu 1. propisano da se upisano pravo u zemljišnoj knjizi smatra tačnim.

Polazeći od ovog načela, po pravnom shvatanju ovog suda, odlučno je da je tužena banka založno pravo na predmetnim nekretninama stekla u dobroj vjeri, pouzdajući se u povjerenje u zemljišnoj knjizi, tj. da je vlasnik založene nekretnine zaista prvotuženi. Prema utvrđenim činjenicama tužena banka nije imala razloga posumnjati da zemljišnoknjižno vlasništvo prvotuženog u odnosu na predmetnu nekretninu istinito i potpuno ne odražava činjenično i pravno stanje nekretnine. Povjerenje u zemljišnu knjigu ne može dovesti u pitanje ni činjenica da je tužitelj prije upisa hipoteke banci prezentirao kupoprodajni ugovor zaključen sa prvotuženim u odnosu na spornu nekretninu, budući da on time nije mogao dokazivati pravo vlasništva na istoj s obzirom da se pravo vlasništva na osnovu pravnog posla stiče tek upisom u javne knjige – član 38. stav 1. Zakona o vlasničko pravnim odnosima, pa mu ugovor kojeg je predočio banci bez upisa u javnu knjigu nije mogao poslužiti kao dokaz prava vlasništva.

Stečeno pravo vlasništva dosjelošću na spornoj nekretnini od strane tužitelja prije upisane hipoteke takođe ne može osujetiti prava revidenta kao založnog povjerioca s obzirom na sadržaj pravnog pravila iz pomenutog paragrafa 1500. OGZ, kojim je propisano da pravo koje je stečeno dosjelošću ili zastarom, ne može biti na štetu onome, koji je, oslanjajući se na javne knjige pribavio sebi kakvu stvar ili pravo još prije nego je bilo to pravo uknjiženo. Pošto stečeno tužiteljevo pravo vlasništva dosjelošću na spornoj nekretnini nije bilo upisano u trenutku upisa založnog prava banke, to je banka (revident) u dobroj vjeri postupala s povjerenjem u zemljišne knjige i nije mogla znati da ono što je u nju upisano nije potpuno ili različito od vanknjižnog stanja, pa joj zbog toga na osnovu pomenutog pravnog pravila i pripada sudska zaštita.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 23 0 P 015197 12 Rev od 20.12.2012. godine).

22.

Član 28. Zakona o vlasničkopравnim odnosima

UKOLIKO BI IZVEDENI RADOVI JEDNOG SUVLASNIKA NA ZAJEDNIČKOJ ZGRADI BILI TAKVOG OBIMA DA SE PO GRAĐEVINSKIM NORMATIVIMA MOŽE SMATRATI DA JE NASTAO NOVI OBJEKT, TADA BI SE MORALO UTVRDITI DA LI SU ISPUNJENI USLOVI ZA STICANJE PRAVA SVOJINE GRAĐENJEM NA TUĐEM ZEMLJIŠTU. VLASNIK, ODNOSNO SUVLASNIK OBJEKTA I ZEMLJIŠTA NA KOME JE SAGRAĐEN OBJEKT I ZEMLJIŠTA KOJE SLUŽI REDOVNOJ UPOTREBI OBJEKTA, SHODNO ČLANU 28. ZAKONA O VLASNIČKOPRAVNIM ODNOSIMA MOŽE OSTVARITI PRAVO IZBORA U ROKU OD 3 GODINE OD DANA ZAVRŠETKA IZGRADNJE GRAĐEVINSKOG OBJEKTA, A PROTEKOM TOG ROKA MOŽE ZAHTJEVATI ISPLATU PROMETNE VRIJEDNOSTI OBJEKTA.

² Službene novine FBiH br. 58/02, 19/03, 54/04

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 42 1 P 002446 13 Rev od 03.09.2013. godine)

OBLIGACIONO PRAVO

23.

Član 218. Zakona o obligacionim odnosima

IZDATAK ZA DRUGOG, KOJIM SE MAKAR I DJELIMIČNO ISPUNJAVA TUĐA ZAKONSKA OBAVEZA DAJE OSNOV ZA PRIMJENU ODREDBE ČLANA 218. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 20 0 Rs 018411 12 Rev od 31.01.2013. godine)

24.

Član 312. Zakona o obligacionim odnosima

POVJERILAC IMA PRAVO URAČUNATI NESPECIFICIRANU DUŽNIKOVU UPLATU PO PRAVILIMA IZ ČLANA 312. STAV 2. DO 4. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA, TE TAKVOM UPLATOM MOŽE PODMIRITI I ZASTARJELU OBAVEZU. POVJERILAC TREBA NAVESTI I DOKAZATI KOJE JE POTRAŽIVANJE NAMIRIO TAKVOM UPLATOM, JER SE U PROTIVNOM SMATRA DA JE DUŽNIK PODMIRIO ONU OBAVEZU KOJU ON SMATRA PLAĆENOM.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 Ps 0 40676 11 Rev od 17.01.2013. godine)

25.

Član 436. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima

RAZLOG ZBOG ČEGA CEDENT PRENOSI SVOJE PRAVO NA CESIONARA NIJE BITAN ZA VALJANOST CESIJE.

Iz obrazloženja

Ustupanje potraživanja (cesiija) je pravni posao između dotadašnjeg povijerioca (cedenta) i trećeg lica (cesionara) na osnovu koga potraživanje prelazi na treće lice (član 436. stav 1. ZOO). Cesiija je u našem pravu apsaktan pravni posao, ali ona ima svoj pravni osnov zbog koga se preuzima. Iz samog ugovora o cesiji se, u pravilu, ne vidi taj pravni osnov tako da za treća lica nije poznato zbog čega je cedent ustupio cesionaru svoje potraživanje.

Pravna osnova cesije, koja nije vidljiva prema vani, može biti različita. Cesiji prethodi neki drugi pravni posao između cedenta i cesionara. Najčešće cesionar ima već jedno potraživanje protiv cedenta, iz nekog drugog odnosa, pa mu ovaj, da bi se oslobodio svoga duga, prenosi svoje potraživanje protiv svog dužnika (cezusa). Međutim, cedent može svoje potraživanje prenijeti na cesionara i iz nekog drugog razloga, kao što je darovanje, zajam, zaloga i sl.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 33 0 P 045397 12 Rev od 25.07.2013. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – UGOVORI

26.

Član 26. i 63. Zakona o obligacionim odnosima

PREMA ODREDBI ČLANA 26. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA, UGOVOR JE SKLOPLJEN KADA SU SE UGOVORNE STRANE SAGLASILE O BITNIM SASTOJČIMA UGOVORA. KADA STRANE VJERUJU DA SU SAGLASNE, A ZAPRAVO MEĐU NJIMA POSTOJI NESPORAZUM O PRAVNOJ PRIRODI UGOVORA ILI O KOJEM BITNOM SASTOJKU UGOVORA RADI SE O NESPORAZUMU (DISSENSUS). TADA UGOVOR NE NASTAJE, A POSLJEDICA JE NIŠTAVOST IZ RAZLOGA ŠTO NIŠTAVOST UZROKUJE NESPORAZUM. GREŠKA U IZJAVI U VIDU RAZLIKE IZMEĐU ŽELJENOG I IZJAVLJENOG SMISLA, SPRJEČAVA VOLJU DA PROIZVODI PRAVNO DEJSTVO, JER IZJAVA NIJE U SAGLASNOSTI SA ONIM ŠTO SE ŽELJELO. IZJAVA VOLJE JE, DAKLE ILI NEPOSTOJEĆA, AKO IZJAVILAC NIJE UOPĆE IMAO VOLJU DA ZAKLJUČI UGOVOR, ILI NIŠTAVAN KADA POSTOJI MANIFESTACIJA VOLJE, ALI ONA NIJE ISKAZANA NA NAČIN DA ODRAŽAVA VOLJU IZJAVIOCA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 055393 12 Rev od 26.09.2013. godine)

27.

Član 270. stav 1. i član 272. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

UKOLIKO JE UGOVOR, KOJI JE „OSIGURAN“ UGOVORNOM KAZNOM, RASKINUT, NEMA MOGUĆNOSTI OSTVARIVANJA PRAVA NA UGOVORENU KAZNU, POŠTO JE RASKIDOM UGOVORA PRESTALA SVRHA ZA KOJU JE UGOVORENA KAZNA BILA UGOVORENA (UGOVORENA KAZNA JE SREDSTVO OSIGURANJA ISPUNJENJA OBAVEZE IZ UGOVORA U ROKU).

Iz obrazloženja

Predmet spora je zahtjev tužitelja za isplatu iznosa od 23.869,50 KM, kao štete predviđene članom 17. Uslova Ugovora o građenju zaključenog među strankama 03.09.2007. godine, a za slučaj da radovi ne bi bili izvedeni u ugovorenom roku.

I po pravnom shvatanju ovog suda, pravilno je drugostepeni sud štetu zbog kašnjenja iz člana 17. Uslova Ugovora pravno cijenio kao ugovornu kaznu iz člana 270. stav 1. ZOO u vezi sa članom 271. stav 1. ZOO, budući da su stranke ugovorile da će tuženi platiti određeni novčani iznos ako ne ispuni svoju obavezu ili ako zakasni sa njenim ispunjenjem (član 270. stav 1. ZOO), te odredile visinu za svaki dan kašnjenja (član 271. stav 1. ZOO).

Međutim, nepravilan je stav drugostepenog suda da tužiteljima pripada pravo na ugovornu kaznu, zbog čega je materijalno pravo pogrešno primijenio.

Ugovorna kazna se ugovara u slučaju da dužnik ne ispuni ugovornu obavezu ili zakasni s njenim ispunjenjem, što znači da je ispunjenje moguće tražiti samo ako ugovor koji je „osiguran“ ugovornom kaznom postoji. Ukoliko je ugovor, koji je „osiguran“ ugovornom kaznom, raskinut, a kao što je slučaj u konkretnom predmetu, nema mogućnosti ostvarivanja prava na ugovornu kaznu, pošto je raskidom tog ugovora prestala svrha u koju je ugovorna kazna bila ugovorena (ugovorna kazna je bila sredstvo osiguranja ispunjenja obaveze iz ugovora u roku).

Zbog navedenog, kada su tužitelji raskinuli predmetni ugovor, ne pripada im pravo na štetu iz člana 17. Uslova Ugovora, jer ona po svojoj pravnoj prirodi predstavlja ugovornu kaznu i ne može biti sinonim za štetu nastalu raskidom ugovora.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 17 0 Ps 002693 12 Rev od 03.09.2013. godine)

28.

Član 508. do 515. Zakona o obligacionim odnosima

ZA POSTOJANJE ODGOVORNOSTI ZBOG PRAVNIH NEDOSTATAKA (OBAVEZA ZAŠTITE OD EVIKCIJE) BEZ UTICAJA JE DA LI JE PRODAVAC ZNAO ILI NIJE ZNAO ZA POSTOJANJE PRAVNIH NEDOSTATAKA, JER JE DUŽNOST PRODAVCA DA OSIGURA KUPCU KAO STICAOCU PUNO I OD TREĆIH OSOBA NEOMETANO KORIŠTENJE PRAVA KOJE JE UGOVOROM NA NJEGO PRENIO. OBAVEZA ZAŠTITE OD EVIKCIJE NE SHVATA SE KAO SANKCIJA ZBOG NESAVJESNOSTI PRODAVCA NEGO KAO DEJSTVO TERETNOG UGOVORA (UZAJAMNOST KORISTI) PA JE BEZ UTICAJA POZIVANJE TUŽENOG KAO PRODAVCA NA VLASTITU SAVJESNOST, A DA PRI TOME NIJE DOKAZAO NESAVJESNOST KUPCA. DA BI KUPAC IMAO PRAVO NA ZAŠTITU OD EVIKCIJE POTREBNO JE DA JE PRAVNI NEDOSTATAK POSTOJAO PRIJE NEGO ŠTO JE ON STEKAO STVAR.

(Presuda Vrhovnog suda Fedracije Bosne i Hercegovine br. 17 0 P 011991 12 Rev od 04.04.2013. godine)

29.

Član 105. stav 1. i 2. i član 557. i 558. Zakona o obligacionim odnosima

KADA JE UGOVOR O ZAJMU ZAKLJUČEN UZ UGOVARANJE NESRAZMJERNO VISOKE KAMATNE STOPE TADA NIJE U PITANJU ZELENAŠKI UGOVOR JER NE PROIZVODI PRAVNO DEJSTVO KLAUZULA IZ UGOVORA O ZAJMU KOJOM JE UGOVORENA ZELENAŠKA KAMATA (PO STOPI VIŠOJ OD ONE KOJA JE ODREĐENA PROPISIMA) PA UGOVOR O ZAJMU ZBOG TOGA NIJE NIŠTAV U CIJELINI (ČLAN 105. STAV 1. I 2., TE ČLAN 557. I 558. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA).

Iz obrazloženja

Ukoliko je ugovorena kamatna stopa nesrazmjerno visoka i u suprotnosti sa načelima savjesnosti, poštenja i jednake vrijednosti davanja, sud može da smanji takvu ugovorenu obavezu dužnika u slučaju stavljanja zahtjeva u parnici u kojoj povjerilac traži izvršenje takvog ugovora.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 64 0 Ps 009656 12 Rev od 10.06.2013. godine)

OBLIGACIONO PRAVO – NAKNADA ŠTETE

30.

Član 154. i član 172. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

KOD UTVRĐENIH ČINJENICA DA NA NEKRETNINAMA TUŽITELJA NIJE PROUZROKOVANA ŠTETA I DA TUŽITELJU KAO VLASNIKU NIKO NE OSPORAVA PRAVO VLASNIŠTVA NA NEKRETNINAMA KOJE SU TREBALE BITI PREDMET EKSPROPRIJACIJE, NITI GA BILO KO LIŠAVA TOG PRAVA, TE DA ON I DALJE NA PREDMETNIM NEKRETNINAMA IMA ISTI OBIM PRAVA, KOJE JE IMAO I PRIJE NEGO ŠTO JE ZAKLJUČEN DJELIMIČNI SPORAZUM, DA MOŽE MIRNO UŽIVATI NEKRETNINE NA ISTI NAČIN KAKO JE TO ČINIO I RANIJE, TADA NEMA OSNOVA ZA ODGOVORNOST TUŽENIH NITI PO PRAVILIMA O PREDPOSTAVLJENOJ KRIVICI PO ČLANU 154. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA, NITI PO OSNOVU ODGOVORNOSTI PRAVNOG LICA ZA ŠTETU KOJU JE NEZAKONITIM I NEPRAVILNIM RADOM PROUZROKOVAO NJEGOV ORGAN PO ČLANU 172. STAV 1. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 33 0 P 003007 12 Rev od 18.06.2013. godine)

31.**Član 172. Zakona o obligacionim odnosima**

NEZAKONIT ILI NEPRAVILAN RAD TREBA SHVATITI KAO PONAŠANJE SUPROTNO ZAHTJEVU KOJI BI U JAVNOM INTETRESU VALJALO OSTVARITI NORMALNIM OBAVLJANJEM SLUŽBE ILI DJELATNOSTI, ODNOSNO KAO ONAJ RAD KOD KOGA POSTOJI ZNAČAJNO ODSUPANJE OD UOBIČAJENOG POSTUPANJA, PRI ČEMU NIJE NEOPHODNO POSTOJANJE „VOLJE ILI PRISTANKA NA NANOŠENJE ŠTETE TREĆIM LICIMA“. SADAŠNJA SUBJEKTIVNA KONCEPCIJA ODGOVORNOSTI DRŽAVE, ENTITETA ILI KANTONA ZA NEZAKONIT ILI NEPRAVILAN RAD SUDA SUPROTNA JE NAČELU PRAVNE DRŽAVE I JAVNOG INTERESA.

Iz obrazloženja

S druge strane, uspostavljanje objektivne odgovornosti države za svaku štetu koja iz djelovanja njenih tijela može nastati pojedincima, po mišljenju ovog suda, predstavlja također drugu krajnost, koja je sa pravno-političkog i praktičnog stanovišta takođe neodrživa i prestroga. Stoga se pogrešna primjena prava ili neadekvatna ocjena dokaza, pod uslovom savjesnog obavljanja sudijske dužnosti, u pravilu može i treba sankcionisati jedino podnošenjem pravnih lijekova, a ne podnošenjem tužbi za naknadu štete. Ukoliko bi se prihvatilo da sudije moraju uvijek biti u pravu u svojim odlukama narušilo bi se načelo o nezavisnosti i samostalnosti sudova i dovelo u pitanje nesmetano obavljanje sudijske dužnosti, odnosno nesmetano ostvarivanje pravosuđa.

Ovaj revizijski sud je mišljenja da bi uzor za rješenje ovog problema trebalo potražiti u uporednom pravu i pravu Evropske unije. Sve ovo i zbog toga što su domaći sudovi dužni tumačiti nacionalno pravo u svjetlu prava Evropske unije i riješiti slučaj osnovom nacionalnog prava primjenjenog u skladu sa pravnim standardima Evropske unije.

Prva presuda u kojoj je Evropski sud uspostavio načelo odgovornosti države za štetu koja je pojedincima počinjena od strane nacionalnih vlasti (zakonodavnih, sudskih, izvršnih) neizvršenjem obaveza utemeljenih u pravu Evropske unije jeste presuda u predmetu Frankovich iz 1991. godine (spojeni predmeti 6 i 9/90 Frankovich and Bonifaci). U ovom predmetu Sud je postavio slijedeće uslove odgovornosti države za štetu: da se radi o ne primjeni ili kršenju pravnog pravila koje dodjeljuje subjektivno pravo pojedincu; da postoji uzročna veza između povrede obaveze države i štete koju je pretrpio pojedinac.

U predmetima Brasserie du Pechuer and Factortame III, (spojeni perdmeti C-46/93 i C-48/93) Evropski sud je dodao još jedan uslov: da je povreda dovoljno ozbiljna.

Prvi slučaj odgovornosti države za rad njezinih sudskih tijela predstavlja predmet Gerhard Köbler protiv R Austrie (predmet broj C-224/0) u kome se Sud, donoseći odluku, izjasnio o tome koje činjenice treba uzeti u obzir prilikom utvrđivanja „ozbiljnosti povrede“. Te činjenice su prije svega: jasnoća i preciznost prekršenog pravila; mjera diskrecijske slobode koja je

ostavljena nadležnim tijelima; da li se radi o namjernom kršenju pravila; da li se radi o ispričivoj ili neispričivoj grešci u pravu; da li se radi o očitom kršenju postojeće sudske prakse.

Iz navedene prakse Evropskog suda jasno je da „dovoljno ozbiljna povreda“ ne podrazmjeva (ne uključuje) namjeru ili krajnju nepažnju države (tijela državne vlasti). Evropski sud ne pominje krivicu kao posebnu pretpostavku odgovornosti, ali je krivica ipak jedan od faktora koji se uzima u obzir pri procjeni da li je država očito i teško prekoračila granice svoje diskrecije, odnosno, je li „povreda dovoljno ozbiljna“.

Važno je pomenuti i predmet *Fallimento Traghetti del Mediterraneo SpA contro Repubblica Italiana* (2005.g.) u kome su se pojavila dva interesantna pitanja.

Prvo, postoji li odgovornost države u slučaju kada se radi o greškama sudaca koje počine prilikom interpretacije pravnih pravila i ocjene činjenica i dokaza. I drugo, da li je nacionalno pravo u suprotnosti sa Evropskim pravom ako postoji ograničenje odgovornosti države samo na slučajeve namjere i krajnje nepažnje suca, kako je tu odgovornost ograničilo italijansko pravo.

U navedenom predmetu Sud je donio presudu u kojoj je zauzeo stav da odgovornost države, uz ispunjenje ostalih uslova, postoji i u slučajevima kada je šteta posljedica interpretacije pravnih pravila i ocjene činjenica i dokaza, kao i da se odgovornost države ne može ograničavati samo na slučajeve namjere i krajnje nepažnje.

Dakle, ovaj sud je mišljenja da u primjeni navedenog instituta treba slijediti uspostavljena praksa Evropskog suda prema kojoj odgovornost države (entiteta ili kantona), uz ispunjenje ostalih uslova, može postojati, pa makar i izuzetno, i u slučajevima kada je šteta posljedica interpretacije pravnih pravila i ocijene činjenica i dokaza, kao i da se odgovornost države ne može ograničavati samo na slučajeve namjere i krajnje nepažnje. Odlučujuće bi, u tom slučaju, moglo biti i pitanje je li sudska praksa u sličnim slučajevima ustaljena i da li je u konkretnom slučaju bilo opravdanih razloga da se odstupi od takve prakse, odnosno da li je riječ o propisu koji je jasno određen i da li je u judikaturi i doktrini isključena svaka dilema o njegovu značenju ili je riječ o nerazumljivom propisu ili eventualno o pravnoj praznini.

„Nezakonit i nepravilan rad“ trebalo tumačiti na način na koji Evropski sud definiše pojam „dovoljno ozbiljne povrede“, pri čemu krivica, kao voljni element („volja ili pristanak na nanošenje štete trećim licima“) ne treba biti uslov ili posebna pretpostavka odštetne odgovornosti države za nezakonit ili nepravilan rad suda ili njenih drugih tijela. Krivica može biti samo jedan od elemenata procijene „dovoljno ozbiljne povrede“, ali nikako konstitutivan element odnosno posebna pretpostavka za odgovornost države za štetu zbog nezakonitog ili nepravilnog rada njenih organa. Sadržaj pravnog standarda „dovoljno ozbiljna povreda“, kako ga je do sada odredila praksa Evropskog suda, nije konačan, pa ga i domaći sudovi svojim kreativnim tumačenjem mogu proširiti i dopuniti.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Ps 077856 11 Rev od 25.12.2012. godine)

32.

Član 154. stav 2. u vezi sa članom 173. i 174. Zakona o obligacionim odnosima

Član 206. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima

DJELATNOST MEDICINARA, U PRAVILU, SE NE MOŽE SMATRATI OPASNOM DJELATNOŠĆU.

Iz obrazloženja

Djelatnost sa povećanom opasnošću jeste takva djelatnost koja po svojoj prirodi i načinu vršenja znači povećanu opasnost štete za život i zdravlje ljudi te za druga dobra. Da bi se mogao izvesti zaključak da povećana opasnost štete za okolinu potiče od neke djelatnosti, potrebno je da postoji uzročna veza između dejstva djelatnosti i nastale štete, pri čemu takva djelatnost treba da ima značenje povećane opasnosti ne samo u odnosu na konkretnu i već oštećenu osobu, nego i općenito za okolinu u kojoj se ta djelatnost obavlja. Radi se o takvoj djelatnosti koja, iako upotrijebljena u redovne i dopuštene svrhe, i uprkos prethodno preduzetih mjera opreznosti od strane njenog bavioca, predstavlja za svoju okolinu očitu i unaprijed očekivanu vjerovatnost uzrokovanja štete, zbog čega se i po zakonu već unaprijed pretpostavlja da šteta nastala u vezi sa takvom djelatnošću potiče od te djelatnosti. Imajući u vidu navedene kriterije djelatnost medicinara se ne može smatrati opasnom djelatnosti.

Međutim, kada je u pitanju postojanje subjektivne odgovornosti tužene za predmetnu štetu treba utvrditi da li je tužena svojim radnjama ili propuštanjima stvorila opasno stanje po oštećenog (propust u organizaciji rada) i time omogućila da kasnije dođe do prouzrokovanja štete fizičkim napadom posjetitelja na medicinsko osoblje, usljed čega bi postojala njena odgovornost za štetu u smislu odredbe člana 206. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima (tzv. odgovornost za štetu od zbirnih uzroka).

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 17 0 P 045329 12 Rev od 02.07.2013. godine)

33.

Član 173. Zakona o obligacionim odnosima

OSTEĆENI NE MORA DOKAZIVATI DA ŠTETA KOJU JE PRETRPIO POTJEĆE OD OPASNE STVARI, ODNOSNO OPASNE DJELATNOSTI, AKO DOKAŽE DA SU TE STVARI ODNOSNO DJELATNOSTI SUDJELOVALE U ŠTETNOM DOGAĐAJU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 43 0 Ps 024729 11 Rev od 16.05.2013. godine)

34.

Član 173. Zakona o obligacionim odnosima

STEPENICE SE PO REDOVNOM TOKU STVARI NE MOGU SMATRATI OPASNOM STVARI, ALI JE TO MOGUĆE U ODREĐENIM SLUČAJEVIMA OBZIROM NA KONSTRUKCIJU, NJIHOVA SVOJSTVA, TE NAČIN I MJESTO NJIHOVE UPOTREBE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 36 0 P 005651 12 Rev od 26.03. 2013. godine)

35.

Član 175. Zakona o obligacionim odnosima

POD PROTIVPRAVNIM DRŽAOCEM SE SMATRA SVAKO ONO LICE KOJE NA PROTIVPRAVAN NAČIN ODUZME FAKTIČKU VLAST NAD STVARI VLASNIKU, ODNOSNO LICE KOJE JE PROTIV VOLJE IMAOCA DOŠLO U POSJED STVARI. STOGA SVOJSTVO NEOVLAŠTENOG VOZAČA U SMISLU ČLANA 175. ZOO IMA ONO LICE KOJE JE VOZILO OTUĐILO U NAMJERI DA STEKNE SVOJINU NAD NJIM ILI SAMO RADI PRIVREMENE UPOTREBE.

Iz obrazloženja

U konkretnom slučaju se ne radi o protivpravnom oduzimanju stvari – motornog vozila, već o situaciji kada zaposlenik vlasnika stvari prekorači data mu ovlaštenja u pogledu upotrebe stvari, u kom slučaju postoji odgovornost vlasnika stvari upravo zato jer je omogućio pristup stvari. Naime, ako su ključevi motornog vozila kojim je prouzrokovana šteta bili dostupni neposrednom štetniku, kako je to slučaj u ovoj parnici, tada se ne može zaključiti da je vozilo upotrijebljeno bez dozvole vlasnika, pa stoga postoji njegova odštetna odgovornost.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 51 0 P 016150 11 Rev od 13.11.2012. godine)

36.

Član 177. stav 3. Zakona o obligacionim odnosima

KOD UTVRĐENJA ODGOVORNOSTI U SAOBRAĆAJNOJ NEZGODI TREBA IMATI U VIDU ČINJENICU DA JE PROPUST VOZAČA KADA UPRAVLJA MOTORNIM VOZILOM, BUDUĆI DA JE U PITANJU OPASNA STVAR ZNAČAJNIJA U POGLEDU NASTANKA POSLJEDICA OD PROPUSTA BICIKLISTE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 32 0 P 122350 12 Rev od 09.07.2013. godine)

37.

Član 192. Zakona o obligacionim odnosima

KADA JE TUŽITELJ U DUŽEM VREMENSKOM PERIODU (4 GODINE) RADIO KAO RUKOVAOC MAŠINE, BIO UPOZNAT SA PRAVILNIM NAČINOM RADA NA MAŠINI, A NE RADI SE O NAROČITO KOMPLIKOVANOJ MAŠINI U SITUACIJI KADA

TUŽITELJ DOŽIVI POVREDU NA RADU, RADEĆI NA TOJ MAŠINI, ON SE U PARNIČNOM POSTUPKU POKRENUTOM NJEGOVOM TUŽBOM RADI NAKNADE ŠTETE OD POSLODAVCA NE MOŽE SA USPJEHOM POZIVATI NA ČINJENICU DA GA JE POSLODAVAC RASPOREDIO NA RAD NA MAŠINI ZA KOJU SE TRAŽI ŠKOLSKA SPREMA KOJU ON NIJE POSJEDOVAO.

Iz obrazloženja

Nije osnovan revizijski prigovor da su nižestepeni sudovi pogrešno utvrdili da postoji odgovornost tužitelja nastanku štete jer da je, po mišljenju revidenta, prevashodan uzrok nastaloj šteti taj što je tuženi kao poslodavac rasporedio tužitelja kao KV bravara da radi na poslovima rukovaoca kružne pile, a da prije toga nije bio potpuno osposobljen za rad na takvoj mašini. Kao što je već rečeno, prije štetnog događaja, tužitelj je četiri godine neprekidno radio na istom radnom mjestu, bio je upoznat sa pravilnim radom na mašini i bio je upoznat da na toj mašini istovremeno rade dva radnika, rukovaoc i pomoćnik. On kao rukovaoc te mašine imao je pomoćnika koga je sam neposredno prije štetnog događaja oslobodio od rada na mašini (poslao da skuha kafu jer je slijedila pauza). Tužitelj je od strane nadređenih lica bio više puta upozoravan na nepravilan rad na kružnoj pili. Pored toga ne radi se o naročito komplikovanoj mašini koja bi zahtijevala izuzetne vještine za rad na istoj. Ovakav prigovor revizije mogao bi biti osnovan da se povreda tužitelja na kružnoj pili dogodila prvih dana kada je tužitelj počeo da radi na istoj, ali prigovor iz gore navedenih razloga nije osnovan u situaciji kada se povreda tužitelja dogodila nakon četiri godine neprekidnog rada na toj mašini.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 36 0 P 002943 11 Rev od 28.02.2013. godine)

38.

Član 200. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

SAMA ČINJENICA DA JE OTKAZ UGOVORA O RADU BIO NEZAKONIT, NE PREDSTAVLJA VALJAN PRAVNI OSNOV ZA DOSUĐENJE NAKNADE NEMATERIJALNE ŠTETE ZA PRETRPLJENE DUŠEVNE BOLOVE ZBOG UMANJENJA ŽIVOTNE AKTIVNOSTI, POVREDE UGLEDA I ČASTI, TE PRETRPLJENOG STRAHA, VEĆ SE ISTA PRIZNAJE SAMO AKO JE POSTUPAK PROTIV ZAPOSLENIKA VOĐEN ZLONAMJERNO I ŠIKANOZNO, TJ. DA JE U POSTUPKU NEZAKONITOG OTKAZIVANJA ZAPOSLENIK BIO IZLOŽEN VRIJEĐANJU, UMANJENJU NJEGOVOG UGLEDA, DOSTOJANSTVA I SL.

Iz obrazloženja

Po shvatanju ovog revizijskog suda za postojanje odgovornosti tuženog za štetu za koju tužitelj tvrdi da ju je pretrpio zbog nezakonite odluke o prestanku radnog odnosa, potrebno je kumulativno ispunjenje svih onih elemenata koji u svojoj ukupnosti čine pravni osnov postojanja osnova odgovornosti za štetu.

U okolnostima konkretnog slučaja bilo je potrebno dokazati postojanje uzročne veze između štetne radnje, tj. nezakonite odluke o otkazu ugovora o radu tužitelju i nastalih posljedica, tj. nematerijalne štete koju tužitelj zahtijeva. Pitanje postojanje pravno relevantne uzročne veze utvrđuje i ocjenjuje sud na osnovu predloženih dokaza, jer ono prelazi okvire zadatka vještaka u provođenju dokaza vještačenjem, koji je dokaz proveden i u ovom postupku.

Zbog toga, neovisno o prihvatanju nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke od strane prvostepenog suda, a kojeg je prihvatio kao utvrđenje i drugostepeni sud, tužitelj je trebao dokazati postojanje pravno relevantne uzročne veze između štetne radnje i štetnih posljedica.

Međutim, takve okolnosti u konkretnom slučaju tužitelj, saglasno odredbama člana 126. ZPP-a, a u vezi sa članom 123. istog zakona nije dokazao.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 51 0 P 005925 12 Rev od 25.07.2013. godine)

39.

Član 200. Zakona o obligacionim odnosima

SAMA ČINJENICA DA JE JEDAN OD ZAKONSKIH USLOVA ZA ODREĐIVANJE PRITVORA TUŽITELJU BILA I ODREDBA ČLANA 146. STAV 1. TAČKA a) ZKP FBIH, A TO JE DA SE KRIJE I DA POSTOJE DRUGE OKOLNOSTI KOJE UKAZUJU NA OPASNOST OD BJEKSTVA (PRITVOR ODREĐEN OSIM IZ TOG RAZLOGA I PO TAČKAMA b) i d) ISTOG ČLANA ZKP FBIH) NE ZNAČI, DA JE ISPUNJEN USLOV IZ ČLANA 439. STAV 3. ZKP FBIH DA TUŽITELJU NE PRIPADA NAKNADA ŠTETE JER DA JE SVOJIM NEDOPUŠTENIM POSTUPCIMA PROUZROKOVAO LIŠENJE SLOBODE. NEDOPUŠTENI POSTUPCI PRITVORENOG MORAJU BITI POSEBNO DOKAZANI U PARNICI ZA NAKNADU ŠTETE I NJIH MORA DOKAZATI TUŽENA STRANA, KOJA SE NA ISTE I POZIVA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 43 0 P 004484 11 Rev od 20.05.2013. godine)

40.

Član 200. Zakona o obligacionim odnosima

OŠTEĆENI SE MOŽE PUNOVAŽNO U VANSUDSKOJ NAGODBI ODREČI SAMO ONE ŠTETE (POTRAŽIVANJA) KOJA JE BILA POZNATA ILI JE PO REDOVNOM TOKU STVARI BILA PREDVIDLJIVA U MOMENTU ZAKLJUČENJA VANSUDSKE NAGODBE.

Iz obrazloženja

Prema činjeničnim utvrđenjima nižestepeni sudovi kod tužitelja je nastupilo pogoršanje zdravlja na što ukazuje bolničko liječenje i operativni zahvat koji je obavljen naknadno (poslije zaključenja vansudske nagodbe). Kako je ustanovljeno da se dodatno smanjila tužiteljeva opća životna aktivnost za 10% u odnosu na stanje utvrđeno u vansudskoj nagodbi, to tužitelju pripada pravo na naknadu one štete koja nije obuhvaćena ranije prizatom naknadom, s obzirom da je u uzročnoj vezi sa štetnim događajem.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 32 0 P 043202 12 Rev od 07.02.2013. godine)

41.

Član 712. Zakona o obligacionim odnosima

ZA OŠTEĆENJE I PROPAST STVARI OSTAVOPRIMAC ODGOVARA PO PRINCIPU PREDPOSTAVLJENE KRIVICE (PREDPOSTAVLJA SE DA JE KRIV DOK SUPROTNO NE DOKAŽE).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 17 0 P 047965 13 Rev od 11.04.2013. godine)

OBLIGACIONO PRAVO - OSIGURANJE

42.

Član 371. Zakona o obligacionim odnosima i član 78. stav 2. Zakona o osiguranju imovine i lica

REGRESNI ZAHTJEV OSIGURAVAJUĆEG DRUŠTVA ZA ISPLAĆENI IZNOS NAKNADE ŠTETE OŠTEĆENOM IZ SAOBRAĆAJNE NEZGODE KOJU JE SKRIVIO OSIGURANIK DRUŠTVA, PO SVOJOJ PRAVNOJ PRIRODI NE PREDSTAVLJA POTRAŽIVANJE NAKNADE ŠTETE VEĆ ZAHTJEV ZA POVRAT IZDATKA ZA DRUGOG U SMISLU ODREDBE ČLANA 218. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA, PA SE NA TAKVO POTRAŽIVANJE PRIMJENJUJE OPĆI ZASTARNI ROK OD 5 GODINA IZ ODREDBE ČLANA 371. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA, KOJI TEČE OD DANA IZVRŠENE ISPLATE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 43 0 Mal 011940 12 Rev od 10.01.2013. godine)

43.

Član 901. i 902. Zakona o obligacionim odnosima

POTPISIVANJEM POLISE OSIGURANJA PO ČLANU 901. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA TUŽITELJ JE U SMISLU ČLANA 902. STAV 3. ISTOG ZAKONA PRIHVATIO OPŠTE I POSEBNE USLOVE OSIGURANJA KAO SASTAVNE DIJELOVE UGOVORA O OSIGURANJU, NA KOJI NAČIN SE SAGLASIO SA USLOVIMA POD KOJIMA JE UGOVOR ZAKLJUČEN. STOGA ODREDBE O ISKLJUČENJU OSIGURANJA ZBOG NEPRAVILNOG RUKOVANJA NE MOGU SE SMATRATI ODREDBOM UVJETA KOJE SU PROTIVNE CILJU ZAKLJUČENJA UGOVORA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 17 0 Ps 042318 12 Rev od 23.07.2013. godine)

44.

Član 7. stav 3. Uslova osiguranja od automobilske odgovornosti

Član 82. Zakona o osiguranja imovine i lica

ČINJENICA DA OSIGURANIK (ŠTETNIK) NIJE ZAKLJUČIO UGOVOR O OSIGURANJU U „PRIČEKONOM ROKU“, NEGO GA JE ZAKLJUČIO PO ISTEKU TOG ROKA TO PRAVILNO ZAKLJUČUJU NIŽESTEPENI SUDOVI DA JE VOZILO, U KOJEM JE TUŽITELJ NASTRADA O KAO SAPUTNIK U VRIJEME ŠTETNOG DOGAĐAJA BILO NEOSIGURANO, JER NEMA KONTINUITETA U OSIGURANJU KOJE BI POKRIVALO I VRIJEME NASTANKA ŠTETNOG DOGAĐAJA.

Iz obrazloženja

Odredbom člana 7. stav 3. Uslova osiguranja od automobilske odgovornosti je propisano da kod osiguranja zaključenog na jednu ili više godina obostrane obaveze i prava iz ugovora produžuju se za 30 dana (tzv. „pričekni rok“), ako osigurovaču nije najmanje 3 dana prije isteka osiguranja bila uručena izjava ugovarača osiguranja da ne pristaje na takvo produženje, uz uslov da za sljedeću godinu osiguranik zaključi osiguranje kod istog osiguravača. Stavom 5. istog člana je propisano da ako u toku pričeknog roka nastupi osigurani slučaj, a osiguranik ne zaključi ugovor o osiguranju kod istog osiguravača, smatrat će se da je vozilo u pričeknom roku bilo neosigurano.

U konkretnom slučaju iz činjeničnog utvrđenja proizilazi da je do štetnog događaja došlo 17-ti dan nakon isteka ranije polise, pa cijeneći da osiguranik (štetnik) nije zaključio ugovor o osiguranju u pričeknom roku, nego ga je zaključio po isteku tog roka, odnosno 25.06.2003. godine, to pravilno zaključuju nižestepeni sudovi da je vozilo, kojim je upravljao D.B. i u kojem je tužitelj nastradao kao saputnik, u vrijeme štetnog događaja bilo neosigurano, jer nema kontinuiteta u osiguranju koje bi pokrivalo i vrijeme nastanka štetnog događaja.

Odredbom člana 82. Zakona o osiguranju imovine i lica određeno je da kad je šteta uzrokovana neosiguranim vozilom, da se zahtjev za naknadu štete može podnijeti kod bilo kojeg osiguravajućeg društva u FBiH, pa kad je tužitelj ustao sa tužbom protiv navedenog tuženog, kao jednog od društava za osiguranje u FBiH, nije promašio pasivnu legitimaciju.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 17 0 P039018 12 Rev od 07.03.2013. godine)

PRIVREDNO PRAVO

45.

Član 246. stav 1. tačka 10. u vezi sa članom 275. i 276. Zakona o privrednim društvima, a u vezi sa članom 103. Zakona o obligacionim odnosima.

KADA JE ZA ZAKLJUČENJE UGOVORA ZAKONSKOM ZASTUPNIKU PRIVREDNOG DRUŠTVA POTREBNO POSEBNO OVLAŠTENJE, KOJE OVAJ NIJE PRIBAVIO OD ORGANA DRUŠTVA, TAKVI UGOVORI SU BILI ZAKLJUČENI PROTIVNO PRISILNIM PROPISIMA I PREMA TOME SU NIŠTAVI U SMISLU ODREDBE ČLANA 103. ZAKONA O OBLIGACIONIM ODNOSIMA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 56 0 P 027340 12 Rev od 30.07.2013. godine)

STAMBENO PRAVO

46.

Član 11. stav 1. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo

SUPRUŽNICI U SMISLU ČLANA 11. STAV 1. ZAKONA O PRODAJI STANOVA NA KOJIMA POSTOJI STANARSKO PRAVO SU LICA KOJA SE NALAZE U BRAKU U MOMENTU PODNOŠENJA ZAHTJEVA ZA OTKUP STANA, BEZ OBZIRA ŠTO JE STAN DODJELJEN NA KORIŠTENJE JEDNOM OD NJIH RANIJE I TO U MOMENTU KADA NISU BILI U BRAKU SA SADAŠNJIM SUPRUŽNIKOM, NEGO SA TREĆIM LICEM.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 17 0 P 016960 12 Rev od 17.09.2013. godine)

RADNO PRAVO

47.

Član 64. stav 1. i član 65. stav 1. Zakona o radu

POSLODAVAC MOŽE OTKAZATI ZAPOSLENIKU UGOVOR O RADU ZA VRIJEME DOK TRAJE NJEGOVA PRIVREMENA NESPOSObNOST ZA RAD ZBOG BOLESTI, OSIM U SLUČAJU TAKVE SPRIJEČENOSTI KOJU JE PROUZROKOVALA POVREDA NA RADU ILI PROFESIONALNA BOLEST.

Iz obrazloženja

Predmet spora je zahtjev tužitelja da se utvrdi da je nezakonita odluka o otkazu ugovora o radu na radnom mjestu direktora Razvoja prometnih funkcija, da se vrati na posao i tuženi mu naknadi platu za vrijeme trajanja nezakonitog otkaza, naknadu za regres i uplatu doprinosa.

U postupku je utvrđeno da je tužitelj po osnovu ugovora zaključenog sa tuženim 01.08.2004. godine kod tuženog obavljao poslove direktora Razvoja prometnih funkcija, da je aktom tuženog od 20.07.2005. godine usljed ekonomskih i organizacijskih razloga tužitelju otkazan ugovor o radu uz ponudu izmijenjenog ugovora o radu na radno mjesto samostalnog stručnog saradnika za marketing i informacioni sistem, da tužitelj nije prihvatio ovu ponudu, već je dana 27.07.2005. godine uputio tuženom zahtjev za zaštitu prava iz radnog odnosa, kojeg je tuženi odlukom od 15.08.2005. godine odbio kao neosnovan, da je tuženi nakon toga rješenjem broj 8032/05 od 16.08.2005. godine utvrdio da je otkazan ugovor o radu tužitelju na radnom mjestu direktora Razvoja prometnih funkcija sa pravom na otpremninu, da je tužitelj zbog bolesti bio privremeno nesposoban za rad u periodu od 04.07.2005. do 04.09.2005. godine, odnosno da se u tom periodu nalazio na „bolovanju“, da privremena nesposobnost za rad nije posljedica povrede na radu, niti profesionalne bolesti.

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja, nižestepeni sudovi su usvojili tužbeni zahtjev uz primjenu odredaba iz člana 64. stav 1. Zakona o radu³ i člana 65. stav 2. istog zakona uz obrazloženje da je otkaz ugovora o radu tužitelju nezakonit jer se u vrijeme donošenja odluke o otkazu tužitelj nalazio na „bolovanju“.

Osnovano se revizijom ukazuje da je u ovoj parnici materijalno pravo pogrešno primijenjeno, a zbog čega sve činjenice relevantne za ishod spora nisu utvrđene.

Odredbom člana 64. stav 1. Zakona o radu određeno je da zaposleniku koji je pretrpio povredu na radu ili je obolio od profesionalne bolesti, za vrijeme dok je privremeno nesposoban za rad, poslodavac ne može otkazati ugovor o radu.

Odredbom člana 65. stav 1. Zakona o radu propisano je da povreda na radu, bolest ili profesionalna bolest ne mogu štetno utjecati na ostvarivanje prava zaposlenika iz radnog odnosa, dok je stavom 2. propisano da zaposlenik koji je privremeno bio nesposoban za rad zbog povrede ili povrede na radu, bolesti ili profesionalne bolesti, a za koga nakon liječenja i oporavka nadležna zdravstvena ustanova ili ovlašteni liječnik utvrdi da je sposoban za rad, ima pravo da se vrati na poslove na kojima je radio prije nastupanja privremene nesposobnosti za rad ili na druge odgovarajuće poslove.

³ Službene novine F BiH broj: 43/99, 32/00 i 29/03

Iz ovih odredaba proizilazi da se zaposleniku ne može otkazati ugovor o radu ako je privremena spriječenost za rad posljedica povrede na radu ili profesionalne bolesti, što je izričito propisano navedenom odredbom člana 64. stav 1. Zakona o radu.

To znači da poslodavac može otkazati zaposleniku ugovor o radu za vrijeme dok traje njegova privremena nesposobnost za rad zbog bolesti, osim u slučaju takve spriječenosti koju je prouzrokovala povreda na radu ili profesionalna bolest.

Odredba člana 65. Zakona o radu, koju nižestepeni sudovi pogrešno tumače, odnosi se na zaštitu zaposlenika privremeno nesposobnih za rad u smislu da ta okolnost ne može imati negativne refleksije nakon prestanka privremene nesposobnosti, odnosno da zaposlenik zbog toga što je bio na „bolovanju“ ne može trpjeti štetne posljedice kada se vrati na posao.

Zbog toga je zakonodavac odredio obavezu poslodavca da po povratku „s bolovanja“ (iz bilo kojih razloga-bolest, profesionalna bolest, povreda na radu) zaposleniku omogućiti obavljanje poslova na kojima je radio ili odgovarajuće poslove.

Prema tome, za ispitivanje zakonitosti odluke tuženog o otkazu ugovora o radu tužitelju nije pravno relevantna činjenica to što je tužitelj bio na bolovanju (kada je to posljedica bolesti), već da li je odluka zakonita s stanovišta primjene odredaba člana 87. stav 1. tačka 1. i člana 97. stav 1. Zakona o radu, tj. da li su se ostvarile zakonske pretpostavke za otkaz ugovora o radu tužitelju za radno mjesto direktora Razvoja prometnih funkcija usljed ekonomskih i organizacijskih razloga, te za ponudu izmijenjenog ugovora o radu.

Kako zbog pogrešnog pravnog pristupa nižestepeni sudovi nisu utvrđivali pravno relevantne činjenice za pravilnu primjenu pomenutih odredaba Zakona o radu, to je činjenično stanje ostalo nepotpuno utvrđeno, pa je primjenom odredaba iz člana 50. stav 2. ZPP-a ovaj sud ukinuo drugostepenu presudu.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 050087 12 Rev od 12.03.2013. godine)

48.

Član 91. Zakona o radu

KADA NI TUŽITELJICA U TOKU POSTUPKA NE SPORI DA JE IZVRŠILA RADNJU KOJA JE INTERNIM AKTOM POSLODAVCA PROPISANA KAO TEŽA POVREDA RADNE DUŽNOSTI ZA KOJU SE MOŽE IZREČI DISCIPLINSKA MJERA PRESTANAK RADNOG ODNOSA, PA POSLODAVAC U ZAKONITO PROVEDENOM POSTUPKU I IZREKNE TAKVU MJERU, BEZ OSNOVA JE POZIVANJE REVIDENTICE NA NJENO PONAŠANJE NA RADNOM MJESTU PRIJE UČINJENE TEŽE POVREDE RADNE DUŽNOSTI, JER JE DISKRECIJONO PRAVO POSLODAVCA DA TO UZME ILI NE UZME KAO OLAKŠAVAJUĆU OKOLNOST PRILIKOM IZRICANJA DISCIPLINSKE MJERE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 70 0 Rs 001383 11 Rev od 23.05.2013. godine)

49.

Član 93. Zakona o radu

OTKAZ UGOVORA O RADU SINDIKALNOM POVJERENIKU DOPUŠTEN JE SAMO UZ OBAVEZU SUODLUČIVANJA SA FEDERALNIM MINISTARSTVOM NADLEŽNIM ZA RAD, JER BEZ SAGLASNOSTI NAVEDENOG MINISTARSTVA NIJE MOGUĆE OTKAZATI UGOVOR O RADU SINDIKALNOM POVJERENIKU ZA VRIJEME OBAVLJANJA NJEGOVE DUŽNOSTI KAO I 6 MJESECI NAKON OBAVLJANJA TE DUŽNOSTI.

Iz obrazloženja

Cilj ove zaštite je da se sindikalnom povjereniku omogući nesmetano sindikalno djelovanje, jer on mora imati sigurnost da neće dobiti otkaz ili na drugi način biti stavljen u nepovoljniji položaj od drugih zaposlenika iz razloga što se zauzimao za zaposlenike, pregovarao sa poslodavcem odnosno na drugi zakonit način sindikalno djelovao. Pravni osnov za ovakvu zaštitu nalazi se u Konvenciji Međunarodne organizacije rada broj 135 o zaštiti i olakšicama koje se daju radničkim predstavnicima. Sindikalnom povjereniku navedena zaštita pripada ne samo za slučaj otkaza već i za slučaj svakog drugog stavljanja u nepovoljniji položaj u odnosu na druge zaposlenike, pa tako i u slučaju njegovog rasporeda na drugo radno mjesto, jer se samo na taj način omogućava njegova efektivna zaštita od šikanoznog postupanja poslodavca.

Međutim, ovu zaštitu može uživati samo onaj povjerenik o čijem je imenovanju sindikat obavijestio poslodavca. Kod malih sindikata, koji djeluju samo kod jednog poslodavca, kako je to slučaj u ovoj pravnoj stvari, uobičajeno je da je sindikalni povjerenik ujedno i predsjednik sindikata.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 63 0 Rs 006467 11 Rev od 06.11.2012. godine)

50.

Član 97. stav 2. Zakona o radu

PRIHVATANJE ILI NE PRIHVATANJE PONUDE I POTPISIVANJA IZMIJENJENOG UGOVORA O RADU NIJE USLOV ZA SUDSKU ZAŠTITU U SPORU RADI PONIŠTENJA ODLUKE O OTKAZU. I U SLUČAJU KADA ZAPOSLENIK NE PRIHVATI IZMIJENJENI UGOVOR O RADU, POSLIJE DONOŠENJA ODLUKE O OTKAZU MOŽE SA USPJEHOM ISTICATI POSTOJANJE USLOVA ZA NEZAKONITOST IZMIJENJENOG UGOVORA KAKO U MATERIJALNOM TAKO I U FORMALNOM SMISLU.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 Rs 056905 11 Rev od 27.12.2012. godine)

51.

Član 18. Zakona o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine

UNATOČ TOME ŠTO JE RAD TUŽITELJICE NA ODREĐENO VRIJEME, NJEGOVI PRODUŽAVANJEM, TRAJAO DUŽE OD 1 GODINE, NAVEDENA ČINJENICA NEMA ZA POSLJEDICU DA SE MOŽE SMATRATI UGOVOROM O RADU NA NEODREĐENO VRIJEME.

Iz obrazloženja

Naime, zasnivanje radnog odnosa službenika u organima uprave je uređeno odredbama Zakona o radnim odnosima, čijim odredbama članova od člana 8. do člana 18. je u cijelosti regulisan postupak i trajanje radnog odnosa, pa tako i radnog odnosa na određeno vrijeme na način da je propisano na koji način i pod kojim uvjetima se vrši prijem radnika na određeno vrijeme, tj. da se radni odnos na određeno vrijeme zaključuje samo u određenim situacijama za obavljanje određenih poslova, a najduže godinu dana. Odredbama ovoga zakona nije propisana mogućnost da ako radni odnos na određeno vrijeme traje duže od propisanog da se može smatrati ugovorom o radu na neodređeno vrijeme.

Iz odredbe člana 7. ovoga zakona, koje propisuju da se na prava, obaveze i odgovornosti iz radnog odnosa, koja nisu uređena ovim zakonom, primjenjuju opći propisi o radu i kolektivni ugovori slijedi da je predmetna situacija regulisana odredbama Zakona o radnim odnosima, kao *lex specialis* u odnosu na Zakon o radu, tako da samo u situaciji da nije, imalo bi mjesta primjeni Zakona o radu, konkretno njegovih odredbi člana 19, kako to čine nižestepeni sudovi u ovoj pravnoj stvari, koje se nisu mogle primijeniti, jer, kako je već rečeno, odredbama člana 18. Zakona o radnim odnosima je regulisano primanje u radni odnos na određeno vrijeme radnika u organima uprave, što isključuje primjenu odredbi člana 19. Zakona o radu.

Stoga, unatoč tome što je rad tužiteljice na određeno vrijeme, njegovim produžavanjem, trajao duže od jedne godine, kasnije pojedinačnim rješenjima tužene produžavan sve do 29.02.2004. godine, navedena činjenica nema za posljedicu da se može smatrati ugovorom o radu na neodređeno vrijeme. Navedeno jer sagledavanjem ove činjenice u odnosu na odredbe Zakona o radnim odnosima, koji se ima primijeniti na sporni odnos, proizilazi da ovim zakonom nije uređen predmetni odnos, tako da se, u smislu odredbi člana 7. ovoga zakona ne mogu primijeniti odredbe člana 19. Zakona o radu, koje propisuju da ako uposlenik izričito ili prešutno zaključi sa istim poslodavcem uzastopne ugovore o radu na određeno vrijeme na period dulji od dvije godine bez prekida, takav ugovor će se smatrati ugovorom o radu na neodređeno vrijeme, što ukazuje na to da je potrebno da između poslodavca i uposlenika bude zaključen i obnavljan ugovor o radu, što u odnosu na tužiteljicu u ovoj pravnoj stvari izostaje (radni odnos na određeno vrijeme zasnovan i produžavan rješenjima tužene).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 Rs 044101 12 Rev od 29.03.2013. godine)

52.

Član 143. Zakona o radu

ODREDBA ČLANA 143. ZAKONA O RADU NE ŠTITI LICA KOJA SU IZ BILO KOG RAZLOGA IZGUBILA RADNOPRAVNI STATUS PRIJE 31.12.1991. GODINE ILI POSLIJE STUPANJA NA SNAGU ZAKONA O RADU (05.11.1999. GODINE), DOK ŠTITI LICA KOJA SU U TOM VREMENSKOM INTERVALU ZBOG RATA KAO VIŠE SILE ILI POSLJEDICA RATA OSTALA BEZ POSLA ILI BILA UPUĆENA NA ČEKANJE I ŠTITI IH U ODNOSU NA ONOG POSLODAVCA KOJI IH JE U TOM PERIODU UPUTIO NA ČEKANJE POSLA, ODNOSNO KOD KOGA SU U TOM PERIODU OSTALA BEZ POSLA.

Iz obrazloženja

Prema odredbi člana 143. stav 2. ZOR zaposlenik koji se zatekao u radnom odnosu 31.12.1991. godine i koji se u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona pismeno ili neposredno obratio poslodavcu radi uspostavljanja radnopravnog statusa, a u ovom vremenskom razdoblju nije zasnovao radni odnos kod drugog poslodavca smatrat će se, takođe, zaposlenikom na čekanju posla. Zakonodavac uzima dan 31.12.1991. godine kao dan kada je na području Bosne i Hercegovine počeo rat kao viša sila i cilj mu je bio da zaštiti radnopravni status svih lica koja su zbog rata i posljedica rata kao više sile izgubili radnopravni status ili bili upućeni na čekanje posla. Odredba člana 143. ZOR, dakle, ne štiti lica koja su iz bilo kog razloga izgubila radnopravni status prije 31.12.1991. godine ili poslije stupanja na snagu ZOR (05.11.1999. godine), dok štiti lica koja su u tom vremenskom intervalu zbog rata kao više sile ili posljedica rata ostala bez posla ili bila upućena na čekanje i štiti ih u odnosu na onog poslodavca koji ih je u tom periodu uputio na čekanje posla, odnosno kod kojeg su u tom periodu ostala bez posla. Stoga je za odluku u ovoj pravnoj stvari irelevantno da tuženi na dan 31.12.1991. godine nije bio zaposlen kod pravnog prednika tužitelja, kod nespornih činjenica da je tuženi u relevantnom periodu bio zaposlen kod pravnog prednika tužitelja i da ga je isti 27.07.1993. godine uputio na čekanje posla, a 01.04.1994. godine donio rješenje o prestanku radnog odnosa (tuženi je kao pripadnik na tom području manjinskog naroda neutvrđenog datuma u periodu od 27.07.1993. do 01.04.1994. godine napustio L.). Kao što je već rečeno cilj odredbe člana 143. ZOR je da zaštiti lica koja su zbog rata i posljedica rata ostala bez posla ili upućena na čekanje posla bez obzira da li je poslodavac donosio rješenje o prestanku radnog odnosa, usmeno saopštavao zaposleniku da više ne dolazi na posao, ili je sam zaposlenik zbog rata i posljedica rata prestao da dolazi na posao, te je stoga pogrešan pravni stav drugostepenog suda da pravo na zaštitu u skladu sa odredbom člana 143. ZOR ima samo zaposlenik za koga poslodavac nije donio rješenje o prestanku radnog odnosa. Iz gore navedenih razloga je zakonito rješenje Federalne komisije za implementaciju člana 143. ZOR pa je usvajanjem revizije u ovom dijelu valjalo preinačiti nižestepene presude i odbiti tužbeni zahtjev.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 68 0 P 005354 11 Rev od 17.01.2013. godine)

53.

Član 43. Kolektivnog ugovora o pravima i obavezama poslodavaca i zaposlenika u oblasti komunalne privrede za teritoriju Federacije BiH

SAGLAŠAVAJUĆI SE SA KOREKCIJOM VRIJEDNOSTI KOEFICIJENTA, SINDIKALNA ORGANIZACIJA SE SAGLASILA I SA POSTOJANJEM PROPISANIH USLOVA ZA KOREKCIJU NA BAZI MATERIJALNIH MOGUĆNOSTI PREDUZEĆA ZBOG ČEGA NIJE POSTOJALA OBAVEZA ZA DOKAZIVANJE MATERIJALNIH MOGUĆNOSTI TUŽENOG U SUDSKOM POSTUPKU KAO OSNOVA ZA KOREKCIJU VRIJEDNOSTI KOEFICIJENTA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 43 0 P 049619 12 Rev od 16.07.2013. godine)

54.

Član 43. Kolektivnog ugovora o pravima i obavezama poslodavaca i zaposlenika u oblasti komunalne privrede za teritoriju Federacije BiH

OKOLNOST DA JE TUŽENI PRI NESPORNO ISPUNJENIM USLOVIMA ZA PRIMJENU ČLANA 43. GRANSKOG KOLEKTIVNOG UGOVORA, PRILIKOM MATEMATIČKOG OBRAČUNA VISINE PLAĆE, UTVRĐENE ODLUKOM OD 27.10.2006. GODINE, VRŠIO SMANJENJE SATNICE, A NE KOEFICIJENTA SLOŽENOSTI, IAKO BI SMANJENJEM KOEFICIJENTA SLOŽENOSTI POSLOVA DOŠLO DO ISTOG REZULTATA U POGLEDU KONAČNOG IZNOSA PLAĆE, NEMA SAMA PO SEBI ZNAČENJE POVREDE I NEZAKONITE PRIMJENE ČLANA 43. GRANSKOG KOLEKTIVNOG UGOVORA KOJA BI ZA POSLJEDICU IMALA POVREDU PRAVA IZ RADNOG ODNOSA, ODNOSNO KOJA BI BILA OD SUŠTINSKOG UTICAJA NA TUŽIOČEVO OSTVARIVANJE I VISINU PREDMETNOG NOVČANOG POTRAŽIVANJA IZ RADNOG ODNOSA.

Iz obrazloženja

Osnovni revizijski prigovor svodi se na pravni stav da je umanjenje plaća izvršeno na nezakonit način, odnosno umanjenjem parametara koji se ne smije umanjiti, budući da je tuženi umanjio plaću smanjenjem satnice, a ne koeficijenta složenosti, kako je to propisano odredbom člana 43. Granskog kolektivnog ugovora.

Navedeni pravni stav ovaj revizijski sud smatra pravno neutemeljenim, budući da isti u interpretaciji člana 43. Granskog kolektivnog ugovora polazi od formalnog legalizma u primjeni prava i razrješavanju konkretnih slučajeva. Takav pristup može se označiti kao mehanička ili matematička primjena sadržine pravne norme, utvrđene prema njenom jezičkom

značenju, bez obzira na to da li će takva primjena dovesti i do rješenja koja su u suprotnosti sa svrhom i smislom pravne norme.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 25 0 Rs 018058 12 Rev od 25.07.2013. godine)

55.

Član 1. Kolektivnog ugovora za djelatnost osnovnog obrazovanja u Federaciji BiH

ODREDBE KOLEKTIVNOG UGOVORA ZA DJELATNOST OSNOVNOG OBRAZOVANJA U FEDERACIJI BIH NE PRIMJENJUJU SE NA ZAPOSLENIKE PREDŠKOLSKIH USTANOVA.

Iz obrazloženja

Obdaništa su specifične institucije koje se ne mogu poistovjetiti sa osnovnim školama i drugim njiva sličnim obrazovnim ustanovama pobrojanim u članu 1. Kolektivnog ugovora za djelatnost osnovnog obrazovanja u FBiH, pa tužiteljica kao odgojiteljica kod tuženog, ne može osnovano tražiti da joj se plaće obračunaju primjenom Kolektivnog ugovora za djelatnost osnovnog obrazovanja u FBiH. Bez izbora što je Sindikalna organizacija radnika tuženog svojom Odlukom od 23.02.2006. godine pristupila jedinstvenom Samostalnom sindikatu radnika osnovnog obrazovanja i odgoja BiH, ne znači da je na dječija obdaništa proširena primjena tog Kolektivnog ugovora u smislu odredbe člana 115. Zakona o radu, pa se ni po tom osnovu ne može vršiti obračun plaća tužiteljici.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 20 0 Rs 019511 12 Rev od 03.09.2013. godine)

56.

Član 2. i član 44. stav 2. Općeg Kolektivnog ugovora za teritoriju Federacije BiH iz 2005. godine

OD DANA STUPANJA NA SNAGU OPĆEG KOLEKTIVNOG UGOVORA, PRESTANKOM PRIMJENE PRIVREMENOG UGOVORA O PRISTUPANJU UDRUŽENJA POSLODAVACA U FBIH OPĆEM KOLEKTIVNOM UGOVORU ZA TERITORIJU FBIH IZ 2002. GODINE GRANSKI KOLEKTIVNI UGOVOR U KOJEM JE IZRIČITO NAVEDENO DA SE PRIMJENJUJE U SVIM PREDUZEĆIMA SA DRŽAVNIM, ODNOSNO SA VEĆINSKIM DRŽAVNIM KAPITALOM, NE MOŽE OBAVEZIVATI PREDUZEĆA SA PRIVATNIM ODNOSNO VEĆINSKIM PRIVATNIM KAPITALOM, TE NJIH OBAVEZUJU OPĆI KOLEKTIVNI UGOVOR IZ 2005. GODINE NA OSNOVU ODREDBE ČLANA 2. STAV 2. TOG OK.

Iz obrazloženja

Predmet spora je zahtjev tužiteljica za isplatu razlike plata, toplog obroka, naknade za prekovremeni rad, naknade troškova prevoza i to za prvotuziteljicu za period od 10.12.2006. do 11.11.2009. godine, a za drugotuziteljicu za period od 10.12.2006. do 17.11.2009. godine, te regresa za 2006, 2007 i 2008. godine kao i naknade za otpremninu, s pozivom na odredbe Kolektivnog ugovora o pravima i obavezama zaposlenika i poslodavaca za djelatnost trgovine, ugostiteljstva i turizma na području Federacije BiH („Službene novine F BiH“ broj 53/00, dalje GKU).

Vještačenjem po vještaku finansijske struke, na čiji nalaz u računskom dijelu nije bilo prigovora, utvrđeno je da je tuženi tužiteljicama po osnovu utuženih naknada u periodu obuhvaćenih tužbom isplatio manje iznose i to tužiteljici P.J. iznos od ukupno 17.408,14 KM, a tužiteljici S.A. manji iznos od ukupno 17.965,71 KM, u odnosu na iznose koji bi im pripadali primjenom odgovarajućih odredbi GKU. Istovremeno je vještak u svom nalazu našao da je tužiteljicama u utuženom periodu po osnovu utuženih naknada isplaćen manji iznos u odnosu na iznose koji bi im pripadali primjenom odgovarajućih odredbi Opšteg kolektivnog ugovora za teritoriju F BiH (Službene novine F BiH broj 54/05 – dalje OKU) i to tužiteljici P.J. manji iznos od 4.019,63 KM, a tužiteljici S.A. manji iznos od 4.145,71 KM.

Odlučujući o postavljenom tužbenom zahtjevu nižestepeni sudovi zauzimaju pravni stav da tuženu obavezuje GKU iako je tuženi privredno društvo sa većinskim privatnim kapitalom. Prvostepeni sud citira odredbu člana 3. GKU koja reguliše da se taj ugovor primjenjuje u svim preduzećima sa državnim, odnosno većinskim državnim kapitalom u F BiH, a kao razlog zašto isti obavezuje tuženog navodi da stupanjem na snagu OKU iz 2005. godine nije stavljen van snage GKU i da se u skladu sa članom 3. stav 3. OKU u konkretnom slučaju ima primjeniti GKU kao najpovoljnije pravo za zaposlenike.

Drugostepeni sud prihvata pravni stav prvostepenog suda da tuženog obavezuje GKU, a kao osnov nalazi da je dana 13.05.2002. godine između Saveza samostalnih sindikata BiH i Udruženja poslodavaca F BiH zaključen Privremeni ugovor u kojem je između ostalog u članu 2. stav 2. ugovora izričito propisano da se Kolektivni ugovori primjenjuju u svim privrednim društvima s privatnim ili većinskim privatnim kapitalom i da je navedeni privremeni ugovor bio na snazi sve do 08.05.2009. godine kada je na pravnu snagu stupio novi OKU koji je u članu 44. stav 2. regulisao da danom stupanja na snagu tog OKU prestaje da važi Privremeni ugovor o pristupanju udruženja poslodavaca u F BiH opštem kolektivnom ugovoru za teritoriju F BiH („Službene novine F BiH“ broj 23/02), a da je odredbom člana 2. stav 2. OKU iz 2005. godine propisano da taj kolektivni ugovor obavezuje i važi za sve poslodavce bez obzira na strukturu kapitala.

Drugostepeni sud pravilno citira odredbe Privremenog ugovora o pristupanju udruženja poslodavaca u F BiH opštem kolektivnom ugovoru za teritoriju F BiH i odredbe OKU iz 2005. godine, ali je iste pogrešno primijenio, kako se to osnovano ističe i u reviziji. Odredbom člana 1. Opšteg kolektivnog ugovora za teritoriju F BiH iz 2000. godine („Službene novine F BiH“ broj 53/00) je bilo propisano da se taj ugovor primjenjuje u svim preduzećima sa državnim, odnosno većinskim državnim kapitalom na području F BiH. Dakle, taj kolektivni ugovor se nije primjenjivao u preduzećima sa privatnim odnosno većinskim privatnim kapitalom, pa je primjena istog na takva preduzeća proširena Privremenim ugovorom iz 2002. godine, kojem

sam naziv kaže da ima privremeni karakter i koji se prestao primjenjivati stupanjem na snagu OKU iz 2005. godine, a na osnovu izričite odredbe člana 44. stav 2. tog OKU. Ovaj OKU se primjenjuje, kao što je već rečeno, na sve poslodavce bez obzira na strukturu kapitala, pa i na poslodavce sa privatnim odnosno sa većinskim privatnim kapitalom. Međutim od dana stupanja na snagu tog OKU, prestankom primjene Privremenog ugovora iz 2002. godine, GKU u kojem je izričito navedeno da se primjenjuje u svim preduzećima sa državnim odnosno sa većinskim državnim kapitalom, ne može obavezivati preduzeća sa privatnim odnosno većinskim privatnim kapitalom i njih obavezuje OKU iz 2005. godine na osnovu odredbe člana 2. stav 2. tog OKU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 43 0 P 029321 11 Rev od 20.05.2013. godine)

PORODIČNO PRAVO

57.

Član 251. i član 254. stav 2. Porodičnog zakona Federacije BiH

NEKRETNINE KOJE SU BRAČNI PARTNERI KUPILI ZAJEDNO SA JEDNAKIM DIJELOVIMA OD PO ½ U VRIJEME TRAJANJA BRAČNE ZAJEDNICE, ULAZE U BRAČNU STEČEVINU, BEZ OBZIRA NA TO ŠTO SU KUPLJENE NOVČANIM SREDSTVIMA KOJA SU PRIPADALA JEDNOM OD NJIH, ODNOSNO KOJA SU BILA POSEBNA IMOVINA TUŽITELJICE U PREDMETNOM SPORU, KADA JE VOLJA BRAČNIH PARTNERA BILA DA POSEBNOM IMOVINOM JEDNOG BRAČNOG PARTNERA KUPE ZAJEDNIČKU IMOVINU KAO BRAČNU STEČEVINU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 33 0 P 015117 12 Rev od 11.06.2013. godine)

58.

Član 251. Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

IZVOĐENJE DOKAZA NA OKOLNOSTI VISINE UDJELA U STICANJU BRAČNE STEČEVINE JE SUVIŠNO PA TIME I NEPOTREBNO. OVO IZ RAZLOGA ŠTO JE STUPANJEM NA SNAGU PORODIČNOG ZAKONA FBIH PROMIJENJEN PRAVNI REŽIM BRAČNE STEČEVINE UTOLIKO ŠTO OVA VIŠE NE PREDSTAVLJA NEPODJELJENU ZAJEDNIČKU IMOVINU STRANAKA U KOJOJ JE SVAKI SUPRUŽNIK MOGAO TRAŽITI DA SE UTVRDE UDJELI PREMA DOPRINOSU U STICANJU TE IMOVINE, NEGO SUVLASNIŠTVO BRAČNIH PARTNERA OD PO ½.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine br. 58 0 P 000479 12 Rev od 13.03.2013. godine)

59.

Član 255. stav 2. Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

TUŽITELJ KAO POVJERILAC JEDNOG BRAČNOG PARTNERA (PRVOTUŽENE) IMA PRAVNI INTERES ZA PODNOŠENJE TUŽBE ZA UTVRĐENJE DA SU TUŽENI KAO BRAČNI PARTNERI SUVLASANICI SA PO ½ DIJELA NEKRETNINE KOJA PREDSTAVLJA DVOSOBAN STAN PA JE DRUGOTUŽENI DUŽAN TRPITI DA SE U KNJIZI POLOŽENIH UGOVORA ZEMLJIŠNOKNJIZNOG UREDA KOD OPĆINSKOG SUDA IZVRŠI PROMJENA PRAVA UPISA VLASNIŠTVA NA NAČIN DA SE KAO SUVLASNICI NA ISTOJ NEKRETNINI UPIŠU TUŽENI SA PO ½ DIJELA NEKRETNINE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 43 0 P 025561 12 Rev od 17.09.2013. godine)

60.

Član 266. Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine

VANSUDSKA NAGODBA O NAKNADI NEMATERIJALNE I MATERIJALNE ŠTETE MALODOBNOM TUŽITELJU KOJU JE OSNOVOM DATE PUNOMOĆI OD STRANE RODITELJA, ZAKLJUČIO PUNOMOĆNIK BEZ ODOBRENJA ORGANA STARATELJSTVA, PROIZVODI PRAVNO DEJSTVO.

Iz obrazloženja

Prema članu 266. Porodičnog zakona FBiH propisano je da roditelji mogu samo sa odobrenjem nadležnog organa starateljstva otuđiti ili opteretiti vrijednije stvari i prava iz imovine mlđb. djeteta radi njegovog izdržavanja, liječenja, odgoja i obrazovanja ili ako to zahtjeva drugi važan interes djeteta, a stavom 2. istog člana regulisano je da samo sa odobrenjem organa starateljstva roditelji mogu preduzimati pred sudom ili drugim organom procesne radnje koje se odnose na imovinu djeteta.

Po ocjeni ovog suda predmetna nagodba nije pravni posao kojim se otuđuje ili opterećuje imovina malodobnog tužitelja, što podrazumjeva da su roditelji mlđb. tužitelja mogli dati saglasnost punomoćniku za njeno zaključenje bez odobrenja nadležnog organa starateljstva. Dakle, nije riječ o tome da predmetna nagodba ne proizvodi pravno dejstvo samo zato što za odricanje od potraživanja nije zatražena saglasnost nadležnost Centra za socijalni rad, jer u smislu člana 92. stav 1. i 2. ZPP-a sudska nagodba može se pobijati samo tužbom ako je zaključena u zabludi i pod uticajem prinude ili prevare pa kod toga da je pravomoćno odbijen alternativni zahtjev za poništenje sudske nagodbe, drugostepeni sud je izveo valjan pravni zaključak da je predmetna vansudska nagodba i dalje na snazi i proizvodi pravno dejstvo.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 51 0 P 001099 12 Rev od 23.07.2013. godine)

61.

Član 265. ranijeg Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine
Član 103. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima

U SITUACIJI KAD JEDAN BRAČNI DRUG BEZ PRISTANKA DRUGOG BRAČNOG DRUGA RASPOLAŽE STVARIMA IZ ZAJEDNIČKE IMOVINE, A RADI SE O RASPOLAGANJU IZVAN GRANICA REDOVNOG RASPOLAGANJA, PRAVNI POSAO KOJIM JE RASPOLAGANJE PREUZETO JE NIŠTAV U SMISLU ODREDBE ČLANA 103. STAV 1. ZOO, JER JE SKLOPLJEN PROTIVNO KONGENTNOJ PRAVNOJ NORMI IZ ČLANA 265. PORODIČNOG ZAKONA FBIH.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 049691 12 Rev od 29.08.2013. godine)

NASLJEDNO PRAVO

62.

Član 67. Zakona o nasljeđivanju

ZA VALJANOST PISMENOG TESTAMENTA PRED SVJEDOCIMA ZAVJEŠTALAC MORA ISTOVREMENO POTPISATI IZJAVU PRED SVJEDOCIMA I DATI IZJAVU DA JE TA ISPRAVA NJEGOV TESTAMENT, KAO ŠTO OBA SVJEDOKA MORAJU BITI ISTOVREMENO PRISUTNA PRILIKOM POTPISIVANJA IZJAVE OD STRANE ZAVJEŠTAOCA. SVAKO Odstupanje od ovoga čini testament ništavim.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 68 0 P 002314 12 Rev od 04.12.2012. godine)

63.

Član 120. Zakona o nasljeđivanju
Član 66. Zakona o obligacionim odnosima
Član 103. Zakona o obligacionim odnosima

BEZ IZDRŽAVANJA ODNOSNO POTREBE IZDRŽAVANJA, NEMA NI PUNOVAŽNOG UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU OBZIROM DA ISTI MORA BITI ZAKLJUČEN U CILJU DOŽIVOTNOG IZDRŽAVANJA PRIMAoca IZDRŽAVANJA, A NE RADI IZIGRAVANJA NASLJEDNIH PRAVA ZAKONSKIH NASLJEDNIKA.

Iz obrazloženja

Jedno od osnovnih načela ugovornog prava je načelo savjesnosti i poštenja i ovo načelo mora biti polazište pri tumačenju ugovora.

Doživotno izdržavanje primaoca izdržavanja je osnovni zakonski uslov za punovažnost ugovora o doživotnom izdržavanju. Iz iskaza tužene kao stranke proizilazi da je ugovor o doživotnom izdržavanju zaključen zbog toga što je primalac izdržavanja čuo da je testament oboriv te da je njegova želja bila da nju obezbijedi i da tužiteljicu spriječi da ostvari pravo na nužni nasljedni dio. Međutim, sadržina ugovora o doživotnom izdržavanju ne mora se uvijek sastojati u davanju sredstava za izdržavanje, već je moguće da se ta obaveza sastoji u njezi, liječenju i svakoj drugoj pomoći. Upravo stoga činjenica da je primalac izdržavanja imao materijalna sredstva za izdržavanje nije, sama po sebi, od uticaja na punovažnost ugovora o doživotnom izdržavanju. Ukoliko je potreba za izdržavanjem kod primaoca izdržavanja bila odlučujuća za zaključenje ugovora o doživotnom izdržavanju, istovremeno postojanje i nedopuštenih pobuda ne utiče na punovažnost ugovora.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 P 027196 12 Rev od 01.04.2013. godine)

64.

Član 123. Zakona o nasljeđivanju

KAKO SE OBAVEZE UGOVORNIH STRANA KOD UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU SAGLEDAVAJU U ODNOSU NA TO KAKO SU ONE ODREĐENE SAMIM UGOVOROM I ZAKONOM, ZAKONSKI IZRAZ „NE IZVRŠAVA SVOJE OBAVEZE“, KAO OSNOV ZA RASKID, SE IMA TUMAČITI SAGLEDAVANJEM OBAVEZE U NJIHOVOJ SVEUKUPNOSTI, A NE U VIDU JEDNOG NJIHOVOG DIJELA PA MAKAR TO BIO I DIO KOJI SE ODNOSI NA OBEZBJEĐENJE ISHRANE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 43 0 P 024899 12 Rev od 26.09.2013. godine)

PARNIČNI POSTUPAK

65.

Član 32. Zakona o parničnom postupku

ZA SUĐENJE U SPOROVIMA ZA NAKNADU ŠTETE ZBOG KLEVETE PROTIV RADIO TELEVIZIJE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO, NJENOG NOVINARA, GLAVNOG UREDNIKA I DIREKTORA POKRENUTOM PRED SUDOM PREMA PREBIVALIŠTU TUŽITELJA, ZA SLUČAJ IZAZIVANJA SUKOBA NADLEŽNOSTI GDJE SE SMATRA DA JE MJESNO NADLEŽAN SUD PREMA

BORAVIŠTU, ODNOSNO SJEDIŠTU TUŽENIH NADLEŽAN JE I SUD PRED KOJIM JE POSTUPAK POKRENUT, ODNOSNO NA ČIJEM PODRUČJU JE ŠTETA NASTUPILA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 336946 13 R od 09.04.2013. godine)

66.

Član 58. Zakona o parničnom postupku

KADA TUŽITELJ PODNESE TUŽBU PROTIV NEPOSTOJEĆEG PRAVNOG LICA (HZ HB), A U TOKU POSTUPKA TUŽI POSTOJEĆE PRAVNO LICE (FBIH) UMJESTO NEPOSTOJEĆEG PRAVNOG LICA, ONDA SE NE RADI O PREINAČENJU TUŽBE, VEĆ UREĐENJU TUŽBE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 Ps 013101 13 Rev 2 od 11.07.2013. godine)

67.

Član 91. Zakona o parničnom postupku

SADRŽINU SUDSKE NAGODBE KAO IZVRŠNOG NASLOVA, ALI ISTOVREMENO I KAO GRAĐANSKOPRAVNOG UGOVORA NIJE OVLAŠTEN CIJENITI VJEŠTAK BILO KOJE STRUKE, PA NI VJEŠTAK FINANSIJSKE STRUKE, NEGO JE TO PRAVNO PITANJE KOJE JE U SUDSKOM POSTUPKU OVLAŠTEN CIJENITI ISKLJUČIVO SUD.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 65 0 P 259793 12 Rev od 21.02.2013. godine)

68.

Član 155. Zakona o parničnom postupku

UKOLIKO VJEŠTAK DOSTAVI NALAZ I MIŠLJENJE, KOJI SU NEJASNI, NEPOTPUNI ILI PROTIVRJEČNI SAMI SEBI ILI IZVEDENIM DOKAZIMA, SUD ĆE POZVATI VJEŠTAKA DA IH DOPUNI, ODNOSNO ISPRAVI I ODREDITI ROK ZA PONOVO DOSTAVLJANJE NALAZA I MIŠLJENJA. TEK UKOLIKO VJEŠTAK NI PO POZIVU SUDA NE DOSTAVI POTPUN I RAZUMLJIV NALAZ I MIŠLJENJE, SUD ĆE UZ PRETHODNO IZJAŠNJENJE STRANAKA, ODREDITI DRUGOG VJEŠTAKA. U TOM SLUČAJU, DAKLE IMA SE UZETI DA TAJ VJEŠTAK UOPŠTE NIJE NI OBAVIO VJEŠTAČENJE, PA SE NOVOODREĐENO VJEŠTEČENJE IMA TRETIRATI KAO JEDINO VJEŠTAČENJE PROVEDENO U TOKU POSTUPKA, A RANIJI NEPOTPUNI NALAZ I MIŠLJENJE NE MOŽE SE CIJENITI KAO DOKAZ.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 P 047929 13 Rev od 06.06.2013. godine)

69.

Član 193. stav 3. Zakona o parničnom postupku

DRUGOSTEPENI SUD POTVRĐUJUĆI PRVOSTEPENU PRESUDU NIJE DUŽAN U IZRECI SVOJE ODLUKE PONOVI TI SADRŽAJ IZREKE PRVOSTEPENOG SUDA VEĆ JE PRAVILNO, BUDUĆI DA JE U IZRECI PRVOSTEPENE PRESUDE KONKRETIZOVAN SADRŽAJ TUŽBENOG ZAH TJEVA KOJI JE USVOJEN, IZREKAO DA SE PRVOSTEPENA PRESUDA U TOM DIJELU POTVRĐUJE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 17 0 Ps 040864 12 Rev od 25.02.2013. godine)

70.

Član 195. i član 197. Zakona o parničnom postupku

ISPRAVKOM SE NE MOŽE MIJENJATI SADRŽAJ IZREKE PRESUDE KADA JE ON REZULTAT (EVENTUALNE) POGREŠNE ODLUKE SUDA O OSNOVANOSTI TUŽBENOG ZAH TJEVA, JER BI TO BILO PROTIVNO NAČELU VEZANOSTI SUDA ZA PRESUDU OD DANA NJENOG DONOŠENJA, ODNOSNO PRAVNOG UČINKA PRESUDE PREMA STRANKAMA OD DANA DONOŠENJA, ODNOSNO DOSTAVLJANJA (ČLAN 197. ZPP-a). POGREŠAN SADRŽAJ VOLJE SUDA IZRAŽENOG U TRENUTKU DONOŠENJA PRESUDE ODNOSNO POGREŠKE U SUĐENJU ISPRAVLJAJU SE PODNOŠENJEM PRAVNIH LIJEKOVA, A NE PODNOŠENJEM PRIJEDLOGA ZA ISPRAVKU PRESUDE.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 42 1 P 000635 11 Rev od 21.02.2013. godine)

71.

Član 240. stav 1. tačka 1. Zakona o parničnom postupku

DRUGOSTEPENI SUD NE MOŽE POČINITI POVREDU ODREDABA PARNIČNOG POSTUPKA ZATO ŠTO NIJE SANKCIONISAO POVREDU KOJU JE UČINIO PRVOSTEPENI SUD, AKO NA TU POVREDU NIJE UKAZANO U ŽALBI, A NE RADI SE O POVREDI NA KOJU DRUGOSTEPENI SUD U POSTUPKU PO ŽALBI PAZI PO SLUŽBENOJ DUŽNOSTI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 P 008318 12 Rev od 04.06.2013. godine)

72.

Član 255. Zakona o parničnom postupku

NAKON PROTEKA OBJEKTIVNOG ROKA OD 5 GODINA OD DANA PRAVOSNAŽNOSTI PRESUDE, NE MOŽE SE TRAŽITI PONAVLJANJE POSTUPKA IZ RAZLOGA PREDVIĐENIH U ODREDBI ČLANA 255. STAV 1. TAČKA 6. ZPP-a. SAMO U SLUČAJEVIMA IZ ČLANA 255. STAV 1. TAČKA 2. I 3. ISTOG ZAKONA NEMA OGRANIČENJA ZA PODNOŠENJE PRIJEDLOGA ZA PONAVLJANJE POSTUPKA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 46 1 P 001411 12 Rev od 07.02.2013. godine)

VANPARNIČNI POSTUPAK

73.

Član 46. Zakona o eksproprijaciji

SUD JE DUŽAN UTVRDITI PRAVIČNU NAKNADU ZA EKSPROPRIISANE NEKRETNINE, POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA, ČIJU VRIJEDNOST JE SAMA OPĆINA SVOJIM RADNJAMA POVEČALA, PREMA CIJENAMA I OKOLNOSTIMA POSTOJEĆIM U VRIJEME DONOŠENJA ODLUKE.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 41 0 V 004603 12 Rev od 13.06.2013. godine)

UPRAVNO PRAVO

74.

Upravni spor se može voditi samo protiv upravnog akta

Član 8. Zakona o upravnim sporovima

OBAVJEŠTENJE UPRAVNOG INSPEKTORA O IZVRŠENOM INSPEKCIJSKOM NADZORU KOD ORGANA NA ČIJI RAD SE ODNOSILA PREDSTAVKA STRANAKA NIJE UPRAVNI AKT PROTIV KOJEG SE MOŽE VODITI UPRAVNI SPOR.

Iz obrazloženja

Prema obrazloženju pobijane presude proizilazi da je prvostepeni sud, postupajući po tužbi tužitelja, poprimio utvrđenim da je tuženi organ pravilno postupio kada je osporenim rješenjem odbio kao neosnovanu žalbu tužitelja izjavljenu protiv obavjesti kantonalnog upravnog inspektora tuženog organa od 12.01.2007. godine (kojom su tužitelji obavješteni o izvršenom inspeksijskom nadzoru kod organa na čiji rad se odnosila predstavka tužitelja, te naloženim odgovarajućim mjerama i preduzetim radnjama povodom te predstavke), obzirom da je prilikom inspeksijskog nadzora postupljeno u skladu sa odredbama člana 121, 144, i 125. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 35/05), iz kojih razloga je, po ocjeni prvostepenog suda, tužbu tužitelja valjalo odbiti kao neosnovanu.

Međutim, prema odredbi člana 8. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 9/05), upravni spor se može voditi samo protiv upravnog akta (stav 1.), a upravni akt, u smislu tog zakona, jeste akt kojim nadležni organ iz člana 4. tog zakona, rješava o izvjesnom pravu ili obavezi pojedinca ili pravnog lica u nekoj upravnoj stvari. Prema tome, da bi jedan akt imao svojstvo upravnog akta, mora sadržavati sva propisana obilježja u pogledu donosioca, autoritativnosti i pojedinačnosti, te konkretnost i pravno dejstvo, odnosno da se tim aktom i rješava o izvjesnom pravu ili obavezi pojedinca ili pravnog lica i da, neposrednom primjenom propisa, mora biti donesen u upravnom postupku u nekoj upravnoj stvari.

U ovoj stvari osporeno rješenje tuženog organa, doneseno je u postupku inspeksijskog nadzora koji je obavio kantonalni upravni inspektor tuženog, shodno odredbi člana 144. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine, postupajući po predstavi tužitelja od 04.01.2007. godine (koja se odnosila na rad Pravobranilaštva Općine S.G., Službe za urbanizam, stambene i komunalne poslove, Službe za imovinsko-pravne, geodetske poslove i katastar i Samostalnog odsjeka za inspeksijsko nadzorne poslove Općine S.G.S., te zahtjevano oglašavanje ništavim pojedinih rješenja, te traženo nalaganje nadležnim upravnim organima da zabrane upotrebu objekta korisnika K.Z.), u kojem postupku su, na osnovu člana 121. navedenog zakona, preduzete odgovarajuće mjere u navedenim organima uprave i o tome obavješteni tužitelji sačinjenom obavjesti od 12.01.2007. godine.

Odredbama navednog člana 121. Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine je propisano da se postupak inspekcijuskog nadzora pokreće i vodi po službenoj dužnosti (a ne po zahtjevu stranke), da svako lice može podnijeti zahtjev ili inicijativu inspektorima da izvrši određeni inspekcijuski nadzor i preduzme upravne mjere za koje je ovlašten zakonom, te da je u tom slučaju inspektor obavezan izvršiti inspekcijuski nadzor i preduzeti odgovarajuće mjere i o tome pisano obavjestiti podnosioca zahtjeva ili inicijative. Prema citiranim zakonskim odredbama jasno se vidi da se u konkretnoj stvari nije rješavalo o izvjesnom pravu ili obavezi tužitelja u nekoj upravnoj stvari, radi čega osporeno rješenje tuženog (o odbijanju žalbe izjavljene protiv obavjesti inspektora), u smislu citiranog člana 8. Zakona o upravnim sporovima, nema svojstvo upravnog akta, protiv kojeg se jedino može pokrenuti i voditi upravni spor. Ovo iz razloga što se u ovoj stvari radilo isključivo o predstavi podnesenoj inspektorima da izvrši određeni inspekcijuski nadzor u pojedinim organima uprave i da preduzme određene mjere i gdje su u postupku inspekcijuskog nadzora, pokrenutom po službenoj dužnosti, određene mjere u organima uprave i poduzete (naloženo odgovornim osobama u organima uprave da utvrde stanje pojedinih spisa u predmetima K.Z. i donesu potrebne upravne akte po zahtjevima imenovanog), te o tome obavještenu tužitelji, što ni u kojem slučaju ne može predstavljati rješavanje o bilo kojem pravu ili obavezi tužitelja u nekoj upravnoj stvari, pogotovo što ni citiranim, a ni ostalim odredbama Zakona o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine uopšte nije propisano donošenje bilo kakvog upravnog akta po podnesenoj predstavi, niti je citiranim zakonom, a ni Zakonom o upravnom postupku predviđena mogućnost izjavljivanja pravnog lijeka protiv akta (obavjesti inspektora o izvršenom nadzoru i poduzetim mjerama) koji nije upravni akt.

Iz navedenih razloga prvostepeni sud nije mogao meritorno rješavati o tužbi (i istu odbiti) podnesenoj protiv osporenog rješenja tuženog koje nije upravni akt, pa je ovaj sud, na osnovu člana 46. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke uvažio i prvostepenu presudu preinačio tako što je, primjenom člana 25. stav 1. tačka 2. navedenog zakona, tužbu tužitelja odbacio.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 09 0 U 000898 11 Uvp od 20.09.2012. godine)

75.

Naknada za dodijeljeno gradsko građevinsko zemljište na korišćenje

Član 64. Zakona o građevinskom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine.

NAKNADU IZ OSNOVA PRIRODNIH POGODNOSTI GRADSKOG GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA I POGODNOSTI VEĆ IZGRAĐENE KOMUNALNE INFRASTRUKTURE KOJE MOGU NASTATI PRILIKOM KORIŠĆENJA TOG ZEMLJIŠTA, A KOJE NISU REZULTAT ULAGANJA SREDSTAVA VLASNIKA ILI KORISNIKA NEKRETNINA – RENTA, IZ ODREDBE ČLANA 64. STAV 1. TAČKA 2. ZAKONA PLAĆAJU I FIZIČKA LICA KADA GRADE GRAĐEVINU NA GRADSKOM GRAĐEVINSKOM ZEMLJIŠTU U PRIVATNOJ SVOJINI.

Iz obrazloženja

Prema podacima iz spisa predmeta proizilazi da je tužiteljica podnijela prvostepenom organu zahtjev za izdavanje odobrenja za legalizaciju izgrađenog prizemlja stambenog objekta i nadogradnju potkrovlja na predmetnom gradskom građevinskom zemljištu u privatnoj svojini, da se to zemljište nalazi u V građevinskoj zoni, da je prosječna konačna građevinska cijena m² korisne stambene površine na području Općine B. za 2008. godinu iznosila 900,00 KM, da je ukupna korisna površina objekta iznosila 75,25 m², od čega ukupna korisna površina izgrađenog prizemlja stambenog objekta iznosila 42,02 m², a nadogradnje potkrovlja iznosila 33,23 m² (a što ni navodima zahtjeva nije dovedeno u bilo kakvu sumnju), da su prvostepeni i tuženi organ, djelimičnim i osporenim rješenjem, tužiteljici naložili plaćanje utvrđene naknade iz osnova prirodnih pogodnosti gradskog građevinskog zemljišta i pogodnosti već izgrađene komunalne infrastrukture-rente, u naprijed navedenom novčanom iznosu, primjenom odredaba članova 64.-68 Zakona o građevinskom zemljištu, te Odluke o građevinskom zemljištu ("Službeni glasnik Općine Bihać" br. 6/09 i 1/10) i Odluke Općinskog vijeća o utvrđivanju prosječne konačne građevinske cijene m² korisne stambene površine na području Općine B. za 2008. godinu ("Službeni glasnik Općine B." broj 3/09), te da je prvostepeni sud odluke upravnih organa ocjenio pravilnim i na zakonu zasnovanim, radi čega je tužbu tužiteljice odbio kao neosnovanu.

Donošenjem pobijane presude prvostepeni sud nije povrijedio federalni zakon ili drugi federalni propis, niti pravila federalnog zakona o postupku koja su mogla biti od uticaja na rješenje stvari, zbog čega je, po ocjeni ovog suda, zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke neosnovan.

Naime, odredbama člana 64. stav 1. Zakona o građevinskom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 25/03, 16/04-ispavka i 67/05) propisano je da naknada za dodjeljeno gradsko građevinsko zemljište na korištenje obuhvata (tačka 1.) plaćenu naknadu namjenjenu za preuzeto zemljište čiji se iznos utvrđuje u skladu sa Zakonom o eksproprijaciji i (tačka 2.) naknadu iz osnova prirodnih pogodnosti gradskog građevinskog zemljišta i pogodnosti već izgrađene komunalne infrastrukture koje mogu nastati prilikom korištenja tog zemljišta, a koje nisu rezultat ulaganja sredstava vlasnika ili korisnika nekretnina - renta. Prema tome, citiranim zakonskim odredbama je propisan sadržaj naknade za dodjeljeno gradsko građevinsko zemljište, odnosno regulisano da ta naknada (pored plaćene naknade ranijem vlasniku za preuzeto zemljište) obuhvata i naknadu iz osnova prirodnih pogodnosti gradskog građevinskog zemljišta i pogodnosti već izgrađene komunalne infrastrukture (renta).

Shodno citiranim odredbama člana 64. Zakona o građevinskom zemljištu, jasno se vidi da predmetnu rentu plaća svako lice kome je izvršena dodjela građevinskog zemljišta na korištenje radi građenja, pa i lica koja su ostvarila prvenstveno pravo korištenja radi građenja, te da naknadu iz osnova prirodnih pogodnosti gradskog građevinskog zemljišta plaćaju, također, i fizička i pravna lica u slučaju kada grade građevinu na gradskom građevinskom zemljištu u privatnoj svojini. Kako prema predmetnom činjeničnom utvrđenju jasno proizilazi da je tužiteljica podnijela zahtjev za izdavanje odobrenja za legalizaciju predmetnog izgrađenog stambenog objekta na gradskom građevinskom zemljištu u privatnoj svojini, to

organi uprave a i prvostepeni sud nisu povrijedili zakon na njenu štetu, kada su je obavezali na plaćanje naknade utvrđene u članu 64. stav 1. tačka 2. Zakona o građevinskom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine u iznosu od 1.354,50 KM. Ovo pogotovo što se obaveze plaćanja naknada utvrđenih citiranim zakonom (pa i utvrđene naknade iz osnova pogodnosti gradskog građevinskog zemljišta) niko ne može osloboditi, kako je to propisao član 63. stav 6. tog zakona (osim slučajeva iz člana 90. i 91. istog zakona, a što nije predmet ove upravne stvari), tako da je rješenjima upravnih organa, a i prvostepenog suda o obavezi tužiteljice na plaćanje predmetne naknade pravilno i zakonito odlučeno. Radi toga se i navodi zahtjeva u pogledu nepostojanja zakonskog osnova za određivanje predmetne naknade i vlasniku gradskog građevinskog zemljišta ukazuju neosnovanim.

Imajući u vidu naprijed izneseno, ovaj sud je i ostale navode zahtjeva ocijenio neosnovanim, pa je primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 01 0 U 005122 11 Uvp od 18.10.2012. godine)

76.

Prestanak državnog vlasništva na građevinskom zemljištu

Član 96. Zakona o građevinskom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine.

KADA JE BIVŠEM VLASNIKU ZEMLJIŠTE EKSPROPRIŠANO I POSTALO DRUŠTVENA (SADA DRŽAVNA) SVOJINA, A KASNIJE ODLUKOM OPŠTINE POSTALO GRAĐEVINSKO, TADA NISU ISPUNJENI ZAKONSKI USLOVI ZA USPOSTAVLJANJE RANIJEG VLASNIČKO-PRAVNOG ODNOSA U SKLADU SA ODREDBAMA ČLANA 96. ZAKONA O GRAĐEVINSKOM ZEMLJIŠTU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE.

Iz obrazloženja

Prema podacima iz spisa predmeta (predmetnog činjeničnog utvrđenja čiju potpunost i pravilnost ovaj sud nije ni mogao cjeniti u smislu člana 41. Zakona o upravnim sporovima) proizilazi da je rješenjem Izvršnog odbora Sreskog narodnog odbora D., broj: 5931/51 od 23.08.1951. godine, u svrhu podizanja voćnog rasadnika potpuno eksproprišano predmetno zemljište (k.č. br. 222 iz zk. ul. br. 1574 k.o. T.) suvlasništvo Č.M. i dr. (prednika tužitelja), da je na osnovu dopunskog rješenja VL-broj: 04/2-1029/1-66 od 19. novembra 1966. godine na istom zemljištu (k.č.br. 222 otpisana iz zk.ul.br. 1574 i upisana u zk.ul.br. 1122) uknjiženo pravo svojine u korist društvenog vlasništva sa dijelom 1/1 i organom upravljanja SO T., da je predmetno zemljište (u društvenom vlasništvu) Odlukom o građevinskom zemljištu Skupštine općine T., broj: 01-023-110/88 od 06.07.1988. godine određeno kao gradsko građevinsko zemljište u društvenom vlasništvu, da je Odlukom o građevinskom zemljištu Općinskog vijeća T., broj: 01-02-19/04 od 26.07.2004. godine predmetna parcela obuhvaćena granicom prostornog obuhvata gradskog građevinskog zemljišta, da je tužitelj dana 18.02.2010. godine podnio zahtjev za utvrđivanje prestanka državnog i uspostavljanje privatnog vlasništva na

predmetnom zemljištu, jer nije privedeno namjeni u skladu sa prostranim planom a u društveno, odnosno državno vlasništvo je prešlo na osnovu odluke općine, da nakon izlaska na lice mjesta dana 05.05.2010. godine, a prema nalazu i mišljenju vještaka geometra i vještaka urbaniste proizilazi da je navedena parcela privedena krajnjoj namjeni-u cijelosti je izgrađena, te da su nadležni organi svojim rješenjima, a što je prihvatio i prvostepeni sud u pobijanoj presudi, zahtjev tužitelja odbili sa obrazloženjem da u konkretnom slučaju nisu ispunjeni uslovi propisani članom 96. Zakona o građevinskom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 67/05), po osnovu kojeg je i traženo utvrđivanje prestanka državnog vlasništva na predmetnom građevinskom zemljištu.

Donošenjem pobijane presude prvostepeni sud nije povrijedio federalni zakon ili drugi federalni propis, zbog čega se, po ocjeni ovog suda, zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke ukazuje neosnovanim.

Naime, odredbom člana 96. stav 1. Zakona o građevinskom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 25/03, 16/04 i 67/05) je propisano da stupanjem na snagu tog zakona, po sili zakona prestaje državno vlasništvo na građevinskom zemljištu koje nije privedeno namjeni u skladu sa prostornim planom, a u društveno sada državno vlasništvo je prešlo na osnovu odluke općine (opštine). Prema citiranoj zakonskoj odredbi jasno proizilazi da se ista ne odnosi na svo građevinsko zemljište, već samo na ono koje je prešlo u društveno, sada državno vlasništvo, na osnovu odluke općine, tako da se ta odredba, suprotno tvrdnjama tužitelja, nikako ne može odnositi na zemljište, koje je u društvenu, sada državnu svojinu prešlo na osnovu posebnih zakonskih propisa i to ne kao gradsko građevinsko zemljište. Imajući u vidu da iz pribavljenih dokaza u spisu predmeta jasno proizilazi (a što nije ni bilo sporno u ovoj stvari) da je prednik tužitelja bio suvlasnik na predmetnoj parceli (oranica u površini od 4.790m²) sve do 1966. godine, kada je u zemljišnoj knjizi, prema podacima sadržanim i u zk.ul.br. 1122 k.o. T., izvršena potpuna eksproprijacija predmetne parcele i na istoj upisano društveno vlasništvo sa dijelom 1/1, to organi uprave, a i prvostepeni sud nisu povrijedili zakon na štetu tužitelja kada su, u smislu citirane zakonske odredbe, o njegovom zahtjevu negativno odlučili. Ovo iz razloga što predmetno zemljište nije iz privatnog prešlo u društveno, sada državno vlasništvo na osnovu odluke općine (o određivanju predmetnog zemljišta kao gradskog građevinskog zemljišta), već na osnovu posebnog Zakona o eksproprijaciji (po osnovu rješenja o eksproprijaciji prešlo u društvenu, sada državnu svojinu), a tek pomenutim odlukama o građevinskom zemljištu (iz 1988. godine, odnosno 2004. godine), predmetna parcela je, kao društveno-državno (a ne privatno) vlasništvo određena kao gradsko građevinsko zemljište. Radi toga se i tvrdnje tužitelja, da je predmetno zemljište iz privatnog u državno vlasništvo prešlo na osnovu odluke općine i da je trebalo utvrditi prestanak državnog vlasništva na građevinskom zemljištu koje nije privedeno namjeni primjenom člana 96. Zakona o građevinskom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine, ukazuju neosnovanim.

Nadalje, prvostepeni sud se, ispitujući zakonitost osporenog rješenja tuženog, u pobijanoj presudi pravilno pozvao na odredbe člana 33. i člana 34. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 9/05), s tim što je očigledno omaškom naveden Zakon o građevinskom zemljištu, na osnovu kojeg je, pravilnom primjenom člana 96. rješavano u ovoj upravnoj stvari, kako to proizilazi i iz pobijane presude

prvostepenog suda. Stoga se i navodi zahtjeva u pogledu povrede pravila federalnog zakona o postupku ukazuju neosnovanim.

Imajući u vidu naprijed izneseno ovaj sud je i ostale navode zahtjeva ocjenio neosnovanim, pa je primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 10 0 U 001272 11 Uvp od 16.11.2012. godine)

77.

Ostvarivanje prava na srazmjerni dio starosne penzije

Član 42. Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Savezne Republike Jugoslavije o socijalnom osiguranju.

OSIGURANIK KOJI NE ISPUNJAVA USLOVE IZ ČLANA 30. I 137. ZAKONA O PENZIJSKOM I INVALIDSKOM OSIGURANJU ZA OSTVARENJE PRAVA NA STAROSNU PENZIJU, NE MOŽE OSTVARITI SRAZMJERNI DIO STAROSNE PENZIJE KOD FEDERALNOG ZAVODA ZA PENZIJSKO INVALIDSKO OSIGURANJE U SKLADU SA SPORAZUMOM IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I SAVEZNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE O SOCIJALNOM OSIGURANJU.

Iz obrazloženja:

Prema činjeničnom stanju utvrđenom u upravnom postupku (materijalnim dokazima iz spisa predmeta) proizilazi da je rješenjem Republičkog fonda penzijskog i invalidskog osiguranja-P.-Područno odjeljenje B. od 17.05.2004. godine tužitelju priznato pravo na starosnu penziju počev od 22.03.2003. godine (prema ukupnom penzijskom stažu od 24 godine, 8 mjeseci i 10 dana ostvarenom u BiH i kod inostranog nosioca osiguranja u koji staž mu je priznat i poseban staž u uvećanom trajanju od 3 godine, 4 mjeseca i 24 dana-svakih 12 kao 16 mjeseci), da je dana 27.07.2004. godine kod tuženog po službenoj dužnosti pokrenut postupak za ponovno određivanje visine penzije tužitelja u smislu člana 42. Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Savezne Republike Jugoslavije o socijalnom osiguranju-"Službeni glasnik Bosne i Hercegovine-Međunarodni ugovori", broj 16/03 (u daljem tekstu Sporazum), da je u provedenom postupku utvrđeno da je tužitelj na dan prestanka osiguranja, odnosno na dan podnošenja zahtjeva imao navršenih 47 godina života, te da je ostvario ukupan penzijski staž u trajanju od 21 godinu, 7 mjeseci i 25 dana u koji je uračunat penzijski staž ostvaren u BiH od 10 godina, 11 mjeseci i 6 dana (od čega staž u uvećanom trajanju od 3 mjeseca i 2 dana-12/16) i penzijski staž ostvaren u DZ Srbiji i Crnoj Gori u efektivnom trajanju od 10 godina, 8 mjeseci i 19 dana (jer je članom 16. Sporazuma propisano da ako je priznavanje prava uslovljeno navršavanjem penzijskog staža, država ugovornica uzima u obzir i penzijski staž prema pravnim propisima druge države ugovornice, s tim što se period osiguranja koji se prema pravnim propisima druge države ugovornice računa sa uvećanim trajanjem, uzima u obzir u efektivnom trajanju).

Prema ovako utvrđenom činjeničnom stanju prvostepeni sud a i nadležni organi nisu svojim odlukama povrijedili zakon na štetu tužitelja, pa se zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke ukazuje neosnovanim.

Naime, nadležni organi su pravilno postupili kada (prvostepenim i osporenim rješenjem) tužitelju nisu priznali pravo na starosnu penziju koja pada na teret tuženog nositelja osiguranja, jer u skladu sa odredbama člana 16. stav 1. i 2. Sporazuma nisu bili ispunjeni uslovi za priznavanje prava na starosnu penziju propisani članom 30. i 31, te članom 137. stav 1. i 2. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Radi toga je i prvostepeni sud pravilno postupio kada je tužbu tužitelja izjavljenu protiv osporenog rješenja tuženog odbio kao neosnovanu. Ovo iz razloga što tužitelj (na dan prvi put priznatog prava, odnosno na dan stupanja na snagu navedenog Sporazuma) sa navršenih 47 godina života i ukupnim penzijskim stažom u trajanju od 21 godinu, 7 mjeseci i 25 dana, prema citiranim odredbama Sporazuma, nije ispunjavao uslove za priznavanje prava na starosnu penziju po propisu koji primjenjuje tuženi nositelj osiguranja, jer u smislu člana 30. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (prema kojem pravo na starosnu penziju osiguranik stiče kada navršši 65. godina života i najmanje 20 godina penzijskog staža) nije imao navršenih 65 godina života, odnosno, shodno članu 137. istog zakona (kojim je regulisano pravo na prijevremenu starosnu penziju), nije imao navršenih 60 godina života i 35 godina penzijskog staža, a kako je to pravilno u pobijanoj presudi ocjenio i prvostepeni sud. Radi toga se i navodi tužitelja da je u ovoj stvari pogrešno primjenjeno materijalno pravo ukazuju neosnovanim.

Nadalje, ni navodi tužitelja da je u konkretnoj stvari trebalo primjeniti odredbu člana 31. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju (kojom je propisano da se osiguraniku, kome se u smislu tog zakona staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem, starosna granica za sticanje prava na penziju smanjuje srazmjerno stepenu uvećanja staža) ne može dovesti do drugačijeg rješenja ove upravne stvari, obzirom da tužitelj ni uz smanjenje starosne granice srazmjerno stepenu uvećanja staža ostvarenog kod tuženog nositelja osiguranja (staž sa uvećanim trajanjem u BiH po stopi 12/16 je ostvario u ukupnom trajanju od 3 mjeseca i 2 dana, a onaj ostvaren kod inostranog nositelja osiguranja se ne uzima u obzir prema citiranim odredbama Sporazuma), nije ispunjavao uslove za ostvarivanje prava na starosnu penziju propisane odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Imajući u vidu naprijed izneseno, ovaj sud je i ostale navode zahtjeva ocijenio neosnovanim, pa je primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 U 005848 12 Uvp od 10.04.2013. godine)

78.

Povrat više uplaćenog poreza

Član 39., 70. i 71. Zakona o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine

PORESKI OBVEZNIK KOJI IMA PORESKI DUG IZ VIŠE RANIJIH GODINA, A U KASNIJOJ GODINI JE SAMO ZA TU GODINU PLATIO VIŠE OD UTVRĐENE

OBAVEZE, NE MOŽE TRAŽITI POVRAT POREZA SAMO ZA TU KASNIJU GODINU POŠTO SU NJEGOVE UPLATE POREZA MOGLE BITI USMJERENE SAMO NA IZMIRENJE RANIJE NASTALOG PORESKOG DUGA.

Iz obrazloženja

Prema podacima iz spisa predmeta proizilazi da je tužitelj dana 03.05.2007. godine podnio zahtjev za povrat više uplaćenog poreza na promet usluga za 2006. godinu u iznosu od 352,35 KM, obzirom da je u tri navrata i to: 27.06.2006. godine, 20.12.2006. godine i 08.01.2007. godine izvršio uplate na ime predmetne porezne obaveze u navedenom iznosu, a koje nije trebao platiti, obzirom da je prestala primjena Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga, da je nadležna porezna ispostava uvidom u analitičke kartice tužitelja (u ponovnom postupku u izvršenju ranije presude prvostepenog suda broj: 03 0 U 000555 07 U od 03.09.2009. godine) utvrdila da je prije izvršenih uplata po osnovu iste porezne obaveze postojao evidentiran dug tužitelja, tako da je sporni uplaćeni iznos usmjeren na izmirenje ranijeg poreznog duga za 2001. i djelimično za 2002. godinu, te da je, prema konačnim PP-MI-1 obrascima za 2002, 2003, 2004. i 2005. godinu, nakon izvršene uplate poreza na promet usluga u navedenom iznosu ostao raniji dug tužitelja po istoj poreznoj obavezi u iznosu od 2.314,61 KM.

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stana jasno proizilazi da je rješenjem nadležne porezne ispostave od 01.10.2009. godine o zahtjevu tužitelja za povrat više uplaćenog poreza na promet usluga za 2006. godinu pravilno negativno odlučeno primjenom člana 39, 70. i 71. Zakona o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 33/02 i 28/04), radi čega su prevostepeni, a i tuženi organ pravilno postupili kada su odbili žalbe tužitelja izjavljene protiv navedenog rješenja od 01.10.2009. godine, odnosno protiv prvostepenog rješenja od 03.11.2009. godine, a pravilno je postupio i prvostepeni sud kada je, pobijanom presudom, odbio tužbu tužitelja podnesenu protiv osporenog rješenja tuženog organa.

Naime, prema odredbama člana 39. Zakona o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine proizilazi da porezni obveznik može usmjeriti da se plaćanje odnosi na određeni porez, u kojem slučaju se naznačene uplate određenog poreza izvršavaju po propisanom redosljedu i to tako što se (nakon troškova prekršajnog postupka i prinudne naplate, kamate i kazne) vrši plaćanje poreznog duga, a tek ako je iznos uplate veći od poreznog duga, onda se primjenjuju procedure poreznih odbitaka i povrata iz Poglavlja XIV tog zakona. Prema odredbama člana 70. i 71. istog zakona također se jasno vidi da će se samo iznos porezne obaveze koji prelazi iznos te porezne obaveze-preplate poreza (zajedno sa dospjelim kamatama) odbiti od buduće porezne obaveze (ili druge porezne obaveze) ili vratiti poreznom obvezniku u skladu sa odredbama poglavlja XIV citiranog zakona.

Prema citiranim zakonskim odredbama jasno proizilazi da je u ovoj stvari o zahtjevu tužitelja za povrat više uplaćenog poreza na promet usluga pravilno negativno rješeno, obzirom da iz predmetnog činjeničnog utvrđenja nedvosmisleno proizilazi da navedeni iznos uplate predmetnog poreza (naznačenog od strane tužitelja) nije bio veći od poreznog duga po istoj poreznoj obavezi, tako da se o zahtjevu tužitelja nije ni moglo raspravljati primjenom procedura poreznih odbitaka i povrata iz Poglavlja XIV tog zakona (nije se radilo o preplati

poreza), već su naznačene uplate predmetnog poreza mogle biti usmjerene samo na izmirenje ranije nastalog poreznog duga, a kako je to i bio slučaj u ovoj pravnoj stvari. Radi toga se i navodi zahtjeva u pogledu nepravilne primjene Zakona o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine ukazuju neosnovanim.

Pored toga, ni ostali navodi tužitelja u pogledu nastanka poreznog duga, zastare utvrđivanja porezne obaveze i zastare potraživanja duga tužitelja od tuženog, nemaju uticaja na drugačije rješenje ove upravne stvari, gdje su nadležni organi po zahtjevu tužitelja od 03.05.2007. godine raspravljali isključivo o postojanju uslova za povrat naznačene uplate predmetog poreza (a ne o pravu na razrez i pravu na naplatu te porezne obaveze), te postavljeni zahtjev, iz naprijed datih razloga, pravilno i zakonito odbili kao neosnovan. Pri tome treba istaći da je prvostepeni sud, suprotno tvrdnjama tužitelja, ocjenio i sve navode iz tužbe, pa i navod u pogledu dodatno postavljenog zahtjeva tek u tužbi, a za svoj zaključak kroz obrazloženje pobijane presude dao potpune i jasne razloge, koje u svemu prihvata i ovaj sud. Pored toga, shodno članu 13. Zakona o upravnim sporovima, u upravnom sporu se može tražiti naknada samo one štete koja je tužitelju nanesena izvršenjem akta koji se tužbom osporava, a što nije ni mogao biti slučaj u ovoj stvari, jer je zahtjev tužitelja odbijen pa uopšte nema potrebe za izvršenjem, tako da se i navodi zahtjeva u tom pogledu ukazuju neosnovanim.

Imajući u vidu naprijed izneseno, ovaj sud je i ostale navode zahtjeva ocijenio neosnovanim, pa je primjenom člana 46. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odlučio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 03 0 U 005454 12 Uvp od 10.04.2013. godine)

79.

Privremeni zastupnik u upravnom postupku i podnošenje vanrednog pravnog lijeka u upravnom sporu

Član 54. Zakona o upravnom postupku

Član 44. Zakona o upravnim sporovima.

PRIVREMENI ZASTUPNIK KOJI JE POSTAVLJEN ISKLJUČIVO ZA ZASTUPANJE U UPRAVNOM POSTUPKU NIJE OVLAŠĆEN DA PODNESE ZAHTJEV ZA VANREDNO PREISPITIVANJE SUDSKE ODLUKE U UPRAVNOM SPORU.

Iz obrazloženja

U postupku koji je prethodio donošenju prvostepenog i osporenog rješenja, u predmetnoj upravnoj stvari inspeksijske kontrole projektne dokumentacije za predmetni objekat, ranijim zaključkom prvostepenog organa, broj: UPI-08/3-25-5003/09 od 18.02.2010. godine, advokat S.D. bio je postavljen za privremenog zastupnika tužitelju F.E., čije je privremeno boravište bilo nepoznato, shodno odredbama člana 54. stav 1. i 4. i člana 85. stav 2. Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 2/98 i 48/99). Odredbom člana 54. stav 2. citiranog zakona propisano je da privremeni zastupnik

učestvuje samo u postupku za koji je izričito postavljen i to dok se ne pojavi zakonski zastupnik ili predstavnik, odnosno sama stranka ili njen punomoćnik.

Kako uz podneseni zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke advokat S.D. nije dostavio punomoć kojom ga je tužitelj ovlastio za podnošenje predmetnog zahtjeva (jer je, prema citiranoj zakonskoj odredbi, postavljenje za privremenog zastupnika važno isključivo za učestvovanje u upravnom postupku), to je ovaj sud, dopisom od 21.03.2013. godine, zatražio od imenovanog da u roku od deset dana od dana prijema dopisa dostavi sudu valjanu punomoć za podnošenje predmetnog zahtjeva, s upozorenjem da će sud, ako u ostavljenom roku ne postupi po ovom traženju, zahtjev odbaciti kao izjavljen od neovlaštenog lica.

Obzirom da advokat S.D. u ostavljenom roku nije dostavio traženu punomoć (u spisu se nalazi potpisana dostavnica o prijemu navedenog dopisa ovog suda), a imenovani nije stekao ni ona svojstva koja Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 9/05) propisuje za stranku, koja je jedino ovlaštena za podnošenje zahtjeva za vanredno preispitivanje odluke kantonalnog suda donesene u upravnom sporu, jer se prema članu 2. navedenog zakona u konkretnom slučaju nije rješavalo o nekom njegovom pravu, obavezi ili pravnom interesu, nego o naloženoj obavezi tužitelju da osigura izmjenu ili dopunu odobrenja za rekonstrukciju objekta, to mu ni po tom osnovu (nedostatak stranačke legitimacije) nije pripadalo pravo na podnošenje predmetnog zahtjeva.

Kako advokat S.D. nije imao ovlaštenje tužitelja za podnošenje zahtjeva za vanredno preispitivanje pobijanog rješenja u vrijeme kada je taj zahtjev podnio (prema podacima iz spisa predmeta takvo ovlaštenje nije imao ni za tužbu podnesenu protiv osporenog rješenja tuženog organa) niti je dokazao da mu je takvu radnju tužitelj naknadno odobrio, to je ovaj sud, primjenom odredbe člana 44. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, njegov zahtjev odbacio kao izjavljen od neovlaštenog lica.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 07 0 U 005191 11 Uvp od 17.04.2013. godine)

80.

Penzijski staž i ostvarivanje prava na srazmjernu starosnu penziju

Član 7. Sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u sprovođenju penzijskog i invalidskog osiguranja

Član 82. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju.

AKO OSIGURANIK NEMA PENZIJSKOG STAŽA KOD JEDNOG OD NOSILACA OSIGURANJA U BOSNI I HERCEGOVINI TADA SE NEĆE PRIMJENITI ODREDBE SPORAZUMA O MEĐUSOBNIM PRAVIMA I OBAVEZAMA U SPROVOĐENJU PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA U POGLEDU ODREĐIVANJA SRAZMJERNE STAROSNE PENZIJE.

Iz obrazloženja

Prema podacima iz spisa predmeta proizilazi da je tužitelj dana 05.08.2010. godine podnio Fondu za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske zahtjev za ostvarivanje prava na starosnu penziju iz Federacije BiH, da je rješenjem istog Fonda od 11.08.2010. godine odbijen zahtjev tužitelja za ostvarivanje prava na srazmjernu starosnu penziju (mada priznavanje takvog prava zahtjevom nije traženo), jer ne ispunjava uslove iz člana 7. Sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u sprovođenju penzijskog i invalidskog osiguranja (za period osiguranja u Republici Srpskoj nakon 30. aprila 1992. godine-od 25.03.1996. godine do 05.12.2000. godine nisu uplaćeni doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje, tako da navedeni staž nije mogao biti uračunat u ukupan penzijski staž), da je predmetni zahtjev tužitelja, uz potvrdu o penzijskom stažu Fonda za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske od 11.08.2010. godine i uvjerenje o podacima registrovanim u matičnoj evidenciji osiguranika, dostavljen tuženom Zavodu na rješavanje, da je nadležni prvostepeni organ, u ponovnom postupku, postupajući u izvršenju drugostepenog rješenja tuženog od 07.03.2011. godine (kojim je uvažena žalba tužitelja i poništeno ranije prvostepeno rješenje od 28.12.2010. godine), rješenjem od 20.05.2011. godine, tužitelju priznao pravo na srazmjerni dio starosne penzije koji pada na teret tuženog nositelja osiguranja u naprijed navedenom novčanom iznosu (kao i u ranijem poništenom prvostepenom rješenju), da je tuženi, osporenim rješenjem od 03.08.2011. godine, odbio žalbu tužitelja izjavljenu protiv navedenog prvostepenog rješenja, jer je našao (suprotno shvatanju i primjedbama iz ranijeg drugostepenog rješenja) da je nadležni prvostepeni organ, na osnovu člana 30, 32, 45, 50. i člana 82. stav 4. i 5 Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, a primjenom člana 7. i 8. citiranog Sporazuma tužitelju pravilno i zakonito odredio srazmjernu starosnu penziju koja pada na teret tuženog nosioca osiguranja, zaključivši pri tome da je tužitelj poslije 30. aprila 1992. godine ostvario penzijski staž i u FBiH i u Republici Srpskoj (ostvario ukupan penzijski staž od 31. godinu, 2 mjeseca i 6 dana u koji je uračunat staž kod bivšeg Fonda PIO BIH do 30. aprila 1992. godine-26. godina i 12 dana, staž ostvaren nakon 30. aprila 1992. godine na području Republike Srpske-od 25.03.1996. godine do 05.12.2000. godine od 4 godine, 8 mjeseci i 12 dana i staž na području Federacije BiH-od 01.05.1992. godine do 13.10.1992. godine od 5 mjeseci i 13 dana), dok činjenica neuplaćenih doprinosa jedino utiče na odlučivanje o pravu na penziju kod Fonda Republike Srpske, te da je prvostepeni sud rješenja nadležnih organa ocjenio pravilnim i na zakonu zasnovanim, radi čega je tužbu tužitelja odbio kao neosnovanu.

Međutim, odredbom člana 82. stav 4. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06 i 4/09) je propisano da će se staž osiguranja kod različitih nosilaca penzijskog i invalidskog osiguranja u Federaciji i Republici Srpskoj priznavati u skladu sa ugovorom zaključenim između navedenih subjekata, a odredbom člana 82. stav 5. istog zakona je regulisano da se prilikom ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja koja pripadaju osiguraniku na osnovu penzijskog staža, u staž osiguranja uračunava samo vrijeme za koje je uplaćen doprinos. Nadalje, odredbom člana 7. Sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u sprovođenju penzijskog i invalidskog osiguranja ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine" broj 24/00), jasno je propisano da samo u slučaju kada je osiguranik poslije 30. aprila 1992. godine penzijski staž navršio kod više nosilaca osiguranja, svaki nosilac osiguranja kod kojeg je penzijski staž navršen poslije 30. aprila 1992. godine određuje penziju po propisima koje primjenjuje, uz primjenu člana 5. i 6. ovog sporazuma (uzima u obzir

ukupan penzijski staž za priznavanje prava i za određivanje visine penzije), a nakon toga određuje dio penzije koji pada na njegov teret.

Prema tome, kako je prema podacima iz spisa predmeta nesporno utvrđeno da tužitelj poslije 30. aprila 1992. godine nema staža osiguranja u Republici Srpskoj za koji su uplaćeni doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje, odnosno da je za period od 25.03.1996. godine do 05.12.2000. godine bio prijavljen, odnosno objavljen u matičnoj evidenciji osiguranika od strane obveznika uplate doprinosa-Mjesna zajednica N.G., ali da za to vrijeme rada nisu bili uplaćeni doprinosi, to nije jasno kako su nadležni organi zaključili da je tužitelj i kod Fonda u Republici Srpskoj ostvario staž osiguranja u spornom periodu, odnosno da je poslije 30. aprila 1992. godine ostvario penzijski staž i u FBiH i u Republici Srpskoj, na što se osnovano ukazuje i u navodima zahtjeva za vanredno preispitivanje. Naime, kako na osnovu citiranih propisa jasno proizilazi da se pri ostvarivanju prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja koja pripadaju osiguraniku na osnovu penzijskog staža, u staž osiguranja uračunava samo vrijeme za koje je uplaćen doprinos, to ovaj sud nije ni mogao ispitati pravilnost i zakonitost odluka nadležnih organa u pogledu priznatog prava na srazmjerni dio starosne penzije primjenom citiranog člana 7. Sporazuma (niti se vidi da je tužitelj to uopšte i tražio zahtjevom), obzirom da se isti primjenjuje za određivanje srazmjerne penzije isključivo u slučaju navršenog penzijskog staža kod više nosilaca osiguranja nakon 30. aprila 1992. godine, a iz odluka nadležnih organa, a i prvostepenog suda nije jasno na koji način i primjenom kojeg propisa se vrijeme provedeno u osiguranju, a za koje nisu uplaćeni doprinosi, moglo uračunati tužitelju u penzijski staž prilikom priznavanja prava na srazmjernu starosnu penziju. Ovo pogotovo kada se imaju u vidu upute date prvostepenom organu, odnosno potpuno drugačije stanovište tuženog, zauzeto u ranijem drugostepenom rješenju od 07.03.2011. godine (prvostepeni organ je u ponovnom postupku bio dužan u svemu postupiti po drugostepenom rješenju), da tužitelj nema penzijskog staža navršenog poslije 30. aprila 1992. godine kod nosioca osiguranja u Republici Srpskoj, radi čega na konkretnu stvar nisu mogle biti primjenjene odredbe citiranog Sporazuma za priznavanje prava na starosnu penziju (nije tužitelju mogla biti određena srazmjerna penzija), te da će prvostepeni organ u ponovnom postupku odlučiti o pravu tužitelja na samostalnu starosnu penziju shodno Zakonu o penzijskom i invalidskom osiguranju, o čemu u obrazloženju prvostepenog, odnosno osporenog rješenja tuženog nisu dati nikakvi razlozi.

Radi svega izloženog pobijana presuda prvostepenog suda, a i rješenja nadležnih organa su donesena uz povredu propisa na koje se pozvao tužitelj u zahtjevu za vanredno preispitivanje pobijane presude u svom zahtjevu, pa je ovaj sud na osnovu člana 46. stav 2. Zakona o upravnim sporovima, zahtjev uvažio, pobijanu presudu preinačio i rješio kao u izreci ove presude, s tim što će prvostepeni organ u ponovnom postupku, u skladu sa primjedbama datim u ovoj presudi, ponovo odlučiti o zahtjevu tužitelja.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 04 0 U 003818 12 Uvp od 27.06.2013. godine)

81.

Sukob nadležnosti u upravnom postupku o kojem rješava kantonalni sud

Član 41. Zakona o upravnom postupku

PROTIV RJEŠENJA KANTONALNOG SUDA KOJIM JE ODREĐEN STVARNO NADLEŽNI DRUGOSTEPENI ORGAN UPRAVE DA RJEŠAVA PO ŽALBI STRANKE IZJAVLJENOJ PROTIV RJEŠENJA PRVOSTEPENOG ORGANA NIJE DOZVOLJENO PODNOŠENJE ZAHTJEVA ZA VANREDNO PREISPITIVANJE SUDSKE ODLUKE.

Iz obrazloženja

Odredbama člana 41. stav 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj: 9/05) propisano je da protiv pravomoćne odluke kantonalnog suda donesene u upravnom sporu stranka može podnijeti zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke Vrhovnom sudu Federacije, zbog povrede federalnog zakona ili drugog federalnog propisa ili zbog povrede pravila federalnog zakona o postupku koja je mogla biti od uticaja na rješenje stvari putem kantonalnog suda, dok je odredbom člana 44. stav 1. istog zakona propisano da će nedozvoljen ili neblagovremen zahtjev iz člana 41. ovog zakona ili zahtjev koji je podnijelo neovlašteno lice, nadležni sud rješenjem odbaciti.

Prema citiranoj odredbi člana 41. stav 1. Zakona o upravnim sporovima proizilazi da se zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke može podnijeti samo protiv pravomoćne odluke suda. Zakonom o upravnim sporovima nije određeno kada sudska odluka postaje pravomoćna, ali je odredbama člana 196. stav 1. Zakona o parničnom postupku (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", br. 53/03, 73/05 i 19/06), koja se shodno primjenjuje na osnovu člana 55. Zakona o upravnim sporovima, propisano da presuda koja se više ne može pobijati žalbom postaje pravomoćna (odlučeno o zahtjevu tužbe ili protivtužbe ili o potraživanju koje je tuženi istakao prigovorom o prebijanju). Primijenjeno shodno na odluku suda donesenu u upravnom sporu to znači da presuda u upravnom sporu koja se ne može pobijati žalbom postaje pravomoćna ako je njome riješena upravna stvar, dakle, pravomoćno odlučeno o zahtjevu ili obavezi stranke, odnosno o predmetu upravnog postupka i upravnog spora.

Iz ovoga proizilazi da je odluka suda pravomoćna i da se protiv nje s procesnog aspekta može podnijeti zahtjev za vanredno preispitivanje onda kada nema mjesta žalbi, a prema odredbi člana 40. Zakona o upravnim sporovima, protiv odluke donesene u upravnom sporu žalba se ne može izjaviti. Dakle, svaka odluka suda donesena u upravnom sporu je postala formalno pravomoćna u momentu donošenja, a ukoliko je takvom odlukom meritorno riješena upravna stvar, tada je nastupila i materijalna pravomoćnost sudske odluke. Prema tome, samo je ona sudska odluka postala pravomoćna ako je njena pravomoćnost nastupila i u formalnom i u materijalno pravnom smislu, pa se samo protiv takve sudske odluke može podnijeti zahtjev za vanredno preispitivanje pod uslovom da za to postoje zakonom propisani razlozi pobijanja.

Međutim, pobijano rješenje, čije se vanredno preispitivanje traži, Kantonalni sud u N.T. donio je u konkretnom sukobu nadležnosti u upravnom postupku u kantonu (u upravnoj stvari izdavanja urbanističke saglasnosti za postavljanje zimske bašte po zahtjevu Š.I. iz T.), u okviru odredaba Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“ br. 2/98 i 48/99), kojim su određena pravila o organu nadležnom za rješavanje pojedinih sukoba nadležnosti (član 27.- 33.), kao i pravila o postupku rješavanja tih sukoba (od člana 34.- 35.). Naime, ovim rješenjem je određeno da je za postupanje po žalbi Š.I. iz T., izjavljenoj protiv prvostepenog rješenja Službe za urbanizam, građenje, katastar i imovinsko pravne poslove, općine T., broj:

04/09-23-3-480/12 od 23.10.2012. godine, nadležan organ Ministarstvo prostornog uređenja, obnove i povratka Srednjobosanskog kantona, T., i istovremeno poništen zaključak ovog nadležnog organa, broj: 04-23-120/12 od 26.12.2012. godine, a kojim se oglasio kao nenadležan za rješavanje po istoj žalbi, te istom organu dostavljen spis upravnog predmeta radi rješavanja o žalbi. Kako se protiv ovog rješenja, kojim je podnosilac predmetnog zahtjeva za vanredno preispitivanje sudske odluke oglašen kao nadležni organ u konkretnom sukobu nadležnosti u upravnom postupku u Srednjobosanskom kantonu, žalba ne može izjaviti, u smislu odredbi člana 35. stav 1. citiranog Zakona o upravnom postupku (kojim je propisano ako je o sukobu nadležnosti rješio nadležni sud, žalba nije dopuštena), a niti u smislu odredbi člana 40. Zakona o upravnim sporovima (prema kojim se protiv odluke donesene u upravnom sporu žalba ne može izjaviti), to znači da je isto rješenje postalo pravomoćno samo u formalnom smislu. Materijalna pravomoćnost ovog rješenja nije nastupila, jer istim nije meritorno ni riješena upravna stvar (odnosno nije riješeno o zahtjevu Š.I. za izdavanje urbanističke saglasnosti za postavljanje zimske bašte a povodom kojeg se vodi odnosni upravni postupak), nego samo određen organ nadležan za rješavanje po žalbi Š.I. izjavljenoj protiv navedenog prvostepenog rješenja. Usljed toga nisu se ni stekli uslovi, propisani u citiranom članu 41. Zakona o upravnim sporovima, za podnošenje zahtjeva za vanredno preispitivanje predmetnog rješenja Kantonalnog suda u N.T., radi čega se zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke podnesen od strane Ministarstva prostornog uređenja, građenja, zaštite okoliša, povratka i stambenih poslova Srednjobosanskog kantona, Travnik, ukazuje nedozvoljenim.

S obzirom na navedene razloge ovaj sud je, primjenom odredbe člana 44. stav 1. Zakona o upravnim sporovima, odbacio zahtjev kao nedozvoljen.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 06 0 U 005441 13 Uvp od 30.07.2013. godine)

82.

Oglašavanje ništavim rješenja o dodjeli građevinskog zemljišta neposrednom pogodbom

Član 48. Zakona o građevinskom zemljištu (član 45. važećeg zakona)

Član 8. Zakona o upravnim sporovima.

AKT O DODJELI GRADSKOG GRAĐEVINSKOG ZEMLJIŠTA NEPOSREDNOM POGODBOM NIJE UPRAVNI AKT PA SE ISTI NE MOŽE OGLAŠAVATI NIŠTAVIM NA NAČIN KAKO SE OGLAŠAVAJU UPRAVNI AKTI, ODNOSNO NI AKTI KOJIM JE ODBIJEN ZAHTJEV STRANKE ZA OGLAŠAVANJE RJEŠENJA NIŠTAVIM NIJE UPRAVNI AKT.

Iz obrazloženja

Pobijanom presudom odbijena je tužba tužioca podnesena protiv rješenja tuženog od 26.04.2010. godine iz razloga što je prvostepeni sud ocijenio da je osporeno rješenje pravilno i zakonito odnosno da je tuženi pravilno odlučio kada je odbio zahtjev tužitelja od 03.02.2009 godine za proglašavanje ništavim rješenja Općinskog vijeća općine B., broj:03/3-31-3870 od 04.01.2000. godine iz razloga što nije ispunjen niti jedan od uvjeta iz člana 264. Zakona o

upravnom postupku. U obrazloženju pobijane presude dati su i razlozi zbog čega sud smatra da su navodi tužbe neosnovani.

Međutim, ovaj sud nalazi da je prvostepeni sud trebao tužbu odbaciti, a ne odbiti i to iz slijedećih razloga:

Prema odredbi člana 48. stav 1. Zakona o građevinskom zemljištu („Službeni list SRBiH“, broj 34/86, 1/90, 29/90 i „RBiH“, broj 3/93 i 13/94) koji je bio na snazi u vrijeme donošenja rješenja od 04.01.2000. godine), gradsko građevinsko zemljište dodjeljuje se na korištenje radi građenja na osnovu konkursa ili neposrednom pogodbom, pod uslovima, na način i u postupku propisanom ovim zakonom i na osnovu njega donesenih propisa.

Prema stanju spisa predmeta rješenjem Općinskog vijeća Općine B. broj:03/3-31-3870 donesenim dana 04.01.2000. godine čije proglašavanje ništavim tužitelj traži zahtjevom od 03.02.2009. godine, tužitelju C.M. iz B., je bez konkursa (neposrednom pogodbom) dodjeljeno na korištenje gradsko građevinsko zemljište u svrhu sanacije i proširenja već postojećeg objekta, a radi formiranja građevinske parcele na kojoj je izgrađena porodična stambena zgrada.

Kada se radi o dodjeli gradskog građevinskog zemljišta na korištenje neposrednom pogodbom zakon ne predviđa mogućnost ni izjavljivanja žalbe, ni pokretanja upravnog spora, jer se u tom slučaju ne radi o upravnom aktu, pa stoga u konkretnom slučaju bez obzira na činjenicu što je u rješenju od 04.01.2000. godine (za koje se traži proglašenje ništavim) naznačeno da se donosi i temeljem člana 200. Zakona o upravnom postupku te stavljena pouka o žalbi, a u osporenom rješenju tuženog od 26.04.2010. godine i pravo na pokretanje upravnog spora, to ne čini ove akte upravnim aktima. Naime, u smislu člana 8. Zakona o upravnim sporovima upravni spor se može voditi samo protiv upravnog akta (stav 1.). Upravni akt u smislu ovog zakona, jeste akt kojim nadležni organ iz člana 4. ovog zakona, rješava o izvjesnom pravu ili obavezi pojedinca ili pravnog lica u nekoj upravnoj stvari (stav 2.). Iz citirane zakonske odredbe proizilazi da se upravni spor može voditi samo protiv upravnog akta i da je upravni akt onaj akt koji ispunjava sve elemente navedene u ovom članu, a ti elementi su: donosilac upravnog akta (organi uprave ili upravne ustanove Federacije i kantona, gradonačelnik i općinski načelnik i gradske i općinske službe za upravu, kao i institucije koje imaju javna ovlaštenja kad u vršenju tih javnih ovlaštenja rješavaju u upravnim stvarima), rješavanje nadležnih organa na osnovu autorativnih ovlaštenja koja su im data na osnovu propisa, te konkretnost i pravno dejstvo, tj. da se tim aktom rješava o izvjesnom pravu ili obavezi pojedinca ili pravnog lica, i na kraju da se radi o upravnoj stvari.

Prema tome kako je u konkretnom slučaju rješenje Općinskog vijeća općine B. od 04.01.2000. godine kojim je tužitelju dodjeljeno gradsko građevinsko zemljište na korištenje neposrednom pogodbom akt raspolaganja, a ne upravni akt, to se isti ne može osporavati niti redovnim, niti vanrednim pravnim sredstvom predviđenim odredbama Zakona o upravnom postupku ("Službene novine Federacije BiH", broj: 2/98 i 48/99), pa samim tim nije dozvoljena ni primjena instituta „proglašavanje rješenja ništavim“ regulisana odredbama člana 264. citiranog zakona.

Iz svega navedenog proizilazi da u konkretnom slučaju nisu ispunjene zakonske pretpostavke za pokretanje upravnog spora, pa je prvostepeni sud pravilnom primjenom člana 25. stav 1. tačka 2. Zakona o upravnim sporovima trebao tužbu odbaciti. Stoga je pri donošenju pobijane odluke došlo do povrede pravila federalnog zakona o postupku, pa je ovaj sud na osnovu člana 46. stav 1. i 2. Zakona o upravnim sporovima uvažio zahtjev za vanredno preispitivanje sudske odluke, te prvostepenu presudu preinačio i riješio kao u izreci ove presude.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 01 0 U 004408 13 Uvp od 28.08.2013. godine)

ABECEDNI STVARNI REGISTAR 2013. GODINE

KRIVIČNO PRAVO

Dokazi suda

- činjenično stanje nije ostalo nepotpuno utvrđeno ako sud po vlastitoj inicijativi nije izveo neki dokaz 12.

Izricanje optuženom mjere oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

- mjera oduzimanja imovinske koristi se može izreći samo ako je u izreci presude navedeno da je pribavljena 2.

Izricanje mjera zabrane

- sud je dužan da vodi računa o sadržini i svrsi mjera zabrane 8.

Izricanje mjera zabrane napuštanja boravišta i zabrane putovanja

- ova mjera zabrane može se izreći samo ako postoje razlozi za pritvor iz osnova člana 146. stav 1. tačka a) ZKP FBiH 9.

Mjere zabrane kao zamjena za pritvor

- mjera zabrane kao zamjena za pritvor može se izreći samo onda ako postoje okolnosti zbog kojih je moguće odrediti ili produžiti pritvor 10.

Način i postupak oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

- mjerom oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom od optuženog se ne može oduzeti imovina koja se ne nalazi u njegovom vlasništvu nego u vlasništvu drugih osoba 3.

Neovlašćeno držanje vatrenog oružja, municije ili eksplozivne materije

- radnja učinjenja ovog krivičnog djela postoji samo kad se radi o vatrenom oružju, municiji ili eksplozivnih materija čija nabavka građanima uopće nije dozvoljena 4.

Nepravo ponavljanje krivičnog postupka

- za izricanje jedinstvene kazne zatvora nije bitno da li je osuđeni jednu od dvije kazne iz pravomoćnih presuda izdržao, već da li su postojali uvjeti za primjenu odredaba o stjecaju 17.

Odbrana optuženog kao dokaz

- isključiva je odluka izbora optuženog u kojem svojstvu će dati iskaz o činjenicama 5.

Odluka o imovinskopravnom zahtjevu

- sud o imovinskopravnom zahtjevu odlučuje samo na osnovu prijedloga oštećenog 11.

Okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća

- optuženom se ne može olakšavajuće okolnosti cijeliti navodna inicijativa mlđb. oštećene za vršenje spolnog odnošaja 1.

Povreda krivičnog zakona prilikom izricanja jedinstvene kazne

- povrijeđen je krivični zakon u korist osuđenog, ako je jedinstvena kazna zatvora manja od pojedinačno utvrđene kazne zatvora 16.

Razlozi za izuzeće

- ako je sudeće vijeće na glavnom pretresu razmatrajući sporazum o priznanju krivnje isti odbaci onda ne može nastaviti suđenje, već se mora izuzeti 14.

Trajanje posebnih istražnih radnji

- pri računanju ukupnog trajanja posebne istražne radnje nadzora i tehničkog snimanja telekomunikacija uzima se u obzir vrijeme njenog stvarnog trajanja 7.

Utvrđivanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom učinjenim od strane više saizvršitelja

- ako se ne može utvrditi iznos imovinske koristi svakog saizvršitelja, sud će utvrditi po slobodnoj ocjeni 18.

Zasnivanje presude na nezakonitom dokazu

- ako službena osoba iskaz svjedoka nije pribavila u skladu sa članom 92. ZKP FBiH, onda je taj iskaz nezakoniti dokaz 6.

Zasnivanje presude na iskazima iz istrage

- na iskazima svjedoka u istrazi može se zasnivati presuda 13.

Zasnivanje presude na dokazu koji nije izveden na glavnom pretresu

- presuda se ne može zasnivati na podacima iz ugovora koji nije pročitani pred sudom 15.

GRADANSKO PRAVO

Bračna stečevina

- volja bračnih partnera da kupe zajedničku imovinu (57)
- udjeli u sticanju bračne stečevine (58)
- pravni interes za podnošenje tužbe za utvrđenje bračne stečevine (59)
- raspolaganje stvarima iz bračne stečevine (61)

Cesija

- apstraktni pravni posao (25)

Hipoteka

- pravo založnog povjerioca (21)

Izvršni postupak

- usklađivanje potraživanja (19)

Kolektivni ugovori

- saglasnost sa korekcijom vrijednosti koeficijenta (53)
- povreda i nezakonita primjena Granskog kolektivnog ugovora (GKU) (54)
- primjena GKU za djelatnost osnovnog obrazovanja (55)
- neprimjenjivost GKU (56)

Naknada štete

- odgovornost po osnovu krivice (30)
- odgovornost države (31)
- odgovornost medicinara (32)
- odgovornost od opasne djelatnosti (33)
- odgovornost od opasne stvari (34)
- protivpravno oduzimanje opasne stvari od imaoaca (35)
- odgovornost u slučaju udesa izazvanog motornim vozilom u pokretu (36)
- podjeljena odgovornost (37)
- nematerijalna šteta zbog nezakonitog otkaza ugovora o radu (38)
- nematerijalna šteta zbog nezakonitog lišavanja slobode (39)
- zahtjev za naknadu štete nakon zaključenje sudske nagodbe (40)

Određivanje naknade za ekspropisane nekretnine

- pravična naknada (73)

Osiguranje

- regresni zahtjev osiguravajućeg društva (42)
- opšti i posebni uslovi osiguranja (43)
- ugovor o osiguranju u „pričeknom“ roku (44)

Otuđenje i opterećenje imovine djeteta

- zaključenje vansudske nagodbe bez odobrenja organa starateljstva (60)

Parnični postupak

- sukob nadležnosti (65)
- uređenje tužbe (66)
- sudska nagodba (67)
- vještaci (68)
- sadržaj izreke drugostepene presude (69)
- ispravka presude (70)
- povreda odredaba parničnog postupka (71)
- ponavljanje postupka (72)

Privredno pravo

- zaključenje ugovora bez posebnog ovlaštenja organa društva (45)

Stambeno pravo

- pravo supružnika na otkup stana (46)

Sticanje bez osnova

- izdatak za drugog (23)

Testament

- pismeni testament pred svjedocima (62)

Ugovori

- nesporazum o pravnoj prirodi ugovora (26)
- ugovorna kazna (27)
- odgovornost za pravne nedostatke (zaštita od evikcije) (28)
- zelenaški ugovor (29)
- ugovor o ostavi (41)

Ugovor o doživotnom izdržavanju

- punovažnost ugovora o doživotnom izdržavanju (63)
- raskid ugovora o doživotnom izdržavanju (64)

Ugovor o radu

- otkaz ugovora o radu za vrijeme privremene nesposobnosti za rad (47)
- otkaz ugovora o radu zbog teže povrede radne dužnosti (48)
- otkaz ugovora o radu sindikalnom povjereniku (49)
- otkaz ugovora o radu uz istovremenu ponudu zaključivanja ugovora o radu pod izmjenjenim uslovima (50)
- ugovor o radu na određeno vrijeme (51)
- zaposlenici na čekanju posla (zaštita) (52)

Uračunavanje ispunjenja

- nespacificirana dužnikova uplata (24)

Vlasništvo

- sticanja prava vlasništva dosjelošću (20)
- sticanje prava vlasništva građenjem na tuđem zemljištu (22)

UPRAVNO PRAVO

Upravni sporovi

- Obavještenje upravnog inspektora i vođenje upravnog spora 74
- Privremeni zastupnik u upravnom postupku i podnošenje vanrednog pravnog lijeka u upravnom sporu 79
- Sukob nadležnosti u upravnom postupku o kojem rješava kantonalni sud 81

Građevinsko zemljište

- Plaćanje naknade-rente 75
- Prestanak državnog vlasništva na građevinskom zemljištu 76
- Oglašavanje ništavim rješenja o dodjeli građevinskog zemljišta neposrednom pogodbom 82

Penzijsko i invalidsko osiguranje

- Ostvarivanje prava na srazmjerni dio starosne penzije prema međunarodnom ugovoru 77
- Penzijski staž i ostvarivanje prava na srazmjernu starosnu penziju 80

Porezi

- Povrat više plaćenog poreza 78

REGISTAR PRIMIJENJENIH PROPISA

KRIVIČNO PRAVO

- Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (“Službeni glasnik BiH”, broj 6/99),
- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11),
- Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10 i 8/13),
- Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima (“Službeni glasnik BiH”, br. 53/09 i 58/13),
- Zakon o osnovama bezbjednosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH”, br. 6/06, 75/06, 44/07, 84/09 i 48/10).

GRADANSKO PRAVO

- Zakon o izvršnom postupku
(„Službene novine FBiH“, br. 32/03, 52/03, 33/06, 39/06 i 39/09)
- Zakon o vlasničkopравnim odnosima
(„Službene novine FBiH“, br. 6/98 i 29/03)
- Zakon o obligacionim odnosima
(„Službeni list SFRJ“, br. 29/78, 39/85 i 57/89),
(„Službeni list SRBiH“, br. 2/92, 13/93 i 13/94) i
(„Službene novine FBiH“, br. 29/03 i 42/11)
- Zakon o osiguranju imovine i lica
(„Službene novine FBiH“, br. 2/95, 7/95, 14/97 i 6/98)
- Uredba sa zakonskom snagom o dopunama Uredbe sa zakonskom snagom o primjeni Zakona o redovnim sudovima za vrijeme neposredne ratne opasnosti ili za vrijeme ratnog stanja
(„Službeni list RBiH“, br. 21/92)
- Odluka o proglašenju neposredne ratne opasnosti na teritoriji Federacije BiH
(„Službene novine FBiH“, br. 25/96)
- Zakon o privrednim društvima Federacije Bosne i Hercegovine
(„Službene novine FBiH“, br. 23/99, 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05, 91/07, 84/08, 88/08 i 63/10)
- Zakon o utvrđivanju ratne štete
(„Službeni list RBiH“, br. 6/92, 24/92 i 13/94)
- Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo
(„Službene novine FBiH“, br. 27/97, 11/98, 22/99, 27/99, 7/00, 61/01, 15/02, 54/04, 36/06, 51/07, 72/08)
- Zakon o radu
(„Službene novine FBiH“, br. 43/99, 32/00 i 29/03)
- Zakon o radnim odnosima i plaćama službenika organa uprave u Federaciji BiH
(„Službene novine FBiH“, br. 13/98)
- Kolektivni ugovor o pravima i obavezama poslodavaca i zaposlenika u oblasti komunalne privrede
(„Službene novine FBiH“, br. 48/06 i 75/07)

- Kolektivni ugovor za djelatnost osnovnog obrazovanja u FBiH
(„Službene novine FBiH“, br. 53/00)
- Opći Kolektivni ugovor za teritoriju Federacije BiH
(„Službene novine FBiH“, br. 54/05)
- Privremeni ugovor o pristupanju Udruženja poslodavaca u FBiH Opštem
Kolektivnom ugovoru za teritoriju FBiH
(„Službene novine FBiH“, br. 23/02)
- Porodični zakon Federacije BiH
(„Službene novine FBiH“, br. 35/05 i 41/05)
- Zakon o nasljeđivanju
(„Službeni list SRBiH“, br. 7/80)
- Zakon o parničnom postupku Federacije BiH
(„Službene novine FBiH“, br., 53/03, 73/05 i 19/06)
- Zakon o vanparničnom postupku Federacije BiH
(„Službene novine FBiH“, br. 2/98, 39/04 i 73/05)

UPRAVNO PRAVO

FEDERALNI PROPISI

- Zakon o upravnim sporovima („Službene novine Federacije BiH“, broj 9/05)
- Zakon o upravnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 2/98 i 48/99)
- Zakon o organizaciji organa uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 35/05)
- Zakon o građevinskom zemljištu Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 25/03, 16/04-ispravka i 67/05)
- Sporazum između Bosne i Hercegovine i Savezne Republike Jugoslavije o socijalnom osiguranju („Službeni glasnik BiH-Međunarodni ugovori“, broj 16/03)
- Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, br. 29/98, 49/00, 32/01, 73/05, 59/06 i 4/09)
- Zakon o poreznoj upravi Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 27/12 i 7/13)
- Zakon o parničnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, br. 53/03, 73/05 i 19/06)
- Sporazum o međusobnim pravima i obavezama u sprovođenju penzijskog i invalidskog osiguranja („Službene novine Federacije BiH“, broj 24/00)